

Б Р А Н И Ч

ОРГАН АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У БЕОГРАДУ

БРАНИЧ уређује одбор састављен од Владимира Св. Симића,
Др. Видана О. Благојевића и Др. Радоја Ј. Вукчевића, адвоката

САДРЖАЈ:

ЧЛАНЦИ

О правним лековима и приговорима у И.П.-у од Јакше Радовића судије Среског суда — Београд 329

§ 215 Кривичног законика у теорији и пракси од Шавре Филичевића, заменика држ. тужиоца — Охрид 333

Конвенционална казна од Милivoја С. Зимоњића, судског приправника — Београд 335

Може ли Срески суд једном пресудом изрећи против једног лица већу казну ватвора од годину дана од Родиwoја Чкњевића, судског приправника — Плевље 357

СУДСКА ПРАКСА

Из праксе Касациoног суда у Новом Саду — две одлуке из кривично - правне области од Бранка Јевремовића, судије Апелациoног суда у Новом Саду. 360

Ма да је закупцац и поред делимичне неупотребљивости закупног добра плаћао закупну цену у пуном износу, не користећи

се правима из § 682 грађ. зак. ипак, у смислу § 22 истог зак., има право, да тражи редуцирање већ плаћене кирије у спору, који би закуподавац доцније повео против њега за дуговану кирију од **Тих. М. Ивановића**, секретара Касациoног суда у Београду 362

На првом рочишту пред зборним судом странке не морају бити заступане адвокатом од Јована Д. Смиљанића, секретара Касациoног суда у Београду 364

Право на награду за прекoвремени рад имају само мануелни радници, а помоћно особље, по § 210. зак. о радњама и § 10. зак. о заштити радника, нема право на награду, сем ако није нарочито уговорена од Јована Д. Смиљанића, секретара Касациoног суда у Београду 366

Више особље из § 3. Зак. о заштити радника, које има утврђену месечну плату, нема права на награду за прекoвремени рад од Јована Д. Смиљанића, секретара Касациoног суда у Београду 367

Уредништво **Бранича** налази се у Дечанској 13/II. Рукописи се невраћају. Прештампавање градива из часописа допуштено само са тачним означањем извора.

Бранич доноси: расправе и чланке којима је смер заштита интереса адвокатског реда и ширење професионалне свести, службена саопштења Адвокатских комора којима служи као званични орган, и расправе и чланке из свих области права и прати развој правног живота у земљи и иностранству.

Бранич излази крајем сваког месеца. — Годишња претплата за **Бранич** износи 120.— дин. За адвокате изван територије Београдске адвокатске коморе, адвокатске приправнике, судије и судијске приправнике годишња претплата износи 60.— дин. Поједини број 10.— дин.

- За изјаву правних лекова противу пресуда због пропуштања судски одмор има утицаја на рок од *Јована Д. Смиљанића*, секретара Касационог суда у Београду. 368
- Окрњене законског дела наслеђа имовине, извршеног путем тестаментa, могу нападати само титулара тог права (мушка и женска деца) а не и остали наследници од *Јована Д. Смиљанића*, секретара Касационог суда у Београду. 370
- Предлог за амортизацију изгубљене менице не прекида ток застарелости из § 945 грађ. зак. од *Јована Д. Смиљанића*, секретара Касационог суда у Београду. 372
- По §. 85. мењ. закона акцентант, чија се менична обавеза угасила услед застарелости, остаје и даље у обавези према имаоцу менице ако се на његову штету неправедно обогатио од *Јована Д. Смиљанића*, секретара Касационог суда у Београду. 374
- Када је уговор о пороби био времено ограничен, онда се протеком рока, за који је био предвиђен, исти уговор обнавља, али не у целости т. ј. и у погледу новог рока, докле би имао да траје тај тако обновљени уговор од *Драг. Д. Герасимовића* судије Среског суда за град Београд. 376
- Надлежност општинских судова у грађанским правним стварима од *Војимира З. Радовића*, адв. приправника из Београда. 377
- Да ли и по ступању на снагу закона о радњама, тужба радника или надничара за наплату наднице или уговорене плате застарела у см. § 928. а. у вези § 928. в. грађ. зак. од дана заснивања дуговинског односа ако је продуживан рад или служба од *Мише Ј. Бенвенисти* адвокатског приправника из Београда. 378
- Сусед, подизањем на своје земљишту оградe од дасака уз саму новоподигнуту двоспратну кућу, да се из куће не би могло гледати у његово двориште, сметао је власника зграде у поседу зида зграде и поседу права службености осветљавања, употребе ваздуха и изгледа зграде од *Мишра Д. Томанића*, адв. приправника. 379
- Грађанима исламске вероисповести не продужује се рок за доношење правних лекова услед божићних празника од *Мишра Д. Томанића*, адв. приправника. 381
- ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ . . . 381
- ПРИКАЗИ
- Др. Драг. Аранђеловић*: О законском заложном праву порободавца од *Др. Иве Матијевића*. 387
- Др. Данило Ј. Данић*: Recueil Universel des lois et decrets, Genève, Centre d'information législative internationale. . . . 387
- La Crise de la démocratie et le renforcement du pouvoir exécutif, Paris, Sirey od *E. Giraud-a*. 388
- Др. Видан О. Благојевић* адвокат: Француска. — Издање Библиотеке Политика и Друштво. . . . 390
- Споменица Конгреса Правника у Новом Саду. . . . 390
- Увод у Међународно право од *Др. Буре Поповића*. . . . 391
- Основи науке о држављанству од *Др. Борисава Т. Благојевића*. 392
- Прописи о наследној и даровној такси од *Др. Фране Жилића* и *Др. Мирослава Шаншека*. 393
- Порез на промет од *Др. Љубомира С. Дуканца*. . . . 393
- Таксени зборник од *Јована М. Радловића* и *А. Д. Јанковића*. 394
- Таблице по Закону о судским таксама од *Томислава Хана*. . . . 395
- Општа теорија о Главној контроли Краљевине Југославије од *Др. Николе С. Стјепановића*. . . . 395
- Земљишнокњижно право од *Милорада В. Кукољца*. . . . 396
- Др. Бор. Д. Пешровић*: Чланци и расправе из области војног кривичног законодавства од *Мићковића, Б. Милушина*. 396
- Законик о соднем казненском поступкању, с кратким појаснама од *Доленц—Маклецова*. . . . 397
- БЕЛЕШКЕ . . . 397
- НЕКРОЛОГ . . . 398
- САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА . . . 399
- ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА . . . 400
- НОВЕ КЊИГЕ . . . 405

Јакша Радовић, судија Среског суда — Београд.

О правним лековима и приговорима у И.П.-у

Под правним леком у најужем смислу подразумева се средство, којим се напада одлука суда донета, како онај који ју напада мисли, противу закона, а на његову штету. Постоји више врста правних лекова, а најважнији су: редовни и ванредни. Редовни су они правни лекови, које парничар, који држи да му је одлуком повређено неко право, обично управља противу тих одлука; а ванредни су они правни лекови, који се употребљавају кад се стекну нарочите законом одређене претпоставке. По закону о извршењу и обезбеђењу (који ћу у будуће означавати са И. П.) предвиђени су само редовни правни лекови, а ванредни ће се моћи употребити кад наступе услови предвиђени у гр.п.п., с тим, да се повраћај у пређашње стање не може у поступку за извршење и обезбеђење никада тражити. — Према томе овде ће укратко бити речи само о правним лековима предвиђеним по И.п.-у.

1. По закону о извршењу и обезбеђењу судске одлуке до носе се у облику закључака. Противу тих закључака може се уложити рекурс. Рекурс је редовно право средство противу закључака, којим се тражи њихово укидање, или преиначење. У погледу форме и садржине рекурс мора испуњавати све услове прописане у гр.п.п. Рекурсом се побијају сви закључци, ако у закону није изрично наведено да се дотични закључак не може рекурсом нападати. Такви су закључци и одлуке којима се управља поступак по једном извршењу.

Али ако у тим закључцима и одлукама има неправилности моћи ће се те неправилности нападати у рекурсу противу закључака, који се донесу после тих закључака и одлука, — § 57 И.п.

Противу закључака може улагати рекурс не само тражилац извршења и извршеник, већ и свако друго лице коме се по закону мора тај закључак, као заинтересованом доставити.

Рок за улагање рекурса је 8 дана, сем у случајевима кад су у питању закључци:

1) донети на основу иностраног извршног наслова; 2) којим се дозвољава оснивање права залоге на некретнинама; 3) којим се дозвољава веровнику у чију је корист забележена дозвола принудне дражбе принудно заложно право с првенственим редом поменути забелешке; 4) донети по §§ 312 и 325 И.п., а којима се дозвољава предбележба права залоге на некретнинама уведеним у

јавним књигама, а за осигурање новчаних тражбина. У свима овим случајевима рок за рекурс је 15 дана. Но ако се уједно стекну два закључка и то један противу којег се улаже рекурс у року од 8 дана и други противу којег се улаже рекурс у року од 15 дана, онда је рок за улагање рекурса противу свих закључака 15 дана. У рок се не рачуна дан предаје. Рекурс се улаже код суда који је донео први закључак. Благовременост рекурса цени се према дану кад је рекурс стигао надлежном суду.

Рекурс се може поднети писмено, или дати усмено на записник пред судом. Кад се улаже писмено мора бити потписан од стране адвоката. Недозвољене и неблаговремене рекурсе одбаците првостепени суд.

Одмах по изјављеном рекурсу, ако је благовремен, списи се достављају вишем суду, који по рекурсу одлучује у нејавној седници. Ако рекурент није преслушан пре доношења закључка може у рекурсу подносити и нове доказе; односно употребити све доказе са којима располаже, јер раније, пошто није саслушаван, није имао прилике да их употреби. Иначе, ако се је по том предмету раније изјашњавао, у рекурсу не може употребити нове доказе.

Ако се нападути закључак оснажи, закључак вишег суда не може се нападати реВИЗИЈСКИМ рекурсом, осим ако се не ради о дозволи извршења по иностраним извршним насловима, као и о закључку о разделеби новца од непокретног имања.

Закључци рекурсног суда донети по рекурсу на закључке о утврђивању терета и о трошковима и ако буду преиначени, не могу се нападати рекурсом.

По § 58 И. п. рекурс зауставља провођење нападног закључка само у случајевима нарочито поменутих у закону. Тих нарочито поменутих случајева има толико да је било практичније рећи: рекурс не зауставља провођење закључка, већ само у нарочито поменутих случајевима, јер тих случајева кад рекурс зауставља провођење закључка има мање.

II. Ако је странка незадовољна само радњом извршног органа и налази да је у своје праву повређена таквом радњом може у смислу § 61 И.п. тражити помоћ од поступајућег судије. Та се помоћ може тражити усмено или писмено у облику жалбе на рад извршног органа. Но и без такве жалбе сам судија ће у смислу § 60 И.п. извршном органу који није правилно поступио дати упутства за правилно поступање и отклањање раније учињене грешке. Ипак је препоручљиво да заинтересовани скрећу судији пажњу на неправилности рада извршних органа, да се грешке не би понављале и погрешан рад санкционисао.

III. У случајевима кад се закључак о дозволи извршења донесе на основу иностраних извршних наслова, а извршеник мисли да нису постојали законски услови за ту дозволу може поднети противу те дозволе извршења противљење, или изјавити рекурс, без ограничења по § 622 гр.п.п.

Ако се противљење оснива на томе: 1) да не постоји узајамност у оној држави, која је издала извршни наслов; 2) или се тражи радња по нашем закону недозвољена; 3) или се извршни наслов тиче особног стања нашег држављанина и противу истог

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

се тражи извршење; онда за противљење нема рока. — Но ако се то противљење оснива на другим разлозима онда је рок за изношење приговора 15 дана, који је рок преклузиван. Противљење се износи поднеском, или усмено на записник. Кад се приговор поднесе одређује се рочиште за испитивање истинитости и важности истакнутих приговора. Потом се о истима одлучује пресудом.

IV. Противу дозволе привремене наредбе може противник предлагача поднети у року од 15 дана противљење, ако по том питању није пре доношења дозволе преслушан. То се противљење подноси суду који је дозволио привремену наредбу и нема одгодну снагу. По поднетим приговорима одређује се расправа, после које се доноси закључак, којим се привремена наредба потврђује, преиначује или укида. Потврда привремене наредбе може се условити полагањем обезбеђења, које суд одреди.

Поред горња два противљења постоје противљења из § 143 И.п. противу досуђења најбољем понудиоцу; по § 175 И.п. кад један од учесника сматра да би могао доћи на ред ако се захтев испред њега оспори и однадне, може захтевати приговором да се тај захтев уважи.

Кад се уложи неко од ових противљења и ако немају одгодну снагу може се извршење по предлогу одгодити до доношења одлуке по приговорима.

V. Поред рекурса, жалбе и противљења о којима је до сада било речи, постоје и противљења у форми тужбе и то: 1) из § 34 И.п. приговори извршеникови противу самог захтева; 2) из § 35 И.п. приговори извршеникови противу дозволе извршења и 3) из § 36 И.п. противљење трећег лица противу извршења. Ова противљења дају се у форми тужбе и то оном суду који је дозволио извршење. У случајевима из § 34 и 35 И.п. увек, а код тужбе из § 36 И.п. зависи од тога, да ли се иста подиже пре или после отпочињања провођења извршења. Ако је извршење дозволио Срески суд у смислу последњег става § 7 И.п. онда је он надлежан са расправљање и одлучивање по овим тужбама и ако би спор иначе спадао у стварну надлежност суда — § 37 И.п. Извршеници могу своје приговоре из §§ 34 и 35 И.п., у колико рокови нису протекли, подићи и у рекурсу, а приговори из § 36 И.п. подижу се једино тужбом.

а) По § 34 И.п. могу се у току извршног поступка противу захтева ради којег је дозвољено извршење подићи приговори, да се укине или заустави тај захтев. Овакав захтев може се ставити само ако се приговори оснивају на чињеницама, које су настале после доношења извршног наслова, а те чињенице укидају или заустављају тај захтев. Или у случају судских одлука ако је та чињеница настала у моменту када се то више у поступку није могло истицати. Извршни захтев може престати, после доношења извршног наслова, на више начина, а редовно то бива исплатом тога захтева. На основу ових приговора може извршеник тражити да се извршење одложи до пресуђења по приговорима, а после пресуде ако се успе да се извршење обустави. Тиме што је извршеник подигао ову тужбу није изгубио право на употребу рекурса. Рекурс треба увек употребити, ако се приговори дока-

зују јавним или јавно овереним исправама. Приговори противу захтева из извршног наслова из § 2 тач. 9 и 10 И. п. подносе се оној власти, која је издала тај извршни наслов.

По § 34 И. п. извршеник мора у тужби изнети све приговоре које има. Иначе се приговори касније изнети неће узети у обзир. Ова мера предвиђена је да извршеник не би накнадним истицањем приговора ствар одуговлачио. Истина то одуговлачење суд би могао сузбити применом прописа § 371 гр. п. п., коме и овде има места. Иначе сама ова мера с обзиром да за истицање ових приговора нема рока, сем што се мора подићи за време извршења, није логична. Ова тужба може се подићи и пре отпочињања извршења по § 323 гр. п. п. ради утврђивања непостојања захтева. Спорно је да ли се приговор пребијања може истаћи противу захтева из извршног наслова, а то се пребијање није истицало у току ранијег поступка.

Тужбени захтев треба да гласи: Захтев тужене стране из пресуде Бр..... није извршан, те извршење дозвољено закључком овог суда од..... није допуштено.

б) По § 35 И. п. извршеник који тврди: да још нису наступиле чињенице од којих зависи доспелост или извршност захтева; или да није наступила ситуација предвиђена у § 14 И. п.; да није био лично одговорни другар трговачког друштва противу којег је издејствован извршни наслов; и напослетку, извршеник који тврди, да се тражилац извршења одрекао захтева, који сада остварује путем извршења, мора све ове приговоре подићи тужбом. Али исте ове приговоре може извршеник истаћи и у рекурсу, у колико за исти нису прошли рокови. Ако се приговори износе тужбом она се предаје оном суду, који је донео закључак о дозволи извршења, без обзира на вредност спора.

Кад извршеник тврди, да је тражилац извршења намирен у своме захтеву, или да је дозволио почек, или да се је захтева одрекао може приговором тражити обустављање извршења. По овом предлогу суд ће у смислу § 39 И. п. преслушати тражиоца извршења, па ако он оспори ове наводе упутиће извршеника на парницу. Ако се истакнути приговори доказују јавним исправама извршење се обуставља и без преслушања тражиоца извршења.

С овом тужбом може се спојити предлог, да се извршење одложи до окончања спора.

Тужбени захтев (§ 35) треба да гласи:

Недозвољено је извршење дозвољено закључком овог суда од..... И. Бр....., те се исто одлаже до пресуђења спора.

в) Противљење трећих лица износи се тужбом, која иде за тим, да се то треће лице сачува од штете, која му прети од извршења, које се води противу извршеника.

Циљ ове тужбе је, да се извршење прогласи незадовољеним у целини, ако се полаже право на свима пописаним стварима, или у једном делу, ако се полаже право на једном делу пописаних ствари. Ова тужба није допуштена у извршењу ради обезбеђења и привремених наредаба ради остварења неновчаних захтева. Исто тако овом тужбом не може се тражити признање права својине, ако суд није стварно и месно надлежан.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Тужба се може подићи од момента када је извршење дозвољено, па до његовог окончања. Али ако се тиче права на земљишта на којима се проводи извршење приговори се имају подићи тужбом најкасније на дражномом рочишту још пре него што отпочне надметање; иначе се ти приговори неће моћи истицати касније на штету поштеннога купца. Једино право трећег лица у овом случају је, да тужбом тражи, да се тражиоцу извршења не уручи куповна цена и да предложи предлогом да се извршење одложи до окончања спора. У оваквом случају тужбени захтев треба да гласи: извршење дозвољено закључком суда ИБр..... од..... недозвољено је и куповна цена добивена продајом..... неће се уручити тражиоцу извршења док тужилац не докаже, да ли му припада продати предмет.

Кад се поднесе тужба из § 36 И.п. може се предложити обустава извршења па ако се тужба одбије тужилац је дужан да накнади тражиоцу извршења штету коју овај буде имао. Само ће тужилац извршења ту штету морати да тражи новом тужбом код надлежног суда.

Излучна тужба из § 36 И.п. управља се противу тражиоца извршења или противу тражиоца извршења и извршеника. Није допуштено да се тужба подиже само противу извршеника. За ову тужбу надлежан је суд, који је дозволио извршење, ако исто није отпочело; а ако је извршење отпочело онда је за исту надлежан извршни суд.

Тужбени захтев излучне тужбе гласи:

Извршење путем пленидбе покретних ствари проведено по тражењу Н. Н. противу Н. Н. ради дин..... недопустиво је у погледу ствари наведених у пленидбеном записнику од Бр..... до Бр.....

Поред тога може се предложити, да се извршење одложи без давања обезбеђења до окончања спора, а потом обустави.

Ставра Филичевих, заменик држ. тужиоца — Охрид.

§ 215 Кривичног законика у теорији и пракси

(односно паралела између § 215 и 214 К.з.)

Окружни суд у Охриду, дана 22 септембра 1937 год. донео је пресуду Кзп. 15/37 којом је опт. Т. Д. огласио кривим: зато што је у месецу октобру 1936 год. примио један чек из Америке на суму од 290 долара, који је послан од стране И. М., а који је гласио на М. Ђ. из села Д., па је на истом чеку неовлашћено потписао именованог Ђорђа и тако његов потпис на овом чеку фалсификовао у намери да такву исправу употреби као праву, чек уновчио и новац у суми од 13.900 динара подигао из Француско-српске банке у Скопљу, — чиме је учинио кривично дело предвиђено и кажњиво по § 215 тач. 4 К.з. Стога га је суд за ово дело из § 215 т. 4 К.з. казнио са 4 месеца затвора.

Касациони суд у Београду, по одржаном јавном претресу на

дан 22 јануара 1938 год., под бр. Кре. 1565/38 пресудио је: „I. Да се ревизија државног тужиоца због повреде материјалног закона из § 337 тач. 2 Ксп. уважи, а пресуда Окр. суда у Охриду од 22 септембра 1938 год. Кзп. 15/37-18, на основу § 350 тач. 5 Ксп. поништи и да се опт. Д. Т. за дело из § 214 од. II у в. § 215 тач. 4 К. з. кажњиво по § 214 од. II К. з. с. с обзиром на §§ 70, 71 тач. 4 и 76 Крив. зак. и уважавајући призив оптуженога казни са два месеца затвора и са 600 динара новчане казне у корист Фонда за подизање и поправљање казних завода — § 42 Крив. зак., што ако не могне да плати у року од два месеца да буде у затвору 10 дана, а његов призив на основу § 334 од. II у в. § 353 од. Ксп. не уважи“.

За овакво преиначење Првостепене пресуде, Касациони суд дао је следеће образложење:

„По оцени навода ревизије државног тужиоца о повреди материјалног закона из § 337 бр. 2 Ксп. која је у томе, што је Окружни суд кривичну радњу оптуженога Д. оквалификовао и подвео под пропис § 215 Крив. зак., казнимо по истом законском пропису, већ да у кривичној радњи оптуженога стоје елементи дела из § 214 од. II Крив. зак. у вези § 215 тач. 4 а кажњиво по § 214 од. II Крив. зак., Касациони суд је нашао да је исти умесан, јер је окривљени Д. неовлашћено потписавши оштећенога на означени чек исти употребио наплативши суму означену у чеку, стоје сви елементи дела из § 214 од. II у вези § 215 тач. 4 Крив. зак., казнимо по § 2 од. II § 214 Крив. зак., јер је фалсификовао чек и исти наплатио“.

Становиште Касационог суда, да се оптуженом за цитирану кривичну радњу казна има одмерити по § 214 од. II К. з., не може се примити као исправно, јер иста, по моме мишљењу, нема ослонаца у Законику.

Ово и овакво своје гледиште, да се у конкретном случају оптуженоме за дело из § 215 тач. 4 Крив. зак. имала казна одмерити по § 215 Крив. зак., а не по § 214 од. II Крив. зак., заснивам на логичном тумачењу ових законских прописа.

Ја ћу, пре него што покушам да укажем на разлику између § 214 и § 215 Крив. зак., цитирати цели законски текст наведених параграфа да би и читаоци и ја лакше могли исте пратити и тумачити.

§ 214. Ко начини какву лажну исправу домаћу или страну или преиначи праву исправу у намери да се таква исправа употреби као права, казниће се строгим затвором и новчано до 20.000 динара.

Ко исправу за коју зна да је лажна или преиначена употреби као праву, казниће се робијом до пет година или строгим затвором, а у оба случаја и новчано до 50.000 динара.

Ако је учинилац овим хтео само да прибави себи или друге доказ за какву тражбину на коју он или други има право или ради одбране од какве бесправне тражбине или неосноване оптужбе, казниће се затвором до годину дана или новчано до 10.000 динара.

§ 215. Учинилац ће се казнити робијом до пет година или строгим затвором ако је лажна или преиначена исправа:

1. јавна исправа домаћа или страна издана по прописима закона;

2) званична књига, записник, регистар или списак који се води званичном истинитошћу;

3) тестамент или уопште писмено о последњој вољи;

4) менџа по закону пуноважна или чек.

Истом казном ће се казнити и ко лажно води или преиначи трговачке књиге.

Поред казне лишења слободе суд може учиниоца осудити и на новчану казну. —

Дакле, из од. II § 214 Крив. зак. јасно излази да закон инкримише и саму употребу лажне исправе из § 214 К. з. Сада настаје питање: да ли законски пропис § 215 Крив. зак. обухвата сва обележја означена у § 214 Крив. зак., дакле не само кривотворење — прављење или преиначење таксативно побројаних исправа него и употребу таквих исправа, или не, односно да ли § 215 Крив. зак. инкримишише и кажњава само кривотворење или преиначење исправа, или још и употребу таквих исправа, или пак, кажњавање употребе таквих исправа препушта од. II § 214 Крив. зак.

Моје је мишљење да случајеви изложени у пропису § 215 Крив. зак. обухватају сва обележја наведена у § 214 Крив. зак., дакле не само кривотворење-прављење какве лажне исправе или преиначење праве исправе, него и употребу таквих исправа. Пропис § 215 Крив. зак. према пропису § 214 Крив. зак. јавља се као специјални законски пропис (*lex specialis*), и као такав, логично и правно консеквентно, садржи и сва обележја, која садржи и општи пропис о прављењу лажних исправа и мера из § 214 Крив. зак. Према овоме, пропис § 215 Крив. зак. садржи како појам дела прављење или преиначење таксативно побројаних исправа, тако и појам употреба таквих исправа, а доследно томе и казнену санкцију за то дело.

Са изнетих разлога и ја заступам гледиште Окружног суда у Охриду да у радњи оптуженог Д. Т. — што је фалсификовао чек и исти наплатио — стоји дело из § 215 тач. 4 Крив. зак., казним по истом законском пропису, а не дело из § 214 од. II Крив. зак. у вези § 215 тач. 4 Крив. зак., казним по § 214 од. II Крив. зак., како је то узео Касациони суд у Београду у своме II кривичном већу.

Миливоје С. Зимоњић, судски приправник — Београд.

КОНВЕНЦИОНАЛНА КАЗНА

Увод

Пре него што би прешао на само излагање о конвенционалној казни у теорији и пракси код нас, налазим за потребно да претходно изнесем како је питање конвенционалне казне било регулисано у Римском праву и како је оно регулисано данас у страном позитивном законодавству. Овај начин излагања намеће се као

www.неопходан с обзиром на то, да конвенционална казна у нашем позитивном праву није предвиђена, па због различитог тумачења те установе у теорији дошло је до неједнаког тумачења уговора ове врсте у пракси.

Приватно право

После преисториског доба, када су се односи међу људима у многоме изменили, с обзиром да су се поједина племена организовала, у прво време ради борбе са природом а доцније ради потчињавања других племена овима, дошло је време када се почело увиђати да појединац није личност сама за себе него да живи у једној друштвеној заједници. У прво време ти односи су регулисани силом а доцније, организацијом државе, постојали су и општи прописи, којима су регулисани односи појединаца. Друштво је морало да има извесне услове за заједнички живот и опстанак друштва. Поред многобројних услова за хармонично и правилно функционисање друштва, потребно је да се у једном таквом друштву отклони индивидуална самовоља, која би поредак реметила.

У ранија времена, потреба за регулисањем приватно правних односа између појединаца, није се указивала, јер је привредни саобраћај био врло слабо развијен а приватне потребе појединаца ничим нису биле угрожене. Људска делатност за задовољење приватних потреба била је сведена на минимум. Сфера интереса појединаца није била одређена с обзиром на економске прилике, а организовање у племена вршено је из освајачких и одбранбених побуда. У колико су год, временом, ограничавана сретства за живот, и самим тим јављала се потреба са људском делатношћу, организована племена радила су на потчињавању другог племена, које би освајач после експлоатисао.

Организовањем државе, све више се јавља потреба за регулисањем приватно правних односа међу појединцима. Долази време када се не може више човек ослонити на плодове саме природе. Потребно је да човек са своје стране да физичке и интелектуалне снаге ради прибављања средстава за живот. У тој својој делатности он долази у сукоб са интересима других. Појављује се потреба за регулисањем тих односа. Ти односи су у разна времена различито регулисани. Све је зависило ко је био тај, који је прописивао правила за регулисање тих односа. Људи долазе у разне додире и одношаје, који проистичу из борбе за подмирење својих потреба и за што удобнијим приватним животом. Јавља се и потреба за правичном поделом добара међу појединцима. Ту се показује први задатак права. Правна правила, која регулишу односе појединаца као приватних лица, као и однесе појединаца према стварима, називају се приватним правом.

Приватно право у великој се мери разликује од осталих права, јер оно допушта појединцима да по својој вољи регулишу и уређују своје међусобне приватно правне одношаје, било то једностраном вољом било споразумевањем и сагласношћу између оних, који у једном приватно правном односу учествују. То овлашћење приватним лицима да регулишу по својој вољи приватно правне односе, неки писци називају приватном аутономијом.

И поред тога, што је у приватном праву у многоме дозво-

љено да саме странке своје приватно правне односе регулишу по својој вољи, ипак та њихова воља је у неколико ограничена. То ограничење регулисања приватно правних односа по слободној вољи странака, учињено је у интересу целине и с обзиром на општи друштвени интерес, ради заштите морала, религије и индивидуалне слободе.

Ово ограничење, код слободног уговора појединаца, спроведено је, готово, кроз сва законодавства позитивног права. Наш законодавац је то ограничење учинио прописом § 13 Грађанског законика, који гласи: „Воља и наредба човечија заступа закон а закон накнађује вољу и наредбу човечију. Но у ономе, што се тиче јавног поретка и благонравија, не може се ништа изменити вољом или уговором.“ Исто начело ограничења слободе уговарања спровео је и француски законодавац у Франц. Грађ. закону чл. 6, који гласи: „Приватним погодбама не могу се вређати закони, који се тичу јавног поретка и јавног морала.“ (превод Др. Чедо Марковића).

Овај општи пропис у појединим законодавствима ограничен је специјалним прописима, т.ј. сам је законодавац одредио у појединим случајевима шта је морално а шта не и шта је противно закону а шта не. Наш законодавац својим општим прописом у § 13 грађ. зак. странкама је дао могућност слободног уговарања ограничавајући их истим прописом: да њихово уговарање не сме бити у сукобу са јавним поретком и благонравијем. Ово опште правило законодавац је ограничио у појединим случајевима специјалним прописима, као што је случај са прописом § 601 грађ. зак. где је хтео да и код слободног уговарања, заштити слабију страну од евентуалне злоупотребе једне од странака тешког материјалног стања друге странке. Ово је случај код зајма, а у готово свима другим случајевима остављено је суду да одлучује, да ли су уговори странака противу закона или јавног морала. (По овом питању биће речи опширније у одељку о тумачењу и попуњавању празнина у позитивном праву).

Као и при свима уговорима, странке ради сигурности у уговор уносе поједине клаузуле ради обезбеђења, било од евентуално наступеле штете, било ради сигурности самог извршења уговора. Један од таквих уговора јесте и конвенционална казна или уговорна накнада штете.

Уговорна накнада штете-конвенционална казна у опште

При регулисању приватно-правних односа странке се обично саме споразумевају закључујући уговоре с обзиром на природу самих односа. Закључивањем уговора о накнади штете у случају неизвршења уговора, странке хоће да се обезбеде од евентуалне штете, која би настала услед неизвршења уговора било у потпуности, било делимично. Ту штету унапред одређује закон у случају § 602 грађ. зак., који гласи: „Где нема лихве уговорене, али је време враћања опредељено, па се на време зајам не врати, онда зајмодавац има право лихву закону са 6 на сто искати.“ Дакле законодавац је специјално код зајма, где странке, интерес штету нису уговориле, сам одредио. У овом случају зајмопримац накнађује штету зајмодавцу за време за које новац није могао да

користи. Поред случаја, где је законодавац сам одредио висину накнаде штете, постоје још два случаја одређивања те штете, кад је иста услед неиспуњења уговора наступила, и то: кад овлашћено лице од суда тражи да накнаду одреди и кад странке саме уговоре ову накнаду и висину њену одреде, још приликом закључења уговора.

Кад странке у уговору по главној ствари унесу и клаузулу о накнади штете услед неизвршења уговора, теоретичари и страно позитивно законодавство, као што ћемо ниже навести, ово уговарање накнаде штете услед евентуалног неизвршења уговора, називају *конвенционалном казном*. Наш законодавац није предвидео уговоре ове врсте, услед чега, код наших теоретичара и у пракси постоји различито тумачење о томе: да ли се уговори ове врсте хогу закључивати, и ако могу да ли суд може у уговору одремену количину евентуалне штете смањити или повећати.

Римско право

Ради разумевања саме установе уговорене накнаде штете (конвенционалне казне) морамо прво видети како је ово питање било регулисано у Римском праву, јер су Римљани у науци права били самостални а постали су учитељи доцнијим народима.

Све правне установе подложне су историским променама, које на саму установу имају великог утицаја. Познавање претходног историског развића, нужно је за добро и правилно разумевање најновијег облика појединих усанова права.

У римском праву, како је то изложио Рушнов коментаришући Аустриски грађански законик, конвенционална казна могла је да се уговори на два начина. Конвенционална казна могла је бити самостална облигација, ако је било уговорено, да један од саговорача, чим што учини или пропусти да учини, има бити обавезан да плати уговорену казну. Овде је постојала само облигација на испуњење конвенционалне казне, а саговорач се није могао приморати да изврши закључени уговор.

Конвенционална казна служила је и за утврђење главне обавезе. У овом случају конвенционална се казна могла уговорити на два начина: **прво**, да конвенционална казна буде у правом смислу казна, ако један од саговорача не испуни главну обавезу, **друго**, уговорна казна је престављала као еквивалент користи за једног од саговорача, ако дужник није испунио обавезу па зато има штету накнадити. Ту је штету имао накнадити у износу уговором већ одређену. У првом случају, могло се **осим износа казне захтевати** још увек испуњење погодбе или накнаде штете, док је у **другом** случају само конвенционална казна била сурогат испуњења погодбе или накнаде штете, па се уз њу није могло захтевати ни испуњење погодбе, нити посебна накнада штете.

Дакле, у Римском праву постојала је конвенционална казна, која се разликовала од уговорене накнаде штете, и која је била у правом смислу казна, јер се поред уговорне казне могла и тражити накнада штете. У овом случају уговорена накнада штете није исто што и конвенционална казна.

С обзиром на овакву установу у Римском праву, сва доцнија законодавства, са малим изузетцима, предвиђају конвенционалну казну, али не казну у правом смислу већ казну, која се уговара у место накнаде штете.

Страно позитивно законодавство

Француски грађански законик

У Француском грађанском законнику о конвенционалној казни говори се у одељку „О накнади штете, која произлази од неизвршења облигација“ и у одељку VI, који говори о Облигацијама са казненом клаузулом.

чл. 1152 Code civil-а, који се налази у одељку О накнади штете, гласи: „Ако уговор гласи да онај, који пропусти да га изврши има да плати извесну суму новца на име накнаде штете, другој страни не може се досудити већа или мања сума“. Овај законски пропис говори о уговореној накнади штете, коју су саме странке одредиле а коју суд не може ни смањити ни увећати. Ову клаузулу о уговорној накнади штете ни сам законодавац не назива конвенционалном казном, јер иста и није казна, већ од стране саговорача одређена накнада штете.

Ако је ово уговорна накнада штете, законодавац ништа не говори, шта ће бити у том случају ако се уговор не изврши и штета у опште самим неизвршењем није наступила. У том случају уговорна накнада штете не би била накнада штете, јер иста није ни наступила, већ би била у ствари казна. Законодавац овде забрањује суду да досуди већу накнаду штете од оне, која је уговорена и у случају кад је настала штета много већа од оне која је уговорена. У овом би случају, саговорач, који се уговорном накнадом штете хтео да осигура од евентуално наступеле штете, остао неосигуран, и само такво уговарање шкодило би му, јер нема право да тражи накнаду стварно претрпеле штете. Он се мора задовољити уговорном накнадом штете.

У VI одељку у Облигацијама са казненом клаузулом предвиђена је конвенционална казна, и то чл. 1226 Code civil-а који гласи: „Казнена клаузула је она, којом се једно лице у циљу да **осигура извршење уговора** обавезује на нешто на случај неизвршења“.

чл. 1227 „Ништавост главне облигације повлачи ништавост казнене клаузуле. Ништавост ове не повлачи ништавост главне облигације“.

чл. 1228 „Поверилац место да од дужника у доцњи тражи уговорену клаузулу може тражити извршење главне облигације“.

чл. 1229: „**Уговорна казна је накнада штете**, коју поверилац трпи због неизвршења главне облигације. Не може истовремено тражити и главно и казну, осим ако је ова уговорена за просто задоцњење“.

чл. 1231: „Судија може изменити казну кад је главна облигација делимично извршена“.

Code civil, као што се то из наведених прописа види, у одељку О накнади штете говори о уговорној накнади штете. Специјални пак одељак посвећује уговорној казни као нечем сасвим одвојеном

од уговорне накнаде штете. У томе законодавац није остао доследан ни логичан. У чл. 1226 говори о казненој клаузули у циљу да осигура извршење уговора. Да је законодавац остао само на овом пропису било би сасвим нормално: да се уговорном накнадом штете један од саговорача обезбеђује од евентуално наступеле штете због неизвршења уговора, а да се казненом клаузулом осигурава извршење уговора а поред које би саговорач имао право тражити и накнаду штете ако би до исте дошло. Али законодавац је чланом 1229 сасвим изменио смисао члана 1226, кад каже да је уговорна казна накнада штете, која се према томе ниуколико не разликује од уговорне накнаде штете предвиђене у чл. 1152. Законодавац у чл. 1231 даје могућности судији, да казну измени ако је облигација делимично извршена. У одељку О конвенционалној казни ништа не говори о томе, да ли се конвенционална казна може смањити ако је прекомерна као и да ли се иста може повећати ако је мања од стварно претрпљене штете.

С обзиром на наведене прописе и објашњење, необјашњиво је, зашто је законодавац у одељку VI поново говорио о уговорној накнади штете и истој дао име конвенционална казна кад то у ствари није казна, већ накнада штете, како и сам каже у члану 1229. Самим тим, што је законодавац рекао, да је конвенционална казна накнада штете, не може се поред конвенционалне казне тражити и накнада стварно претрпљене штете.

Код конвенционалне казне законодавац чак не даје право веровнику да тражи главно и казну, изузев случаја ако је ова уговорена за просто задоцњење.

Код уговорне накнаде штете из члана 1152, уговорена накнада штете се не може смањити ни повећати, док код конвенционалне казне, која је исто тако накнада штете, судији се даје могућност да казну измени кад је главна облигација делимично извршена. Логично је, ако је то само због тога, што је веровник у неколико већ добио користи од закљученог уговора, то је право да се уговорна казна у толико и смањи. И из овог излази, да је конвенционална казна накнада штете, па је необјашњиво, зашто се о истој материји говори у два различита одељка и зашто је ова накнада штете добила име „конвенционална казна.“

Аустриски грађански законик

Аустриски грађански законик говори о конвенционалној казни у глави XVII где се говори о уговорима у опште и у глави XXX где се говори о праву на накнаду штете.

У глави XVII § 912 грађанског законика стоји: „Поверилац је по каткад овлашћен тражити од свог дужника осим главног дуга и споредна потраживања. Оно се састоји или у накнади проузроковане штете, или онога чега је уговорач лишен, најзад у суми коју је за себе једна страна за овај случај уговорила.“

Анализирајући овај законски пропис видимо, да се поред осталих споредних потраживања спомиње: **накнада проузроковане штете и сума, коју је за себе једна страна за овај**

случај уговорила. Овим законским прописом предвиђена је и конвенционална казна као споредно потраживање. Није само предвиђено да ли се конвенционална казна, накнада штете и извршење уговора кумулативно могу захтевати.

Законодавац је ово споредно потраживање — конвенционалну казну — регулисао специјалним прописом у XXX глави где је реч о праву на накнаду штете, али је конвенционалној казни дао сасвим други смисао од онога, који она треба да има.

О конвенционалној казни, као специјалан пропис, говори § 1336 Грађ. зак. изнад кога стоји „Услов уговора о накнади (конвенционална казна)“ а који гласи: „Странке, које закључују уговор могу закључити нарочиту погодбу да се у случају потпуног неиспуњења обећања или кад се не испуни како треба или се испуни сувише доцкан плати у **место штете**, која би се имала надокнадити одређена сума у новцу или у чему другом (§ 912)“. У другим случајевима ако дужник докаже да је сума накнаде прекомерна умериће је судија саслушавши ако је потребно вештаке. „Плаћање уговорене накнаде штете не ослобођава од испуњења уговора осим случаја ако је тако нарочито уговорено § 909 грађ. зак.“

Из овог законског прописа видимо: да је конвенционална казна накнада штете, затим да се поред конвенционалне казне не може тражити одштета и онда ако би ова била већа од уговорене казне. Поред овога по овом пропису веровник може тражити и извршење уговора ако противно није уговорено. Странке овде саме одређују новчани износ или који други износи, који се има платити уместо накнаде ако чинидба не би била никако испуњена или не би се испунила како треба или сувише касно.

Из свега наведеног види се да Аустриски грађански законик не познаје конвенционалну казну нити као принципалну облигацију нити као чисту **приватну казну**. Она није права казна, већ од странака уговорена накнада услед неизвршења уговора па је необјашњиво зашто је законодавац изједначио конвенционалну казну и уговорну накнаду штете, кад оне означавају два различита појма. Кад странке уговоре казну, онда у случају неизвршења уговора поред казне може се тражити и накнада штете по општим прописима о накнади штете као и извршење уговора. Законодавац није предвидео уговорну казну, већ је у наведеном пропису предвидео уговорну накнаду штете. Поред уговорне накнаде штете не може се тражити и нека друга одштета па ма она била већа од уговорене накнаде, јер у овом случају уговорна накнада штете одређена је вољом странака, без обзира да ли ће штета и наступити и ма у ком износу. Али законодавац даје могућности дужнику, да од суда тражи, ако је накнада прекомерна, да накнаду умери. Законодавац је свакако, при доношењу овог законика и посебиде овог ограничења, имао у виду то, да ће дужник увек бити и економски слабији. Да би га заштитио од економски јачих, који би његово тешко материјално стање злоупотребљавали, он је дао могућности дужнику да тражи умерење уговорене накнаде.

Како се уговорна накнада штете може уговорити код разли-

чтих приватно правних односа међу појединцима, то је врло често могуће да се у положају веровника нађу економски слабији, који уговарају накнаду штете да би себе што боље осигурали а да би се у случају неизвршења уговора ослободили код суда да докажу стварно претрпљену штету, која за њих ни изблиза није, што би иста била за економски јаче. Код економски слабијих уговорна накнада штете треба да покрије сву њихову стварно претрпљену штету и онај интерес, који се у новчаним јединицама не може представити а који се интерес, услед тежег материјалног стања све више повећава. Уговорна накнада штете од стране радника према послодавцу обично ће бити мања. Уговорна накнада, коју би економски јачи требали да плате, у случају неизвршења уговора, увек је минимална, јер су економски слабији принуђени да и под тим условима — малом накнадом — закључе уговор. Неизвршење уговора може да проузрокује много већу штету него што је иста уговором предвиђена, али законодавац не даје могућности да се тражи и тај вишак стварно претрпљене штете. Да је уговорна накнада штете одвојена од конвенционалне казне, странка би поред уговорне казне могла тражити, по општим прописима о накнади штете, и саму накнаду штете.

Теориска, и у овом случају, законодавчева претпоставка, да ће у положају веровника увек бити економски јачи, с обзиром на развој друштва, економског саобраћаја и технике, постаје неоснована. Економски слабији, у вртлогу данашње несигурности, труде се да себе што боље осигурају. Они обично уговарају и ту накнаду штете. Та накнада штете, којом се они, услед тешког материјалног стања, обично задовољавају, минимална је. Њима треба омогућити, да траже вишак стварно претрпљене штете. Економски јачи, ретко ће пак бити у таквој ситуацији, да за себе уговоре накнаду штете мању од оне, која би евентуално наступила. Постављене услове слабији, готово, одмах примају, рачунајући да до неизвршења уговора неће уопште доћи. Ту је законодавац добро урадио што је дао могућности, да се умерење уговорене накнаде судом може тражити.

Дакле, мислимо да ће уговорена накнада штете у корист економски јачих, готово увек, покрити стварно претрпљену штету, а да ће уговорна накнада штете уговорена у корист економски слабијих, готово увек бити недовољна да покрије стварно претрпљену штету.

Готово сва законодавства се труде да заштите економски слабије, па верујем да је законодавац претпостављао да ће увек економски јачи за себе уговарати накнаду штете, па зато и није дао могућности да се, вишак стварно претрпљене штете судом може тражити.

Што се тиче конвенционалне казне, закључак би био тај, да Аустриски грађански законик не познаје уставну конвенционалне казне, која је била позната римском праву, па према томе неоправдано, изнад § 1336 у загради стоји „конвенционална казна“.

Законодавац у тексту самог прописа нигде и не спомиње

www.конвенционалну казну, већ уговорену накнаду штете, али стављајући изнад текста у загради „конвенционална казна“ он је конвенционалну казну изједначио са уговорном накнадном штете.

Ово се поткрепљује и прописима Аустријског трговачког законика §§ 273, 274 и 275, где законодавац у текстовима спомиње конвенционалну казну, само је овде конвенционалну казну модификовао. По наведеним прописима конвенционална казна **се не може смањити** а дужник поред плаћања казне мора извршити уговор. Насупрот пропису Грађанског законика Трговачки законик веровнику даје **право на накнаду штете ако је ова надмашила износ** уговорене казне.

Ка што смо напред рекли, и овде законодавац изједначује конвенционалну казну са накнадом штете. С обзиром, да законодавац не предвиђа праву конвенционалну казну, поред које би се могла тражити и накнада штете, необјашњиво је зашто је забранио да се уговорна накнада штете, ако је прекомерна, **смањи**, а дозволио да се уговорна накнада **повећа**, ако је настала штета већа од уговорене. И из овога се види, да конвенционална казна у Аустријском законодавству нема онај смисао, који је имала у Римском праву.

Немачки грађански законик

Немачки грађански законик говори о конвенционалној казни у § 340, који гласи: „Ако је дужник обећао казну за случај, да своју обавезу не изврши, поверилац може место испуњења захтевати доспелу казну. Ако поверилац дужнику изјави, да захтева казну, захтев за извршење искључен је. Ако повериоцу припада право на накнаду штете због неизвршења, може захтевати доспелу казну као најмањи износ штете. Тражење веће штете није искључено“.

§ 341: „Ако је дужник казну обећао за случај да своју обавезу не изврши уредно, нарочито не у одређено време, поверилац може доспелу казну захтевати поред извршења. Ако повериоцу припада право на накнаду штете због неуредног извршења, примењује се пропис § 340 од. 2. Ако поверилац прими извршење, казну може захтевати само онда кад при пријему на то задржи право“.

§ 343: „Ако је доспела казна несразмерно велика, може се на захтев дужника пресудом свести на одмерен износ. При одмеравању има се узети у обзир сваки оправдани интерес повериоца а не само имовински интерес. Кад се казна плати снижење је искључено“.

По § 340, странка у чију је корист казна уговорена има право тражити или испуњење уговора или казну. Дакле алтернативно, а не кумулативно као по Француском и Аустријском грађанском законнику. Уговорна казна у овом облику од одустанице се разликује по томе, што овде веровник бира или извршење уговора или казну, док код одустанице дужник бира или уговор да изврши или одустаницу да плати. У истом пропису, законодавац каже, да ако повериоцу припада право на накнаду штете због неизвршења, може захтевати доспелу казну као минимум, а

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

да тражење веће штете није искључено. Нејасно је, да ли законданац говори о праву накнаде штете по општим прописима или из уговора. Ако мисли на право по општим прописима о накнади штете, онда би поверилац то право имао само онда ако је штету и претрпео. Ако пак говори о праву на накнаду штете из уговора, онда је потребно да уговор буде неизвршен па макар штету и не претрпео, а ако је иста већа од уговорене накнаде, може је тражити.

Дакле, по овом законском пропису предвиђена је уговорна накнада штете, која се може повећати ако је стварно претрпљена штета већа од уговорене накнаде, а може се умерити ако је не-сразмерно велика и то по § 343.

Не види се зашто би овако уговорена накнада штете била казна. Она није казна, јер је у ствари накнада претрпљене штете предвиђене уговором странака а која се може смањити на стварно претрпљену штету, и повећати, ако је уговорна накнада мања, до износа стварно претрпљене штете.

Швајцарско облигационо право

У III разделу, у коме се говори о капари и одустаници говори се и о уговорној казни.

По Швајцарском праву, као и по Немачком, ако није што друго уговорено, странка у чију је корист казна уговорена, може тражити или извршење уговора или уговорену казну.

Казна се може тражити поред извршења уговора само онда, ако је иста уговорена за случај да се уговор не изврши у одређено време или у одређеном месту.

Уговорна се казна дугује и ако поверилац није претрпео никакву штету, али судији даје могућности да исту умери ако је претерано велика.

Кад претрпљена штета надмаша износ казне, поверилац може тражити само у колико докаже кривицу дужникову. Из овога би изашло, да поверилац има право на уговорну казну и онда када до дужника нема кривице за неизвршење уговора, што је противно општим прописима о накнади штете.

Свако неизвршење уговора готово увек проузрокује и штету. Уговорна казна, била би само онда казна, ако услед неизвршења уговора у опште не би наступила никаква штета.

Како је по Швајцарском праву, као и по напред наведеном законодавству, конвенционална казна исто што и уговорна накнада штете, јер поред уговорне казне не даје право и на тражење одвојене накнаде штете, то би се уговорна казна могла пре назвати уговорном накнадом штете, што ће у много више случајева бити накнада штете него казна.

Закон о облигацијама Пољске републике од 1934 год.

Одељак IV Пољског законика о облигацијама говори о уговорној накнади штете (конвенционална казна).

У чл. 82 стоји: „Кад се је дужник обавезао, да у случају неизвршења своје обавезе, плати једну одређену суму новца, или

да изврши једну другу чинидбу, исплата ове суме или извршење чинидбе — сматрају се као накнада штете.“

Поверилац, као и по Швајцарском праву може тражити или извршење уговора или уговорну накнаду, а обоје може тражити само онда кад је уговорена накнада због простог задоцњења или неправилног извршења обавезе.

Уговорна накнада штете припада повериоцу и ако штету није претрпео, а ако је већу штету претрпео може накнаду исте, по општим принципима о накнади штете, тражити *само ако се је одрекао уговорне накнаде*.

И по Пољском праву дужник може тражити смањење уговорне накнаде штете, ако је ова претерана или ако је уговор у појединим деловима био извршен и онда када докаже да поверилац није претрпео никакву штету од неизвршења уговора или је претрпео незнатну штету.

Дакле, и Пољски законик конвенционалну казну изједначује са уговорном накнадом штете.

Како свако неизвршење уговора проузрокује квар, не само имовинских интереса, већ и других интереса, саговорача у чију је корист уговорена накнада штете, то ће уговорна накнада штете бити само накнада штете, и онда када није повређен економски интерес саговорача, *а неће бити казна*. И сам је законодавац *предвиђа као накнаду штете*, што претпоставља да штета стварно постоји било у економском било у ком другом виду, па је необјашњиво зашто у загради ставља конвенционалну казну кад она то није.

Општи имовински законик за Књажевину Црну Гору

О уговорној накнади штете говори у IV разделу, који носи наслов: „О особитим одредбама или углавцима, који могу бити у уговору.“

По Црногорском имовинском законнику говори се о „уреченој глоби“ због неизвршења уговора, која може бити већа или мања од стварно претрпљене штете. Дужник не подмирује више претрпљену штету од уговорене, изузев ако је штета наступила услед особите кривице дужникове.

Кад дужник докаже да је неизвршење уговора дошло услед случаја или кривицом повериоца, ослобађа се плаћања уговорене накнаде штете.

Српско право

Теорија, позитивно законодавство и пракса

I. Теорија

О конвенционалној казни код нас мало су њих писали. У колико је о овој институцији писано, писано је више узгредно. Нико јој нарочиту пажњу није посветио изузев Др. Ђорђа Павловића и Др. Живана Лукића, који је у „Архиву“ од 1922 год. о конвенционалној казни писао.

Др. Драгољуб Аранђеловић у свом Општем делу облигационог права на страни 85 и 86 говори о конвенционалној казни.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Заступа гледиште, да је конвенционална казна унапред уговором утврђена накнада штете, која се има платити због евентуалног или парциалног неиспуњења обавезе. Углавном заступа гледиште, које је спроведено кроз Аустриски грађански законик, не објашњавајући природу конвенционалне казне. Поред тога не наводи ни то, зашто је конвенционална казна исто што и накнада штете. Ако је конвенционална казна исто што и уговорна накнада штете, онда зашто се поред уговорне накнаде штете стално употребљава и термин „конвенционална казна.“

Као што смо напред навели, коментаришући страно законодавство, **конвенционална казна по природи својој није што и уговорна накнада штете.** Уговорном казном, без обзира на евентуално наступелу штету, осигурава се извршење главног уговора, док се уговором о накнади штете осигурава од евентуално наступеле штете услед неизвршења главног уговора. Доследно томе, веровник би у случају да је уговорио казну, имао право да тражи извршење уговора, стварно претрпљену штету и казну.

Ако се пак стане на гледиште, да веровник може тражити извршење уговора и уговорену казну, која треба да претставља уговорену накнаду штете, онда нема потребе да се то зове конвенционалном казном када је то у ствари уговорна накнада штете.

Др. Аранђеловић стоји на гледишту, да пошто је уговорна казна уговором унапред утврђена величина накнаде штете, не може се осем ње захтевати још нека накнада због неиспуњења уговора па баш да фактички претрпљена штета и више износи од уговорене казне. Странке су је већ једном одредиле и она се једнострано не може увећати. То је смисао и прописа § 1336 Аустриског грађанског законика, па пошто смо тамо заступали гледиште, да је ова законска установа неоправдана, јер кад већ даје право да се уговорена накнада штете смањи, исти стварни разлози постоје да се дозволи и повећање уговорене накнаде штете у случају да је стварно претрпљена штета већа.

Доследно ранијем излагању, мислимо, да смисао конвенционалне казне у Римском праву није био онакав, какав је конвенционална казна добила у теорији и страном законодавству. Јер то није уговорна накнада штете, већ казна која служи за осигурање извршења уговора, поред које, ако се уговори, веровник може тражити и накнаду стварно претрпљене штете.

О конвенционалној казни писао је Др. Ђорђе Павловић и Стеван Максимовић, коментаришући одлуке Касационог суда. Оба ова писца говоре о конвенционалној казни као о уговорној накнади штете, заступајући начела спроведена кроз Француски грађански законик. Говорећи о конвенционалној казни, они су се углавном задржали на питању: да ли се код нас уговорна казна може смањити или повећати, с обзиром да у нашем грађанском законнику не постоје прописи, који би регулисали питање уговорне казне.

Др. Живан Лукић у свом обимном чланку више се задржао на конвенционалној казни с обзиром на наше позитивно право. Он углавном заступа гледиште: да је конвенционална казна нак-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

нада штете и да је она споредан услов, којим се осигурава извршење уговора. По његовом мишљењу конвенционална казна није „казна“ већ накнада, из чега излази, ако је она мала треба је повећати да би била накнада а ако је велика треба је смањити да не буде „казна“.

Позитивно законодавство

Позитивно право једног народа јесте један део његове целокупне културе. Право се развија према економским, умним и моралним способностима једнога народа, а све то опет под утицајем историских претпоставака и односима његовим са другим народима.

Право је променљиво и подложно културно-историским ступњевима развића једног народа. Дакле и позитивно право није нешто вечно, нешто непроменљиво. Подложно је променама и развићу.

Развојем друштва односи између појединаца постају све компликованији. Сваким даном живот ствара у великој разноликости низ правних одношаја, које најсавеснији најобразованији законодавац не може предвидети и за све те случајеве прописати правила и норме за њихово регулисање. Услед овога настају празнине у законодавствима.

Поред осталих празнина у нашем законику налази се и нерегулисано питање конвенционалне казне. Законодавац конвенционалну казну, као специјалан уговор, није предвидео.

У пракси се поставило питање, како треба решавати појављене случајеве уговорне казне. Питање конвенционалне казне у нашем позитивном праву решавано је од теоретичара и практичара врло различито.

Пракса

Пре него што би прешли на излагање питања конвенционалне казне у нашој судској пракси, осврнућемо се са неколико речи на судску праксу и њен значај у правној науци.

За време Римске републике мишљења правника имала су доктринарну вредност. Преврат, који је уништио Републику и довео до Августове монархије, подигао је углед правницима. Монарх је био диктатор. Он је давао законе. Његова правна култура није била довољна и зато се он обраћао научницима, чија су мишљења и одговори на поједина питања били у ствари закон уз јемство монарха.

У теорији и законодавству подељена су мишљења: да ли судској пракси треба дати силу закона.

У „Мјесечнику“ од 1892 стр. 587, Др. Пливерић вели: „Судске одлуке не стоје изнад закона. У њима је само за поједини случај изречена воља државе, али преко тога немају обавезне моћи јер је још цар Јустинијан казао: „Не суди се по примерима него по законима“. Задатак је судства, дакле, да законе примењује а не законе да ствара.

Развојем друштвеног саобраћаја појављује се потреба за поделом рада. Та потреба манифестује се у свим областима људске

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

www.unin.rs

делатности. Потреба за поделом рада појављује се као закон. Она се појављује и у области права. У праву је подела расподељена, на теоријски и практичан рад.

Развојем живота ствара се ново право, како га називају „правничко“ право. Оно се образује путем судске праксе. Једнообразно решење појединих случајева имају свој основ у заједничком убеђењу правника. Такво право постало судском праксом није резултат науке. Али тако правно правило, створено судском праксом, нема силу закона, јер судија може од њега одустати кад дође до закључка, да се оно заснива на сасвим погрешним разлозима. Та одступања од ранијег гледишта, која судији дозвољава да исправи своју грешку учињену у једном другом случају у никаквом случају не сме да доведе до учесталих мењања начелно донетих одлука, јер би та неједнообразност стварала код грађана неповерење у правосуђе.

И ако готово сва законодавства не дају силу закона судским одлукама, несумњиво је да је судска пракса од огромног значаја за правну науку и законодавство.

Пракса нема силу закона, али код јединственог Касационог суда који решава спорове у последњој инстанцији, пракса фактички добија силу закона. Јер сви нижи судови своје одлуке обично саображавају начелним одлукама Касационог суда, пошто би Касациони суд одлуку противну његовој начелној одлуци поништио. Начелна одлука Касационог суда може се изменити на захтев једног од одељења или Министра правде, али у пракси не долази до честих измена начелних одлука.

Касационог суда је посао чисто правничко — научне природе, јер он попуњава, оно што законодавац није могао предвидети, његова решења на себи носе карактер закона, она су израз правног смисла закона. Касациони суд проматра законе у њиховој теорији и у пракси. Он прониче њихов дух и њихов циљ, он из њих изводи низ доследности и саглашавајући научњачки одлуке једну с другом, он на тај начин оснива једну јуриспруденцију.

С обзиром на питање конвенционалне казне, које овде расправљамо, у пракси се појавило питање како то питање треба решити и како ту празнину закона треба испунити.

Попуњавање празнина у позитивном праву врши се аналогijом, која може бити законска и правна.

Неки су писци, у средства за попуњавање празнина у позитивном праву уврстили и правичност. Колико је то оправдано? — Циљ права је да служи на добро људима. Кад се у једном моменту покаже да то право не задовољава људске потребе, а кад се појави потреба за што чешћим узимањем у обзир индивидуалне разлике, онда се опште право претвара у „правично“ право. Претварање тог „правичног“ права у једно опште право, које се не обзире ни на какве индивидуалне разлике и неједнакости, временом ће и то такво правично право постати неправично-строго право. То ће бити онда када се појаве чешћи случајеви у којима се примена старог права претвара у неправично право. Тај захтев правичности пракса има у виду при доношењу својих одлука, али наравно само у толико у колико је на то сам закон овлашћује.

Др. Ђорђе Тасић каже: „Захтев правичности није равнодушан за право које се ствара. Он утиче, ма да се то не примећује, врло много на његово стварање. Захтев правичности постаје право правичности“.

Апстрактно једнако поступање води до фактичке неједнакости (на пр. са сиромашом и богаташом). Право дакле треба да се развије, како се апстрактна једнакост не би претворила у фактичку неједнакост. Треба дати могућности да правичност уђе у строго право и постане његов саставни део. Судија, правичношћу, као нечим одељеним од строгог права, не може да попуњава празнине. Он мора да примени закон и исти у поједином случају не сме изменити с обзиром на његово схватање правичности. Он то сме да уради само онда, кад је законодавац захтев правичности у неком случају изрично признао. Судија по правичности поступа само онда кад га сам закон на правичност упућује или кад се законом оставља увиђају и оцени судије. Али и то је овлашћење ограничено. **Судија мора да узме у обзир објективне чињенице и околности, које треба да одговарају духу дотичне правне установе.** И поред свега тога ограничења, осећа се да је законодавац ипак, како каже Др. Бартош: „признао да је његово предвиђање несигурно. Чак и више. Да је оно немогуће. Отуда је законодавац политички појам слободне расуде, који се некада осуђивао и у јавном праву, лагано преносио прво у кривично а затим у грађанско право, тако да је судија имао према елементима из фаактичког живота и да постави норму, и да је примени у случајевима за које га је законодавац овластио.“

Пред нашу праксу поставило се питање, како да се попуни празнина у питању конвенционалне казне, с обзиром на опште прописе нашег Грађ. законика.

Прописи нашег Грађанског законика, које наши теоретичари и практичари узимају у обзир при решавању овог питања, јесу следећи:

§ 13: „Воља и наредба човечија заступа закон, а закон наклања вољу и наредбу човечију. Но у ономе, што се тиче јавнога поретка и благонараивија не може се ништа изменити вољом или уговором.“

§ 546: „Ако би при уговору особити услови стављени били они се морају разумно у призрење узети.“

§ 601: „Лихва закона опредељује се 6 на сто; уговорити се пак може и до 12 на сто. Већа се судом не пресуђује.“

Теоретичари и практичари слажу се у томе, да се по нашем законнику може уговарати конвенционална казна. Слажу се и у томе, да је то у ствари уговорна накнада штете, чију висину саме странке одређују. Али се не слажу у томе, да ли суд, на захтев једне од странака може конвенционалну казну повећати или смањити.

Г. Др. Драгољуб Аранђеловић, као што смо напред навели, стоји на гледишту, да је конвенционална казна уговорна накнада штете и да то није нешто одвојено. Поред тога, стоји на гледишту, да се конвенционална казна, ако је прекомерна може од стране суда умерити а ако је мања од стварно претрпљене штете

већа се не може тражити од уговорене. То своје гледиште углавном заступа на духу наших законских наређења и наводи случај зајма, где је законодавац одредио максимум до кога се интерес судом може тражити. Поред тога, могућност смањења прекомерне казне изводи и из прописа § 546, који тражи да се код уговора „особити услови“ имају „разумно у призрење узети“ кад се доведе у везу са § 8 грађ. зак.

Дакле, Др. Аранђеловић, право суда да умери прекомерну казну заснива на пропису § 546 грађ. зак. по коме код уговора особите услове у призрење треба узети. Шта је услов код конвенционалне казне? По г. Др. Аранђеловићу конвенционална казна се „поглавито сматра као накнада штете“. Кад је то тако, онда се конвенционална казна везује за један уговор услед чијег неизвршења може доћи до евентуалне штете. Право на конвенционалну казну стиче се у случају неизвршења уговора. Дакле, услов за конвенционалну казну јесте неизвршење уговора. Странка у чију је корист уговорена казна, исту може тражити чим се уговор не изврши како је то уговорено. Суд, дакле „у призрење“ при досуђивању конвенционалне казне има да узме ону околност која је казну условила **а не величину уговорене казне**. Суд цени, да ли је услов за конвенционалну казну наступио, као и да ли је исти моралан, противан благонравију или закону.

По § 13 грађ. зак. воља странака замењује закон. Суду је дата могућност, по овом законском пропису, да цени да ли та воља странака није у противности са моралом, законом или благонравијем.

Код конвенционалне казне, на захтев дужника, суд би имао да цени да ли се такво уговарање противи моралу или закону. Прекомерна казна је противна моралу. Кад суд то установи, онда воља странака губи вредност, јер такав уговор је као неморалан ништав. Суд не може тај уговор учинити моралним умерављујући прекомерну казну, **јер га на то закон не овлашћује**, као што то чине страна законодавства. Веровнику, по нашем грађанском законику, ако је уговорена казна ништава, остаје да тражи извршење главног уговора и накнаду штете по општим прописима о накнади штете.

Не може се уговорна казна умерити на основу § 601/а грађ. зак. јер се овај пропис односи специјално на зајам.

Суд, дакле, нема изречног овлашћења да уговорну казну умери, а може један такав уговор прогласити за ништав ако је противан моралу, закону или благонравију.

Др. Ђорђе Павловић и Стеван Максимовић стоје на гледишту, да суд уговорну казну не може ни смањити ни повећати, већ има само њену цифру досудити, у колико је она од стране уговорача уговорена или одређена, да се за њу не мора подносити доказ да ли је она стварна, само је потребно да је наступио услов за који је она везана. Правна изрека, кажу они, „уговор је за уговораче закон“ овде има своју потпуну вредност.

Ми пак мислимо, да је уговорна казна, у конкретном случају, као и сви уговори, за странке закон, али само тада ако тај уговор није у противности са моралом и законом. Ако би та

конвенционална казна била прекомерна, она би била противна моралу, и као таква била би ништава. Онај, који је требао да се користи том казном, ништавашћу исте, није изгубио право да тражи извршење уговора и накнаду штете, коју сад суд одмерава.

Ако би се пак, стало на гледиште Др. Живана Лукића, да суд умерава уговорну казну с обзиром на § 13 грађ. зак. онда би изашло то, да суд један неморалан уговор, по свом критеријуму, доводи у стање моралности. Али, самим тим што суд улази у приватно правне односе регулисане уговором, уговор није више за странке закон. Сад сам суд, уместо сагласне воље странака, одређује величину накнаде штете, али не по уговору закљученом између странака, већ по општим прописима о накнади штете. Уговор између странака не вреди самим тим што је суд установио да је уговорна казна прекомерна и на тај начин неморална.

Дакле, по нашем Грађанском законнику суд не може умеравати конвенционалну казну, а у колико би нашао да је иста прекомерна она би се косила са моралом и такав уговор неће вредети, а веровник ће своје право на накнаду штете остваривати, не више са обзиром на уговор, већ по општим прописима о накнади штете, по којима ће и суд накнаду одредити.

Наша пракса, у прво време, давала је за право суду да казну умери подводећи уговорну казну под пропис § 601/а грађ. зак. по коме интерес већи од 12% судом се не може тражити.

Очигледно је, да је пракса заступајући предње гледиште, грешила, јер се тај пропис **односи искључиво на зајам**.

Апелациони суд у једном случају дао је своје противразлоге заступајући гледиште: да се на уговорну казну не може применити § 601/а грађ. зак. и у својим противразлозима наводи: да се § 601/а грађ. зак. односи чисто на зајам, пошто се питање накнаде штете расправља по прописима о уговору у опште изложеним у гл. XVII, а иначе кад би се допустило да се питање о накнади штете расправи по § 601/а грађ. зак. тим би се у велико сметало уговорима трговачке природе, а и кредит земље и трговина уназађавала би се што законодавац није смерао кад је учинио поделу у наређењима о уговорима у опште и о уговору о зајму.

У другом пак случају, Општа седница Касационог суда, наша је; да се наређење § 601/а грађ. зак. односи само на уговор о зајму (18-IV-1886 бр. 1027).

Касациони суд сад је напустио и ово своје гледиште, па је на случај уговорне казне опет применио § 601/а грађ. зак. наводећи своје разлоге. Навешћу у потпуности разлоге Касационог суда, који су врло карактеристични, јер се из њих види колико се установа уговорне казне у прво време није познавала. Касациони суд образлажући своје гледиште каже: „Овде нема пишманлука, који се уговара, тако да она страна дужна буде исти исплатити, која од уговора буде одустала а уговором о коме је реч, само је једној страни наметнут терет. Уз то, као год што продавац давши еспап на почек остаје према купцу поверилац за суму, која се као цена за купљени еспап, пре но што је еспап примио,

према продавцу појављује као поверилац, те се стога и на овакве односе има применити пропис § 601/а грађ. зак.“

Као што се види, наша пракса у прво време, била је нестална и показивала је неразумевање установе конвенционалне казне, коју законодавац није предвидео а коју је развој друштва и саобраћаја створио.

Као што смо напред рекли, није смисао конвенционалне казне, који су му дала страна законодавства, теоретичари и у прво време наша пракса. Странке уговарајући казну неће да то буде еквивалент за неизвршења уговора. Оне хоће да то буде један степен сигурности извршења уговора и оне хоће само извршење уговора и казну, ако се уговор не изврши како је то уговорено. Исто тако, оне при закључењу уговора не рачунају на штету, која би наступила услед неизвршења уговора, јер иста може у опште и да не наступи. Казнена функција уговорне казне, како каже Г. Др Живојин Перић, огледа се у томе, да као средство дејствује на вољу (странака) уговорача да уговор испуне.

Свој прави смисао уговорна казна почиње да добија у доцнијој пракси наших судова. Наши судови напуштају теорију, да је уговорна казна у ствари накнада штете. Они уговорну казну одвајају од накнаде штете. На ту одвојеност указује и Г. Др. Милан Бартош, кад у својим Основима приватног права каже: да је уговорна казна код нас допуштена. „Ово тим пре што закон о државном рачуноводству изречно предвиђа конвенционалну казну од два на хиљаду динара вредности за сваки дан неизвршења.“

Доследно нашем гледишту, да је уговорна казна нешто одвојено од накнаде штете, ми ћемо укратко изнети и гледиште судске праксе, која је своје раније становиште о уговорној казни у потпуности изменила.

У једном конкретном случају, трговац Б. закључио је уговор са државом о лиферовању брашна за војску. Трговац је положио кауцију у 31.500 динара. Пошто он није на време излиферовао брашно, то је држава са њим уговор раскинула и закључила уговор о лиферовању брашна са другим лицем по скупљој цени. Држава сад тужи трговца Б. за накнаду штете, која је наступила у разлици цене брашна и то за суму у динара 60.000.

Први суд трговца Б. ослободио је. Апелациони суд осуди трговца Б. да плати на име накнаде штете Држави 60.000 динара а да држава врати туженику положену кауцију. Општа седница Касационог суда стала је на гледиште да: „Кад набављач своју обавезу не испуни, онда се наступела штета за државу у смислу чл. 98 зак. о државном рачуноводству, не може наплаћивати из положене кауције по чл. 88 истог законика, јер је она врста уговорне казне, већ из остале имовине уговорача.“

Као што се види, Општа седница Касационог суда, сасвим оправдано, стоји на становишту, да је уговорна казна сасвим одвојена од накнаде штете, и да се поред уговорне казне може тражити и накнада штете. То је, као што смо напред навели, био смисао уговорне казне и у Римском праву.

Сад да расмотримо пропис чл. 99' зак. о државном рачуноводству, који предвиђа конвенционалну казну. Да видимо, наро-

чито то, да ли је у овом случају уговорна казна предвиђена као накнада штете или као нешто сасвим одвојено.

Да ли ће се у пракси стати на гледиште, да је уговорна казна у ствари накнада штете или да је уговорна казна нешто сасвим одвојено, од огромног је значаја.

По чл. 99 зак. о државном рачуноводству, ако буде набављач или предузимач захтевао продужење уговорног рока за испуњење обавезе, онда ће му се приликом ликвидације набавке, рада, у корист инвалидског фонда, одбити од рачуна сваке хиљаде два динара дневно за све време продуженог рока. У случају више силе неће платити казну.

Ова се одредба мора унети у сваки уговор.

Ако станемо на гледиште, да је уговорна казна накнада штете онда по наведеном пропису предузимач или лиферант, у случају неизвршења уговора у продуженом року, имали би да плате два динара на хиљаду и ништа више. Али, одмах се види, да смисао тог прописа није тај. Предвиђена уговорна казна није еквивалент за неизвршење уговора или наступелу штету, већ просто казна, поред које се може тражити и накнада штете и извршење уговора.

Приликом закључења уговора странке у овом случају нису рачунале на то, да ових 2 динара на хиљаду послужи и као накнада штете за евентуално неизвршење уговора у продуженом року, већ да ово буде права казна.

На овом месту одмах да напоменем, да је судска пракса стала на погрешно становиште, наиме, да је уношење казне од 2 на хиљаду из чл. 99 закона о државном рачуноводству у уговор закључен између странака без утицаја на правну природу и карактер ове јавне дажбине, јер је одредба чл. 99 зак о држ. рач. јавно правног карактера те се природа ове дажбине не може уговором изменити — § 13 грађ. зак.

Касациони суд је погрешно кад је заступао предње становиште, јер самим тим, што се странке сложе да унесу у уговор извену калузулу, била она прописана законом или не, оне је акцептирају као своју и она се има ценити по приватном праву а не по јавном. Према томе за решење питања уговорне казне унете у уговор странака, у случају спора, надлежан је редован суд а не управни суд како је то нашао Касациони суд (30 децембра 1936 године Рев. 1317).

Смисао конвенционалне казне огледа се нарочито и у једном уговору, који је ових дана закључен између Београдске општине и групе „Хојгород и Шилц“ и „Компсакс“ ради насипања земљишта на левој обали Саве. По том уговору, у случају да својом кривоцом данска група не буде завршила радове у предвиђеном року мораће за сваки месец преко рока да плати 300.000 динара као казну.

Ако су ових 300.000 динара уговорени као накнада штете услед неблаговременог неизвршења уговора, онда се општина мора задовољити са том сумом и ако би стварна штета била дного већа. У истом случају према мишљењу наших теоретичара, манска група би код суда могла да тражи смањење ове уговорне

казне, ако општина у ствари не претрпи оволику штету, и на тај се начин уговорна накнада штете покаже као прекомерна.

Ако се пак стане на гледиште, да је уговорна казна нешто одвојено од накнаде штете, Општина би имала право да поред уговорне казне тражи и накнаду стварно претрпљене штете.

У овом конкретном случају није ми познато шта су странке у ствари мислиле кад су ставиле клаузулу платиће 300.000 динара „као казну“, да ли је то као накнада штете или у правом смислу казна.

Пошто код нас није предвиђена конвенционална казна као специјалан уговор, то ће суд у случају спора, имати у виду шта је била намера уговарајућих странака кад су ставили казнену клаузулу а неће се смети задржати на дословном тумачењу израза.

Предоснова

Грађ. законика за Краљевину Југославију

Ни предоснова нашег Грађанског законика није срећно решила питање конвенционалне казне. Са свима нејасностима, та установа, пренета је из Аустриског законика у нашу предоснову.

§ 898 Предоснове, који одговара § 920 Ауст. грађ. зак. гласи: „Веровник је кадкад овлашћен тражити од свога дужника осим главнога дуга и споредне пристојбе. Ове се састоје у прираштају и плодовима главне ствари, у одређеним каматама или у каматама због задоцњења или у **накнади проузроковане штете** или у накнади онога, што је другоме до тога, да обавезност није испуњена како треба, најзад у износу, који је једна страна за тај случај уговорила.“

Као што се види и наша Предоснова као и Аустриски грађански законик у споредне тражбине поред накнаде штете убраја и „износ, који је једна страна за тај случај уговорила.“ Не види се само то, да ли је овај уговорени износ накнада штете или се он може тражити поред накнаде штете. Али законодавац је овај општи пропис протумачио специјалним прописом, који је тачно одредио, да је тај **износ** уговорени у ствари накнада штете предвиђена уговором странака а коју законодавац назива и конвенционалном казном.

§ 1285 Предоснове, који одговара § 1836 Аустриског грађ. зак. гласи: „Уговорне стране могу се посебице сагласити, да се има у случају, ако обећање не буде испуњено у опште, или не буде испуњено како треба, или буде доцкан испуњено, **дати место квара**, који би се имао накнадити, одређен износ у новцу или у чему другом (898). Ако није посебице уговорено, дужник не стиче право, да се плаћањем износа накнаде ослободи од испуњења. Ако је конвенционална казна обећана за случај, да се обавезност не изврши на време или на месту где треба она се може тражити поред испуњења.“

У свима случајевима судија умериће конвенционалну казну, саслушавши по потреби вештаке, ако дужник докаже, да је прекомерна. Овога се права обавезна страна не може одрећи.“

Као што се види и наша предоснова конвенционалну казну

WWW.UNILIB.RS

изједначује са накнадом штете и ако је конвенционална казна као нешто одвојено набројана у споредне пристопје § 898 грађ. зак.

У првом ставу предњег прописа законодавац каже, да се плаћањем износа казне, ако није посебице уговорено, дужник не ослобођава дужности извршења уговора. У другом пак ставу, каже, да се казна може тражити поред извршења ако је уговорена у случају да се обавезност не изврши на време или на месту где треба. Мислимо да и овде може противно да се уговори, па не видимо никакву разлику у погледу тражења испуњења уговора у првом и другом ставу и према томе који је разлог законодавца руководио, да у првом ставу каже: да се дужник плаћањем казне, ако није посебице уговорено, не ослобађа од извршења уговора, кад се и за случај неизвршења обавезе на време и на месту где треба, посебице може уговорити, да се дужник ослобођава уговора плаћањем казне. Према томе ни по првом ни по другом ставу уговорна казна није еквивалент за неизвршење уговора, па се поред ње, ако посебице није уговорено, може тражити и извршење уговора.

Даље, по Предоснови, као и по Аустриском законнику, суд може умерити казну ако је иста прекомерна, а ако је казна недовољна да покрије стварно претрпљену штету законодавац не даје право веровнику да накнаду, за више претрпљену штету, тражи. На ову законодавчеву нелогичност указали смо коментаришући Аустриски грађански законик. Овде само поново подвлачимо, да исти разлози, због којих се може тражити умерење казне, постоје за повећање исте ако је недовољна да покрије стварно претрпљену штету.

З а к љ у ч а к

Ако се судији допушта да умери уговорену казну, ако је иста прекомерна, одмах се поставља питање: који критеријум судија треба да узме при одмеравању те казне. Ако он при одмеравању казне има у виду стварно претрпљену штету и према њој одређује и накнаду, онда то није казна већ накнада штете. Ако пак судија досуди више на име уговорене казне него што је поверилац стварно штету претрпео, поставља се питање: чиме се тај вишак може оправдати. Чиме се може дакле, оправдати то, да судија некога новчано кажњава и ако за то нема разлога, изузев да то чини само због тога што су странке тако нешто уговориле.

Ако је уговор у неколико извршен логично је да се уговорна казна треба, сразмерно извршеном уговору и да смањи, јер штета за повериоца није настала у оном обиму у коме би настала услед потпуног неизвршења уговора. Поред тога, поверилац је у неколико примио користи од закљученог уговора, ако је уговор у неколико извршен, па није право да поверилац прими казну у целости и користи закљученог уговора.

Ако услед неизвршења закљученог уговора не наступи никава штета за повериоца, н. пр. ако ја уговорим са кројачем да ми одело направи за понедељак, с тим да ако исто не буде готово за понедељак, да ми на име казне плати 2.000 динара. Међутим кројач одело направи за уторак, а ја услед тог незнатног за-

кашњења не претрпим никаквштету — поставља се питање: који кригеријум судија треба да узме при умеравану казне кад штета у опште услед неизвршења уговора, није наступила. Судија неће моћи дужника да ослободи обавезе плаћања казне и ако штета није настала, јер су сва законодавста, па и наша Предоснова, несрећно унели у одговарајуће прописе, да судија казну може **умерити**, а не и дужника у потпуности од казне ослободити ако штета за повериоца услед неизвршења уговора у опште не наступи. Суд, према томе, има да потпомаже шефове појединаца, који као услов постављају уговорну казну да би се у обести задовољили а да би им дужник платио оно што се коси са интенцијама законодавчевим и моралом.

Судији треба дати могућности да казну умери, тако да она буде еквивалент неизвршења уговора, дакле накнада стварно претрпљене штете, и да, према томе, судија буде у могућности да дужника у целости ослободи од плаћања уговорне казне, ако штета услед неизвршења уговора није настала.

Ако неко уговори казну, да би му одело било готово да на време оде на састанак, игранку или бал, неморално би било да судија повериоцу казну додели, ако одело није било готово у уговорено време већ мало касније, јер би на тај начин помагао појединце у обести а што се коси са циљем сваког законодавства, моралом и здравим разумом.

Плаћање уговорне казне и ако штета, услед неизвршења главног уговора није настала, било би профит за повериоца и досуђивање казне било би неморално.

Судија, по нашем Грађанском закону казну треба да умери с обзиром на само насталу штету, а где ова није наступила да дужника ослободи у целости од уговорене казне, и да повериоца одбије од тражења као неморалног.

По Предоснови, судија не би могао дужника да ослободи у целости од плаћања уговорне казне, јер му је законодавац дао могућности да казну умери па и онда кад поверилац, због неизвршења уговора, не би никакву штету претрпео. Који ће критеријум за умеравање казне судија узети, кад штета због неизвршења главног уговора није настала, зависиће чисто од индивидуалног схватања самог судије.

На крају, као закључак целокупног излагања о конвенционалној казни био би следећи:

I. Уговорна накнада штете и конвенционална казна треба да буде једно те исто, према нашој Предоснови, теоретичарима и страном законодавству.

II. Пошто уговорна казна означава други појам а не онај, који означава уговорна накнада штете, а пошто исте не треба да буде казна већ само накнада штете уговором предвиђена, то из употребе треба у потпуности избацити термин „конвенционална казна“, јер она преставља нешто одвојено од уговорне накнаде штете, а што је неморално, јер би она имала, поред стварне накнаде штете, да осигура испуњење неког шефа.

Уговарање чисте конвенционалне казне, поред права на накнаду штете, треба дозволити само у случајевима где се као по-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

www.УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

верилац појављује Држава и Самоуправа, јер оне делају у општем интересу па их треба обезбедити од несавесних саговорача, чијом би кривицом држава претрпела материјалну штету и чији би интерес, који се не би могао проценити у новчаним јединицама, био повређен, па би та казна за несавесне саговораче, који штете општем интересу, била у правом смислу казна.

III. Код уговорне накнаде штете, у случају спора судији треба дати могућности да казну умери или дужника у целости од плаћања накнаде штете ослободи, с тим да му за критеријум служи стварно претрпљена штета, а од које је саговорач, уговорном накнадом штете, хтео да се обезбеди, а не да уговарајући накнаду штете, кад штету није претрпео, дође до профита а што би било неморално.

Сваки вишак од претрпљене штете, који поверилац тражи неморалан је, па га од таквог тражења треба одбити.

При умеравану накнаде штете треба узети у обзир величину нанете штете и сваки оправдани интерес повериоцев да се уговор изврши, а да се тај интерес његов не граничи са обичним ћефом или обешћу: као на пр. да буде тачно на одређено време на састанку или балу, јер ако би се такав интерес повериоцев узео за оправдан онда би се право претворило у неправо.*)

Литература:

Пандекте — *Драг. Мијушковић*, књига III.

Тумач опћему аустрискоме грађ. зак. — *Рушнов-Посиловић*, књ. II

Борђе Павловић — О обавезностима и уговорима у опште.

Стеван Максимовић — О уговору — конвенционалној казни — или накнади

„Бранич“ 1889 год.

Утицај судије на јавни морал — *Живојин Перић*

Збирка одлука опште седнице Касационог суда — *Ст. Максимовић*

„ „ „ „ „ „ — *Гојко Никетић*

„ „ „ „ „ „ — *Тихомир Ивановић*

„Бранич“ из 1889

„Мјесечник“ од 1892 год. стр. 587 — *Пливерич*

„Архив“ из 1926 год. — *Душан Димитријевић* — Конвенц. казна

„Архив“ из 1926 године — *Др. Чубински* — Конвенц. казна

„Архив“ за 1922 годину Конвенц. казна — *Др. Живан Лукић*

Радивоје Чкоњевић, судски приправник — Плевље.

Може ли Срески суд једном пресудом изрећи против једног лица већу казну затвора од годину дана?

Наш законик о судском кривичном поступку прописује надлежност среских судова и даје им да могу судити само за преступе за које кривични закон предвиђа казну затвора (строг затвора) до годину дана, док преступе за које је закон предвидео већу казну од годину дана ставља у стварну недлежност судије појединаца окружног суда. Као што се види, тежина кри-

www.УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 вичних дела утиче на одређивање стварне надлежности судова. Законодавац није имао поверење у среске судове јер је за њих предвидео кратак и сумаран поступак, па је тежа кривична дела оставио судији појединцу окружног суда, не из разлога што ће овај судија бити објективнији или способнији у бољој примени закона, већ што је поступак код окружног суда сложенији и предвиђа опсежније припремање главног претреса па тиме (поступак а не судија) даје веће гаранције за правичнију и тачнију одлуку.

Надлежност среских судова одређује кривични поступак својим §-ом 9. Остављамо на страну све тачке овог прописа те ћемо имати у виду само његову другу тачку, која је у својој првобитној редакцији гласила: „Срески судови су надлежни, 2 за цео првостепени поступак о преступима старијих малолетника и пунолетних лица, за које закон предвиђа казну затвора (строгог затвора) највећом мером до једне године или новчану казну, или обадве или само новчану казну“.

На први поглед — површно посматрајући — изгледало би да срески суд може кажњавати „највећом мером до једне године“. У већини случајева ово је тачно и није нам познат до сада ни један случај у пракси да је срески суд некоме изрекао једном пресудом већу казну од године дана затвора (строгог затвора).

Неспорно је дакле, да срески суд суди по оним делима „за која закон предвиђа казну затвора највећом мером до једне године“. При одмеравању казне срески суд може једном лицу за једно дело одмерити и максимум у износу од годину дана затвора, ако се буду стекле „све околности које утичу да казна буде већа“. Имајући у виду § 70 к. з. који говори о одмеравању казне и који лимитативно набраја отежавајуће околности, срески суд може, дакле, да казни једно лице за једно дело казном са годину дана затвора. Сасвим је јасно да оваква пресуда не мора да падне у окружном суду, јер је срески суд стварно надлежан за пресуђење по једном таквом делу, а то што би он одмерио максимум казне од годину дана због постојања отежавајућих околности, ирелевантно је за оцену оправданости пресуде.

Појављује се питање, шта ће бити ако се деси случај (што је врло често у пракси) да једно лице у исто време одговара пред среским судом за више дела која су у реалном стицају — § 62 к. з. — а за сва та дела је стварно и месно надлежан срески суд? Такође се појављује питање и у случају да једно исто лице одговара за једно дело, али је у смислу § 76 к. з. у поврату? Може ли срески суд у ова два случаја изрећи и већу казну од годину дана затвора или ће и у овим случајевима те кривице казнити „највећом мером до једне године“ — како се изражава законодавац у § 9 т. 2 к. п.?

Не би се овде појавила тешкоћа ако једно лице истовремено одговара (н. пр.) за шест кривичних дела из стварне надлежности среског суда, па се појаве олакшавајуће околности те се судија одлучи да му за сва та дела одмери укупну казну од годину дана. Тешкоћа би се десила ако би се појавиле отежавајуће околности. Узмимо случај да једно лице одговара за једно дело

www.и судија му одмери максимум од једне године затвора (строгог затвора), а друго лице одговара за шест дела и код истог се показала „злочиначка наклоност учиниоца“, рђаве побуде и друге отежавајуће околности код свих тих дела. Ово је врло могуће у пракси. Био би то парадокс од правичности да судија одмери и овом извршиоцу шест кривичних дела исту казну од годину дана затвора као и оном првом за једно дело.

Да ли би срески суд могао у овом случају да се огласи ненадлежним зато што треба оваквом кривцу изрећи већу казну од годину дана и да ствар упути окружном суду? Мишљења смо да не би, јер би окружни суд могао са оправдањем да каже: враћају се сви списи јер су у конкретном случају у питању преступи „за које закон предвиђа казну затвора (строгог затвора) највећом мером до једне године“, а за њихово пресуђење стварно је надлежан срески суд у смислу § 9 т. 2 к. п. Оваква мотивација окружног суда била би умесна јер „стварна надлежност је право и дужност једног суда да једно кривично дело суди због природе или других његових особина“ (В. Марковић стр. 76). Срески суд не би могао ову ствар да упути окружном суду на основу ма ког прописа к. п. па ни на основу § 378/II к. п. јер у конкретном случају за свако од шест дела био би стварно надлежан срески суд, а § 378 к. п. говори о поступку среског суда кад он не би био стварно надлежан.

Из изложеног излази да би судија среског суда био принуђен да изрекне казну већу од године дана, пре него да за свих шест дела одмери исту меру казне као и оне првом кривцу за једно дело. Законодавац свакако није хтео да изједначи оваква два случаја јер би то била једна аномалија у праведности и у одмеравању казне према степену кривичне одговорности учиниоца. То — што законодавац у § 9 т. 2 к. п. каже да су срески судови надлежни за цео првостепени поступак о преступима, за које закон предвиђа казну затвора „**највећом мером до једне године**“, — не значи да срески суд кажњава „највећом мером до једне године“, већ да суди о преступима за које је у закону прописана казна до годину дана затвора. Тако и у случају реалног стицаја више дела (§ 62 к. з.) која би спадала у стварну надлежност среског суда, биће за суђење надлежан срески суд, па ће он свакако моћи изрећи укупну казну и већу од годину дана затвора, јер би у противном морао учинити атак на правичност и законитост. Овакво гледиште произлази из саме логике ствари и не коси се са прописима к. п.

Да видимо сада случај из § 76 к. з. то јест да једно лице стоји у поврату. У одељку другом §-а 76 к. з. стоји:..... „ако је то друго кривично дело потекло из једнородних побуда с ранијим делом, суд није везан за највећу меру која је за то кривично дело прописана, већ може изрећи највише двоструку прописану казну.....“ Претпоставимо да једно лице одговара пред среским судом за једно дело из његове стварне надлежности, за које је предвиђена казна до годину дана, па судија на главном претресу констатује да се то лице налази у поврату у смислу § 76/1 к. з. Ако би се и овде појавиле отежавајуће околности и потреба из-

рицања веће казне од годину дана, како то налаже § 76 к. з. у свом другом одељку, мишљења смо да би и у овом случају срески суд био стварно надлежан, без обзира што се појављује поврат; те би и овде могао изрећи већу казну затвора од годину дана, али највише две године јер у § 76/II к. з. стоји: „већ може изрећи највише двоструку прописану казну“. Овако би било кад би дотично лице одговарало за једно дело за које је прописана казна до годину дана затвора. Међутим, ако би ово дело (где је кривац у поврату) стајало у реалном стицају са још једним или више других дела, могла би се тада изрећи и већа казна која би ишла до пет година затвора (строгог затвора) — до њеног општег максимума.

Сматрамо да би наше гледиште било тачно и оправдано и без нове редакције § 9 т. 2 к. п. којом је отклоњена свака сумња у тачност изложеног гледишта. Законодавац је свакако увидео празнину прописа § 9 т. 2 к. п. па је допуном од 9.-IX.-1931 год. на крају овог прописа рекао: „надлежност се не мења у случају примене § 62 од 2 и § 76 од 2 Кривичног Законика“. Са овом допуном отклоњена је свака нејасност у мишљењима: да ли би срески суд био стварно надлежан и у тим случајевима које смо илустровали предњим примерима и излагањима и да ли би могао једном пресудом против једног лица изрећи већу казну од године дана затвора (строгог затвора). За позитиван одговор на овакво питање наводимо и ауторитативно мишљење Б. Марковића, који у уџбенику судског кривичног поступка стр. 77 каже: „По новели од 9.-IX.-1931. год. којом је измењен § 9/1 бр. 2, надлежност се не мења у случају примене § 62/II и § 76/II к. з., што значи да срески суд може изрећи казну лишења слободе и изнад једне године али не преко пет година у случају реалног стицаја више преступа, за које је надлежан срески суд и у случају поврата“.

СУДСКА ПРАКСА

Из праксе Касационог суда у Новом Саду.

Г. Бранко Јевремовић, апелациони судија из Новог Сада доставио нам је следеће одлуке:

Ревизија оптуженог уложена „јер да није крив“ неоправдана је, те се има одбацити. (Решење Касационог суда у Новом Саду од 6. децембра 1937. год. Кре. 149/1937.)

У кривичној ствари противу К. М. и К. А. због злочина из § 316. бр. 1. и 2. к. з. поводом ревизије оптужених Одељење Б. Београдског Касационог суда у Н. С. донело је ово решење:

„Касациони суд ревизију оптужених одбацује“ а са ових разлога:

Против пресуде Окружног суда оптужени су изјавили ревизију, јер да нису криви, и исту нису оправдали.

Касациони суд није ову ревизију узео у мериторно расматрање, јер оптужени таквом изјавом нису назначили јасно и одређено, коју повреду закона желе остварити, како то прописује § 340. од 1. С. кр. п. пак је с тога ту ревизију морао на основу § 345. бр. 2. С. кр. п. одбацити.

Код осуде за дело из § 345. каз. зак. мора бити утврђена узрочна веза између једне или више нехатних радња означених под тач. 1.—5. у пом. зак. пропису и пада оптуженог под стечај. (Решење Касационог суда у Новом Саду од 22. новембра 1937. год. бр. Кре. 172|1937.)

Окружни суд у С. пресудом својом бр. Кзп. 1254/1930. од 16. новембра 1936. год. прогласио је кривим опт. Ђ. М. што је као дрварски трговац у М. своју трговину занемарио и прописане књиге није водио, те што је знајући за своју неспособност плаћања направно нове дугове код фирме „III.“ трг. агентуре 9 и др. од 38.156.50 дин. код фабрике I. Ф. и комп. од 17.885 дин. код фирме X. Л. 43.478 дин. и иза овога исплатио Р. Б. а. д. у М. 39.000 дин. ранијег дуга а на време није тражио отварање стечаја, па је на тај начин оштетио своје поменуте повериоце са свотом у укупном износу 99.519 дин. чиме је починио дело нехатног (простог) банкротства из § 345. бр. 2. и 4. к. з. па га због овога осуђује на основу цитираног законског прописа применом § 62. к. з. и § 286. кп. у вези § 71. бр. 4. к. з. на казну затвора у трајању три месеца. По § 65. к. з. извршење ове казне одлаже се за једну годину дана и т. д.

Оптуж. Ђ. М. на основу § 280. од. 1. ст. 2. к. п. ослобођава се од оптужбе због дела из § 345. бр. 1. к. з. и т. д.

Ову своју пресуду суд је донео на основу преслушања оптуженог и сведока у току доказног поступка, те га зато прогласио кривим за напред наведена дела и обзиром на олакшице, добро владање, признање и рђаво тадање економско стање одмерио му горњу казну, установљавајући за свако дело по 2 месеца затвора и т. д. У погледу дела из § 345. бр. 1. к. з. нашао је да нема доказа да је ово дело починио оптужени, па уваживши његову одбрану, ослободио га од оптужбе.

Поводом ревизије и призива оптуженог и призива државног тужиоца Одељење Б. Београдског Касационог суда у Новом Саду донело је ово решење.

Касациони суд ревизију оптуженог уложеног због повреде формалног закона из § 336. бр. 6. к. п. уважава, нападнуту пресуду Окружног суда, на основу § 346. од. 1. бр. 2. к. п. ништи и ствар упућује на нови претрес и одлуку истом Окружном суду.

Решење у погледу осталог дела ревизије као и призива оптуженог те и призива државног тужиоца отклања; а са доле наведених разлога.

Против Пресуде Окружног суда уложили су правне лекове и то: државни тужилац — призив, због примене § 65. к. з., јер је оптуженику већ једанпут ублажена казна применом § 71. бр. 4. к. з., а поред тога оптуженик није накнадио штету и трошкове, нити се озбиљно изјаснио да ће их накнадити. Најзад ни само дело није незнатне природе; те је молио да условна казна буде укинута.

Оптуженик пак уложио је и то: ревизију, због повреде закона означ. у § 336. бр. 4. и 6. и § 337. бр. 1. сл. а) и б) и бр. 2. с. кр. п., и призив због престроге казне и што му нису уважене све олакшице. У акту пак о оправдању ревизије истакао је још и повреде закона означене у § 336. бр. 5. и 10. с. кр. п.

Поводом наведене повреде формалног закона озн. у § 336. бр. 6. с. кр. п. жалилац је навео: да је пресуда у својим битним тврђењима необразложена. Наиме, пресуда ничим не образлаже: по чему је он — оптуженик знао да је неспособан за плаћање и да неће моћи удовољити својим обавезама, то: када је оптуженик у опште дошао до тога знања, а да би му се сва накнадна деловања могла уписати у грех као злочиначка односно преварна. Пресуда осим тога утврђује, да оптуженик није на време тражио отварање стечаја, а међутим ни једном речју не образлаже: када је оптуженик т.ј. којег датума сазнао или морао сазнати за своје стање и пријавити отварање стечаја. Пресуда осим тога, утврђујући да је оптуженик трговину занемарио, пада у исту грешку, јер не наводи никакву чињеницу из које би се могло видети да је он зблиља трговину занемарио. Надаље, у пресуди се не констатује какве је књиге оптуженик морао водити и које су књиге за њега биле прописне.

Пресуда је, даље, и у противусловљу са својим разлозима. Док наиме у једну руку тврди да је оптуженик починио инкриминисана дела, а у другу руку тврди да је се добро владао. Ако је суд сматрао доказаним занемарено држање оптужениково, онда није могао утврдити као чињеницу да се

он добро владао; јер се, вели, ова констатација о добром владању не може односити само на његов морални приватни део живота, него и на онај део живота у којем је извршавао своје пословање у радњи.

Најзад, жалилац поводом наведене повреде формалног закона, наводи и то, да је пресуда у противусловљу са стањем списка. Она оптуженика осуђује да је као стечајни дужник направио три трговачка посла и зато га кажњава, а он у ствари у доба прављења тих послова није у опште био под стечајем, те није ни могао бити стечајни дужник.

Оценвши напред изложене наводе, Касациони суд је нашао да наведена повреда формалног закона озн. у § 336. бр. 6. с. кр. п. у даном случају постоји, а са следећих разлога:

Према науци кривичног права и сталној јудикатури овога Касационог суда, за постојање преступа нехатног (простог) банкротства означеног у § 345. К. з. мора бити утврђена каузална веза између једне или више нехатних радња означених под 1.—5. поменутог законског прописа и пада оптужениковог под стечај. Окружни суд је у нападнутој пресуди установио да је над имовином оптуженога отворен стечај 27. децембра 1930. г. али није установио и напред наведену битну чињеницу, мада је према напред изложеном ово био дужан учинити, те се услед овога појављује непотпуност у разлозима нападнute пресуде у погледу једне важне чињенице.

Исто тако постоји ова непотпуност и у томе: што Окружни суд, установивши као чињенице да је оптуженик, знајући за своју неспособност плаћања, правило нове дугове, исплатио већ постојећи дуг, на време није предложио суду да му се отвори стечај, није у исто време установио и чињенице из којих суд изводи да је оптуженик знао за своју неспособност плаћања.

Стога је Касациони суд, уваживши ревизију оптуженога у погледу наведене повреде формалног закона као основану, на основу § 346. од. 1. бр. 2. с. к. п. — морао пресуду Окружног суда да поништи и да донесе одлуку изложену у диспозитиву овог решења.

Ма да је закупца и поред делимичне неупотребљивости закупног добра плаћао закупну цену у пуном износу, не користећи се правима из § 682 грађ. зак. ипак, у смислу § 22 истог зак., има право, да тражи редуцирање већ плаћене кирије у спору, који би закуподавац доцније повео противу њега за дуговану кирију. (Одлука Опште седнице Касационог суда од 11. маја 1938. год. Рев. 2236/37/2.).

Заступник тужиоца С.К.А. навео је, да је тужени Милан остао дужан његовој властодавци, као закупца стана, на име кирије за месеце фебруар—октобар 1931. год. закључно као и за воду и остало 18750. дина, па је тражио да га суд осуди на плаћање горње суме са интересом и трошковима. Тужени М. је депоновао новац код суда с тим да се никоме не издаје док тужилац не докаже своје право. У одговору пак на тужбу изјавио је, да тужилачкој страни кирију за означене месеце није исплатио само због тога, што је закупљени стан од почетка закупа 1. маја 1929. год. до иселења био у неупотребљивом стању, јер је вода од кише и отопљеног снега, због неисправног крова, кроз таван допрла у сва одељена његовог стана тако да он — тужени — није могао искоришћавати свој стан онако, како би требало. Према томе тужилачка страна нема право на целу кирију за све време трајања закупа, већ се иста има редуцирати у сразмери са неупотребљивошћу закупног добра, што месечно, према протоколу вештачења, износи 1200.— дина. Зато је у смислу § 682. грађ. зак. истакао своје противтражење у износу од 36.000. дина.

Окружни суд за град Београд својом пресудом од 22. јуна 1935. год. По § 515 осудио је туженог на плаћање целокупног износа кирије. Што се тиче противтражења туженог, које представља редукацију кирије од 1. маја 1929. год., односно од почетка закупа па до иселења 31. октобра 1931. год. у сразмери са неупотребљивошћу стана због прокишњавања суд је нашао, да исто није доказао па га је одбио од тога противтражења са следећих разлога:

Што протокол вештачења, које је вршено пре спора, не може да буде доказ о противтражењу, јер је вештачење једнострано. Осим тога, по § 687. грађ. зак. закупца је дужан, по свршетку закупа, вратити ствар у оном стању, у коме га је и примио или као што је уговорено. Како је међутим закуподавац према пропису § 681. грађ. зак., дужан да ствар преда у употребљивом стању, то значи да постоји претпоставка, ако није што друго уговорено, да је закупца

примио ствар у употребљивом стању. У овом конкретном случају тужени ту претпоставку ничим није оборио, односно није доказао, да је стан примио у скоро неупотребљивом стању, јер би с обзиром на редукуцију кирије за 1200.— дин. значило, да је стан више од половине био неупотребљив, у којем би се случају тужени још у почетку закупа могао користити одлуком § 559. грађ. зак. и тражити раскид уговора. Све ово у толико пре, што је тужени до 1. фебруара 1931. год. плаћао целу кирију и није истицао смањену употребу и самим тим признао да је стан употребљив.

По незадовољству тужене стране Београдски Апелациони суд, пошто је вратио акта првостепеном суду да се изврши вештачење закупљеног стана у износу смањене употребе истог услед прокишњавања и пошто је ово вештачење извршено, нашао је, да је вештачењем утврђено, да стан није могао бити искоришћен у оном обиму, како је уговорено због тога што су две собе прокишњавале, чиме је закупна вредност стана смањена за 500. дин. месечно, те се ова сума има одбити од уговорене цене у смислу § 682. грађ. зак. а остатак има тужени да плати по пресуди првог суда. Према томе, по нахођењу Апелационог суда, од укупне суме која се тужбом тражи на име кирије за девет месеци у износу 18750 дин. има се одбити за девет месеци на име противтражења по 500.— дин. месечно. Што се тиче већег противтражења тужене стране да се закупна цена редуцира по 500.— дин. месечно за све време трајања закупа, т.ј. и за време за које тужилачка страна не тражи кирију, јер је плаћена од стране туженог, Апелациони суд је нашао, да је неумесан са ових разлога:

„Овакво тражење туженика не претставља противтражење у смислу § 342. од II грађ. суд. пост., јер редуцирање кирије за месеце, за које тужилац не тражи кирију, пошто му је она у пуном износу плаћена, нема везе са тужбеним тражењем, те тужени није могао и то истаћи као противтражење, већ је требало да засебном тужбом тражи редуцирање, већ плаћене кирије, односно накнаду штете, причињене прокишњавањем. Ово тражење неосновано је и са разлога, наведених у нападнутој пресуди, у колико се разлози односе на тумачење прописа §§ 687. и 681. грађ. зак. Сем тога, кад туженик тврди, да је његов стан од почетка закупа, т.ј. од 1. маја 1929. год. до иселења 31. октобра 1931. год. био у неупотребљивом стању, онда је требало одмах да користи право из § 682. грађ. зак. т.ј. да тражи да се уговорена цена редуцира или да тражи раскид уговора и да се исели из стана. — Како тужени то није учинио, већ је и даље остао у стану и плаћао кирију у пуном износу, то је изгубио право, да тражи редуцирање већ плаћене кирије“.

С тога је преиначио пресуду првог суда и туженог својом пресудом од 28-X-1937 год. Р-3640 осудио да плати тужиоцу 18750.— дин. по одбитку противтражења у 4500 дин. т.ј. свега 14250 дин. а од већег противтражења туженог одбио као од тражења неумесног.

Касациони суд примедбама свога I грађ. већа од 5-III-1938. год. Рев. — 2236/37 поништио је предњу пресуду Апелационог суда са следећих разлога:

„Јер не стоји навод Апелационог суда, да истакнуто тражење туженика не представља противтражење у смислу ст. II § 342. гр. суд. пост., пошто противтражење туженика за редуцирање кирија, исплаћених у пуном износу, потиче из истог основа — уговора о закупу, те ово противтражење туженика стоји у нераздвојној вези са тражењем тужиоца и истицању истог у смислу од. II § 342. грађ. суд. пост. од стране туженог, било је места. Иако је тачан навод Апелационог суда, да је претпоставка у смислу § 681 грађ. зак., да је закупу добро примљено у исправном и употребљивом стању, ипак је тужени као купац, овлашћен да доказује супротно томе. С тога је суд био дужан да цени исказе сведока, на које се тужена страна позвала за доказ, да је закупу добро — стан прокишњавао још од почетка закупа, па је требало да суд тек по оцени исказа и ових сведока оцени да ли је доказан или не овај навод туженика. Исто тако неосновано је навођење суда, да је тужена страна изгубила право на тражено редуцирање већ плаћене кирије, јер се није користио правом из § 682. грађ. зак., ни је исто одмах истакала, већ је уредно плаћала кирију. За овакво своје нахођење суд није навео никакав пропис, на коме ово своје нахођење заснива а осим тога није на закону ни основано, пошто је по § 22. грађ. зак. од воље туженика зависило, да ли ће га и када употребити а он га је могао само на основу застарелости изгубити“.

Апелациони суд није усвојио ове примедбе, у другом делу истих, у колико се односе на примену §§ 682. и 22. грађ. зак., већ је у писму своме од 24-I-1938 г. РБр. 562 дао следеће противразлоге:

„Признањем странака — § 180. грађ. суд. пост. утврђено је, да је закупни однос трајао од 1. маја 1929. год. па до 1. августа 1931. год., да је закупна цена била 1900.— дин. месечно и да тужени није платио кирију за фебруар па до закључно октобар месеци 1931. год. у износу од 18.750.— дин. и по 150.— дин. за воду месечно. Исказима испитаних сведока доказано је, да је кров на закупно добро прокишњавао, да су оделења, издата туженом под закуп, услед тога изгубила од закупне вредности по 500 дин. месечно као и да је кров прокишњавао од почетка трајања закупа. Даље је утврђено, да је закупопримац плаћао пуну уговорену закупну цену у износу од 1.900 дин. и 150 дин. за воду од почетка уговореног закупа т.ј. од 1 маја 1929. год. па до 1. фебруара 1931. год., када је престао са плаћањем закупне цене а није плаћао све до 1. октобра 1931. год., када се је иселио из закупног добра. Тужени је истакао противтражење, које је редуцирао на 15.000. дин., тражећи да му се ова сума призна и од дужне суме одбије, пошто закупно добро није могао искористити у оном обиму, како је то уговорено услед тога, што је кров прокишњавао а вештачењем је утврђено, да је закупни локал изгубио од своје закупне вредности 500.— дин. месечно. Апелациони суд налази, да тужилац нема право на повраћај по 500 дин. месечно и за раније време, кад је кирију плаћао по 1.900 дин. месечно како је уговорено, јер по § 682. гр. зак., ако би закупно добро делимично пропало или се не би могло употребљавати у оном обиму, како је уговорено, онда закупоприцицу стоји до воље захтевати од сопственика закупног добра или да од уговорене цене одбије у сразмери умањења обима употребе закупа или да раскине уговор. Тужени се није користио овим, нити је тражио смањење закупне цене, нити раскид уговора, већ је закупно добро и даље употребљавао и плаћао пун износ закупне цене, и ако је знао да локал прокишњава и услед тога губи од своје закупне вредности. Из тога факта, што је он плаћао пуну закупну цену а није тражио ни смањење закупне цене, ни раскид уговора излази на основу § 682. грађ. зак. да је пристао на продужење уговора под истим условима, како је уговор закључен а такав престанак није противан § 13. грађ. зак. и по нахођењу овога суда нема право на повраћај износа, што је већ дао наиме закупне цене. Апелациони суд не може прихватити гледиште Касационог суда ни у погледу примене § 22. грађ. зак., јер се овај законски пропис не може односити на овај конкретни случај. Тужени је по уговору а на основу § 682. грађ. зак. имао право раскида уговора или смањење цене, па кад то није учинио, не може се узети, да се је одрекао неког свога права, већ да самим фактом, што остаје у закупно добро и даље и плаћа цену, не жели да раскине уговор, већ хоће да га употреби и даље и ако је стан прокишњавао. Овде је уговорни однос, он је извршавао обавезе из уговора и сада се не може позивати да закупно добро није имало она својства, која је он сматрао да их има и тражити редуцирање закупне цене сада у поведеном спору*.

Касациони суд у својој Општој седници усвојио је поменуте примедбе свога већа а ове противразлоге одбацио, као неосноване.

Одлука Опште седнице Касационог суда од 11. маја 1938. год. Рев. — 2236/37/2.

Тих. М. Ивановић,
секретар Касационог суда у Београду.

На првом рочишту пред зборним судом странке не морају бити заступане адвокатом. (Пресуда Касационог суда у Београду од 10. фебруара 1938. г. Рев. 2036/37.).

У правној ствари М. малол. кћери пок. Н. Р. противу С. жене Н. И., због својине, Окружни суд у Прокупљу од 27. фебруара 1936. год. По-131. признао је право својине спорног имања маси пок. Н. Р., са разлога:

„Чињеничко стање по тужби је следеће: а) да је пок. Р. бив. из Добродола умро 1906. год. и после своје смрти оставио: сина Н. и кћери: Л., С. и М., као и удову Р., која је умрла 1931. г.; б) да је Н. умро 1915. г. и после своје смрти оставио: малолетну кћер М. и удову Г., сада жену И. Д. из М. (Срез грачанички); и в) да је пок. Н. оставио и непокретно имање изложено и описано као у диспозитиву ове пресуде, а које је имање наследио од свога оца пок. Р. Б., те да је исто имање сада заоставштина пок. Н. а не пок. Р.

По овој правној ствари суд је у см. § 334. гр. п. п. одржао рочиште на дан 20.-XII.-1935. г., па како није било никаквих приговора од стране парничара из § 334. гр. п. п. својим закључком суд је наредио истог дана

WWW.UNI... туженој страни да у року од 4 недеље дана одговори на тужбу тужилачке стране, која му је благовремено достављена (§ 338. гр. п. п.); па је том приликом и истим својим закључком упозорио тужену страну и на последице због пропуштања предвиђене у пропису § 494. гр. п. п. а на ните: да ће суд по предлогу противне странке донети пресуду због пропуштања ако туженик у овом остављеном му року не одговори на тужбу.

Па како тужена страна није одговорила на тужбу тужилачке стране у остављеном јој року, који је истекао још 19. јануара 1936. год. нити је такав одговор стигао до 18. фебруара 1936. г. што се види из извештаја управитеља грађанске писарнице од 18. фебруара 1936. г. када је уследио предлог заступника тужилачке стране у см. §§ 208. и 209. гр. п. п. у в. § 494. гр. п. п. за доношење пресуде у смислу тужбеног тражења услед пропуштања — то је суд са ових разлога и наведених зак. прописа нашао: да је ваљало ову пресуду и донети, па је исту и донео као у диспозитиву а ово још и са разлога: што суд узима да је чињеничко стање у тужби изложено у свему тачно, те да је дакле спорно имање изложено и описано у диспозитиву ове пресуде, заиста заоставштина пок. Р. Н., бив. из Д. Д. — § 211. у в. § 218. грађ. зак., које се у моменту његове — пок. Н. — смрти нашло у његовој својини, а коју је својину овај прибавио од свога оца пок. Б. основом наслеђивања исте од овог — § 394 у в. § 396. гр. зак. Према овоме са ових разлога и наведених зак. прописа ова је пресуда у свему добра и на закону основана“.

По призиву тужене стране, Апелациони суд у Београду пресудом од 19. јула 1937. г. Пл. 1015 потврдио је пресуду Окружног суда, са разлога:

„Не стоји призивни навод да је тужена С. била неспособна за парничење у отсуству одобрења њеног мужа — § 334. гр. п. п. По нахођењу Апелационог суда њој ово одобрење није потребно у својству тужене стране, већ само за оне поступке у којима се захтева њена иницијатива, на пр. подизање тужбе, издавање пуномоћија, одустанак, поравнање и слично. Како то у конкретном случају не стоји, то је овај призивни навод неоснован.

Не стоји ни призивни навод о томе, да је суд пропустио да нареди туженој да одреди адвоката. Из записника првог рочишта, види се да је њој саопштено да одговор на тужбу има бити написан од адвоката, а чак да суд то није учинио, ипак би ово било без утицаја с обзиром на наређење § 14. г. з.

Најзад неосновано је позивање на болест, пошто је ова околност била већ оцењена по питању повраћаја у пређашње стање“.

По ревизији тужене стране Касациони суд у Београду пресудом од 19. фебруара 1938. г. Рев. 2036/37., потврдио је пресуду Апелационог суда, са разлога:

„да не стоји навод улагача ревизије, да је призивни суд погрешно нашао, да је тужена могла пред судом да води парницу као тужена страна и без одобрења свога мужа, јер је ово правно схватање призивнога суда сасвим правилно, пошто тужена С. није својом вољом постала странка у спору, нити је тиме, што је против ње подигнута тужба она својом иницијативом чинила неко правно располагање, да би јој зато било потребно одобрење мужа.

Исто тако правилно је и нахођење призивнога суда, да тужена С. није морала имати заступника — адвоката на првом рочишту, јер по § 128. од. II. гр. п. п. наређење да странке пред зборним судовима морају бити заступане адвокатом не односи се на прво рочиште, а тужена је само на то једно рочиште била позвана и приступила, после кога је следовало пропуштање, да по наређењу суда, датом на рочишту, поднесе одговор на тужбу.

Тврђење да у овом случају не може бити пропуштања стога, што тужиња има тапију на спорно имање, сасвим је ново чињеничко тврђење, те му као таквом у ревизији нема места, пошто тај навод у призиву није истицан — § 598. од. II. гр. п. п.

Неумесан је даље навод ревидента, да је призив био погодан за одређивање усмене расправе пред призивним судом, и да суд доносећи своју пресуду у нејавној седници није дао могућности туженој страни да рас-

правља пред судом. Ово је неумесно стога што се позив тужене стране односио на томе, да није било пропуштања, а такви позиви по § 565. т. 4. гр. п. п. износе се пред позивно веће без одређивања рочишта за позивну расправу.

И најзад, правилно је и нахођење позивног суда, да нема места тврђењу, да је тужена била спречена да одговара на тужбу, пошто је то цењено у тражењу повраћаја у пређашње стање. Још мање таквом тврђењу има места сада у ревизијском писмену."

Право на награду за прековремени рад имају само мануелни радници, а помоћно особље, по § 210. зак. о радњама и § 10. зак. о заштити радника, нема право на награду, сем ако није нарочито уговорена. (Пресуда Касационог суда у Београду од 11. децембра 1937. г. Рев. 1677).

У правној ствари тужиоца С. П. противу туженика фабрике трико-таже Ш. А. Д. због дуга, Трговачки суд у Београду пресудом од 29. јануара 1937. год. По-1106, одбио је тужиоца од тужбеног захтева са разлога:

Тужилац је навео: да је код тужене фирме био у служби чиновника-манипуланта од 5. априла 1933. г. до 27. фебруара 1936. год. и да је радио сваког дана прековремено до 16 часова дневно и да за то време није примио никакву награду за овај прековремени рад.

Тужена страна признаје да је тужилац заиста био запослен у фабрици за означено време као ниже помоћно особље, али да нема право на награду аз прековремени рад, јер је исплаћен.

Странке су сагласне у томе да између тужиоца С. П. и тужене фабрике Ш. А. Д. из Београда постојао службенички однос у времену од 5. априла 1933. г. па до 27. фебруара 1936. г. у коме времену је С. П. био запослен код тужене фабрике Ш. и да је за утврђену месечну плату као чиновник обављао разне послове као напр. обрачунавање акорда, вођење књига, конфекцијске израде, манипулантне послове у кројачници и т.д.

На основу ових чињеница суд је установио: да је тужилац код тужене фирме обављао подређене послове, односно да је вршио техничку службу и да је према своме послу спадао у категорију помоћног особља из § 206. зак. о радњама.

Странке су сагласне и у томе да између њих није постојао уговор о хонорисању прековременог рада. Према овоме а с обзиром на § 210. зак. о радњама и § 10. зак. о заштити радника, суд је нашао да тужилац нема право на награду за прековремени рад. На ову награду по самом закону имају право само мануелни радници а други једино ако је она нарочито уговорена. Из чињенице да је тужилац према своме признању и приложеним признаницама поред плате исплаћивао туженику и извесне износе на име прековременог рада, не може се извести, да је између странака постојао уговор о хонорисању прековременог рада, када странке сагласно изјављују, да таквог уговора између њих није било. С тога и сам тај факт, што је туженик исплаћивао прековремени рад тужиоцу не може стварати обавезу за туженика, да мора тужиоцу хонорисати прековремени рад, нити пак право за тужиоца да захтева награду за такав рад, ако му она не би била исплаћена. Исплата таквог хонорара у овоме случају у ствари је поклон, који туженик није био дужан да увек даје.

Но ако би се узело да туженик с обзиром на то што је исплаћивао тужиоцу награду за прековремени рад, дакле што је у тужениковом предузећу постојао обичај да се прековремени рад награђује, био дужан да тај рад туженику хонорисе, тачно колико га је имао, суд налази да је тужичев захтев неоснован, јер је суд на основу потврде од 31. децембра 1935. г. као и писма од 27. фебруара 1936. г. чију садржину и потписе тужилац није оспорио стекао уверење, да је туженик тужиоцу исплатио сав прековремени рад, у колико га је овај имао.

У потврди од 31. децембра 1935. г. тужилац је признао да је са сумом коју је по истој примени потпуно измирен за сав прековремени рад у 1935. г., а у писму од 27. фебруара 1936. г. признао да ни по ком основу па ни за прековремени рад, нема шта више да од туженика потражује.

Наводио тужичевим, да је он присиљен тешким материјалним приликама морао да потпише како наведену потврду, тако и писмо, суд није могао поверовати. Народно суд је из навода тужичевог у писму од 27.

фебруара 1936. г. да на службу није долазио шест дана, да за тај изостанак никоме није јавио, као и да је за то време пијанчио, стекао уверење, да се тужилац није налазио у тешким материјалним приликама, када је могао да пијанчи, и да троши новац за оно што није потребно.

По призиву тужиоца, Апелациони суд у Београду пресудом од 1. јула 1937. год. Пл. 544, потврдио је пресуду Трговачког суда, са разлога:

„Неоснован је призивни разлог да је првостепени суд погрешно применити прописе зак. о заштити радника када је нашао да тужиоцу не припада награда за прековремени рад и због тога што он није био мануелни радник код тужене фирме, јер је први суд правилно нашао да према пропису §§ 3. и 10. зак. о зашт. радника и § 206. зак. о радњама да право на награду за прековремени рад имају само мануелни радници. Остали запосленици на ову награду имају право само тада ако је она изрично уговорена, а из списка се види да су странке признале да оваквог уговора у опште није било.

С ових разлога неоснован је и призивни разлог тужиоца да је први суд био дужан извести и друге поднете доказе, као и доказ саслушањем странака, — јер је првостепени суд правилно нашао да тужилац у основу нема права на ову награду а поднети докази су били довољни за стицање оваквог уверења. Околност пак, да је тужилац од стране фирме примио извесну суму на име награде за прековремени рад није доказ да је он на ову награду имао права. С тога Апелациони суд сматра да за правилно стицање уверења о овој спornoј ствари није потребно извођење доказа саслушањем странака нити пак осталих понуђених доказа од стране тужиоца“.

По ревизији тужиоца, Касациони суд у Београду пресудом од 11. децембра 1937. год. Рев-1677, потврдио је пресуду Апелационог суда, са разлога:

„Тужилац у своме ревизијском писмену побија пресуду призивног суда са следећих ревиз. разлога:

1) Због неправилне примене прописа материјалног и формалног права; 2) због погрешне правне оцене доказа и 3) због недостатка поступка.

Оцењујући ревизионе разлоге и наводе Касациони суд је нашао:

Неоснован је ревизиони навод под тач. 1) а на име, да је призивни суд погрешно, када је стао на гледиште да тужиоцу не припада право на награду за прековремени рад, налазећи да таква награда припада само мануелним радницима и то на основу §§ 3. и 10. зак. о заштити радника и § 206. зак. о радњама. Ово зато што је призивни суд правилно поступио, што је на основу утврђеног и констатованог чињеничког стања првога суда, које је акцентирао својом пресудом, нашао, да тужилац у см. § 206. зак. о радњама спада у категорију помоћног особља и да као такав у см. § 210. зак. о радњама и § 10. зак. о заштити радника нема право на награду за прековремени рад, пошто у смислу горе наведених законских прописа, на ову награду имају право само мануелни радници а други само онда када је она нарочито уговорена. Како се пак из утврђеног чињеничког стања види, — да између парничних странака није постојао уговор о хонорисању прековременог рада, то тај факт што је тужиоцу од стране туженика исплаћиван извесни хонорар за прековремени рад не чини туженика обавезним да мора тужиоцу исплаћивати поменути хонорар, нити пак да тужилац има право да захтева награду за прековремени рад. Ово у толико пре, што се из потврде тужиоцеве од 31. децембра 1935. год. као и његовог писма од 27. фебруара 1936. год. упућеног туженој фабрици јасно види да је тужилац признао да му је тужена фабрика исплатила сав прековремени рад у колико га је тужилац имао“.

Више особље из § 3. Зак. о заштити радника, које има утврђену месечну плату, нема права на награду за прековремени рад. (Пресуда Касационог суда у Београду од 27. новембра 1937. год. Рев. 1639).

У правној ствари тужиоца Д. Д. противу туженика друштва Б. због награде за прековремени рад, Срески суд за град Београд пресудом од 17. октобра 1936. год. П. 2928/35. одбио је тужиоца од тужбеног захтева, са разлога:

„Тужбом је претстављено да је тужилац код туженог предузећа

обављао функцију надзорника Ложионице са утврђеном месечном платом у 3.500.— дин. месечно. Па како је за време од 5. јуна 1933. год. до 13. јануара 1934. год. радио 482 сата прековремено то с обзиром на висину његове плате и § 10. зак. о заштити радника моли за осуду у смислу тужбе. За доказ је поднео списак прековремених часова и приложио је саслушање сведока и странака.

Тужена страна је оспорила тужбено тражење и навела је да туженик нема права на захтев из тужбе, пошто је тужилац био под утврђеном месечном платом и припадао категорији вишег особља. С тога је тражио да се тужилац одбије од тражења.

По овоме спору изведен је и доказ саслушањем сведока као и прочитање писмених доказа.

По оцени навода и доказа у см. § 368. гр. п. п. суд је нашао:

Да је тужбом представљено да је тужилац код туженог предузећа обављао функцију надзорника Ложионице са утврђеном месечном платом. Тужилац је дакле припадао категорији вишег особља — § 3. зак. о заштити радника, па пошто је имао и утврђену месечну плату то по оцени суда нема ни права на прековремени рад, одн. на награду за овакав рад. Према изложеноме захтев тужбе појављује се као неоснован, па се стога тужилац од тражења има и одбити.

Суд се није ни упуштао у оцену питања да ли је тужилац имао прековремено радно време, јер са разлога напред наведених налази да тужилац као више особље са утврђеном месечном платом нема у опште права на исплату хонорара прековременог рада“.

По призиву тужиоца, Окружни суд за град Београд, пресудом од 26. априла 1937. год. Пл. 180 потврдио је пресуду Среског суда, са разлога:

„Призивни разлози су неумесни и неосновани из следећих разлога: признањем тужиоца утврђено је, да је тужилац вршио дужност надзорника ложионице у предузећу туженог. Према упуштвима Министарства Трговине од 11. маја 1933. год. Бр. 12642/у, која су издата на основу § 343. зак. о радњама у вези чл. 17. Уредбе о суду добрих људи и која су обавезна за суд, док се не пропише правилник у смислу § 307. зак. о радњама, којим је упуштвима објашњено које се особље сматра као више, и ниже, па је призивни суд нашао, да се тужилац према поменутих условима тачка 3) сматра као више особље, јер му је поверена важнија служба и под месечном платом. Како је тужилац радио под платом, то исти нема права на прековремени рад, јер не подноси доказе да је исти и уговорен — § 210. зак. о радњама, а прековремени рад је накнада на дневну или недељну зараду, што овде није случај — тач. 5. поменутих упушта.“

Према овоме побијана пресуда је у свему правилна и на закону основана, па се као таква има и потврдити са разлога изложених у истој.“

По призиву тужиоца, Касациони суд у Београду пресудом од 27. новембра 1937. год. Рев. 1639 потврдио је пресуду Окружног суда, са разлога:

„Да не стоји ревизијски разлог из тач. 4. § 597. гр. п. п. на који упућује улагач ревизије у свом ревизијском писмену. Јер кад се из утврђеног чињеничног стања види да је тужилац био запослен код туженог предузећа као надзорник ложионице са месечном платом од Дин. 3.500.—, те као такв, а по § 3. ст. 2. зак. о зашт. радника спада у ред вишег особља, онда је призивни суд, потврђујући пресуду првог суда, правилно нашао да тужилац нема права на награду за прековремени рад“.

За изјаву правних лекова противу пресуда због пропуштања судски одмор има утицаја на рок. (Закључак Касационог суда у Београду од 2. марта 1938. год. Рек. 694).

У правној ствари Н. Р. противу туженика Н. М., због раскинућа уговора о усиновљењу, Окружни суд у Нишу пресудом због пропуштања од 7. јуна 1937. год. По-11/37. раскинуо је уговор о усиновљењу са разлога:

„Тужилачка страна излаже стање ствари овако:

Да је закључила уговор о усиновљењу са тужеником Н. и исти потврдила код бив. Алексиначког прв. суда у Алексинцу 12. септембра 1922. г. под бр. 20697/Н-305, по коме је уговору туженик дошао у кућу тужиоца и обавезао се да ће га као родитеља поштовати, његово имање обрађивати, наредбама се његовим покоравати, а за овај труд — пошто тужилац

умре, да цело имање тужиочево које после његове смрти преостане он — тужени Н. наследи.

У прво време туженик је испуњавао све услове уговора и према њему — тужитељу понашао се као прави син. Али има већ неколико година тужени је изменио то своје држање према тужиоцу и његовој жени, почео према њима рђаво да се понаша, злоставља их, па чак старе и изнемогле туче. Затим је навео да се исто чини и жена туженикова. У прилог свега овога позвао се на уговор о усиновљењу и сведоке из тужбе. Па са разлога овога моли суд да се уговор о усиновљењу између њега и туженог Н. раскине и тужени Н. осуди на парничне трошкове.

Тужени Н. у свом одговору на тужбу преставио је, да је заиста њега тужитељ Н. посинио пре 16 год., те да о томе постоји уговор о усиновљењу. Затим наводи да он тужитеља негује и чува како је у уговору предвиђено, а не како је то тужитељ у својој тужби навео, да се он — тужени Н. према тужитељу рђаво понаша, па га чак и туче. Не пристаје да се уговор о усиновљењу који између њега и тужитеља постоји раскине, јер зато нема разлога.

Како на данашње рочиште није дошла тужена страна; то је тужилачка страна правдајући своје тужбене наводе предложила доношење пресуде због пропуштања, тако да се уговор о усиновљењу бив. Алексиначког првост. суда бр. 20697/Н-305 од 12. септембра 1922. год. закључен између тужиоца Н. Р. из Пруговца као поочима и туженог Н. М. Р. из Пруговца као посинка раскине и да му на име парничних трошкова плати 1.250.— динара.

Оцењујући предњи навод тужилачке стране као и предлог за доношење пресуде због пропуштања суд је нашао:

Да су наводи тужилачке стране истинити, пошто тужена страна на усмену расправу није дошла и ако је уредно позвана, а у своме одговору на тужбу признала је постојање уговора, — док за остале чињенице у тужби, а на име да је злостављала тужиоца није успела да оповргне сем обичног порицања.

Због тога а на основу §§ 492. и 495. грпп. суд сматра истинитим наводе тужилачке стране, па је и без извођења доказа предложених у тужби — саслушањем сведока — удовољено тужбеном тражењу и донео пресуду као у диспозитиву“.

По призиву туженика, Апелациони суд у Београду закључком од 19. октобра 1937. год. Пл. 1577 одбацио је призив, као неблагоприятан, са разлога:

„Из доставнице Окр. суда у Нишу, приложене актима под бр. 27 види се и утврђује, да је заст. туженика Р. С. адв. примила отправак пресуде окружног суда у Нишу од 7. јуна 1937. год. По-11/37.-8.—23. јула 1937. год.

На пресуду окружног суда у Нишу од 7. јуна 1937. год. изјавио је призив туженик и исти предао суду на дан 9 августа 1937. год. Па како је по § 558. грпп. рок за изјаву призива 15 дана и исти почиње тећи од дана када странци буде достављен отправак пресуде, то с обзиром да је отправак пресуде примљен 23. јула 1937. год., а призив предат суду 9. августа 1937. год. дакле по истеку законског рока, — Апелациони суд налази, да је призив неблагоприятан и стога је донео одлуку као у диспозитиву овог закључка на основу § 565. тач. 2. грпп.“

По рекурсу туженика, Касациони суд у Београду закључком од 2. марта 1938. год. Рек. 694 укинуо је закључак Апелационог суда са разлога:

„Неправилно је налажење Апелационог суда, да је призив туженог Н. изјављен против пресуде Окружног суда у Нишу од 7. јуна 1937. год. неблагоприятан. Јер, кад је тужени преко свог заступника отправак наведене пресуде примио 23. јула 1937. год., а призив како је први суд констатовао на истом, да је предат суду 9. августа 1937. год., не може се прихватити као основано резонување Апелационог суда: да је овај призив у смислу § 558 грпп. неблагоприятно суду предат, пошто је изјављен после 15 дана од дана пријема пресуде окружног суда, а ово зато:

1) што овај спор није феријална ствар из § 318. грпп. и 2) што се из парничних списа не види, да је од стране суда донета одлука у смислу које би овај предмет коме је основ тражење раскинућа уговора о усин-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

новљену, био оглашен за феријалну ствар у смислу § 319. грпп., јер код феријалних ствари судски одмор нема утицаја на почетак и свршетак рокова за изјаву правних лекова. Иначе по § 320. грпп. код осталих парница, кад нису у питању за изјаву правних лекова на пресуде због изостанка — § 492. или пропуштања, или признања тужбеног захтева, рокови за подношење предлога за повраћај у пређашње стање, и рокови за подношење приговора у мандатном поступку, ако почетак судског одмора пада у време док тече рок, или ако почетак рока пада у време судског одмора, продужава се рок за цело трајање судског одмора, или за онај део одмора, који још преостаје.

Како овај спор није феријална ствар, нити је у опште случај из II одељка § 320. грпп., јер пресуде донете по § 495. грпп. не долазе у ред пресуда због изостанка, већ се сматрају као пресуде донете у контрадикторном поступку. Због тога се има узети, да је призив на означену пресуду окружног суда благовремено предат по I од. § 320. грпп., пошто означена пресуда окружног суда предата туженој страни за време судског одмора“.

Окрњење законског дела наслеђа имовине, извршеног путем теста-мента, могу нападати само титулари тог права (мушка и женска деца) а не и остали наследници. (Пресуда Касационог суда у Београду од 20. октобра 1937. год. Рев. 1107).

У правној ствари тужиоца А. удове И. противу туженика С. М. због наслеђа, Окружни суд у Шапцу пресудом од 12. новембра 1936. год. По-191, одбио је тужиоца од тужбеног захтева са разлога:

„На основу навода тужбе, одговора на тужбу, као и на основу на данашњој усменој расправи проведених доказа и изјава заступника парничних странака, суд је утврдио следеће чињеничко стање као неспорно међу странкама:

Пок. Ж. И. умро је 15. априла 1935. год. као задругар свога брата С. На његовој половини задругујор имања остала је тужиља — његова удова А. кћи Ж. и туженик — брат оставитеља С. Покојникова кћи Ж. рођена је 26. јануара 1934. а умрла је 5. јуна. Пок. Ж. оставио је после смрти завештање следећег садржаја:

„Слаб сам — па зато на случај смрти чиним следећи распоред с мојом имовином. Од порода имам само кћер Ж., која је у петом месецу старости. Живим у задрузи с братом С. Од мога дела имања половину како кретног тако и непокретног имања после моје смрти остављам у наслеђе моме брату С. а другу половину остављам у наслеђе мојој кћери Ж. На делу Ж. имаће право удовичког уживања моја жена А. до смрти јој или преудаје, Ж. мој брат С. не мора дати у натури њену половину, но ако хоће може јој и новцем исплатити у суми од 10.000 дин. Ако би Ж. моја кћи без порода умрла у таквом случају и њен део наслеђа остаје моме брату С. Ово је моја последња воља и тако хоћу после моје смрти да буде. Ово завештање написао ми је по моме захтеву С. и К. адв. из Шапца, а у истом је верно моја жеља написана 13. марта 1935. год. Ш. Ж. И. из Метлића“.

На оставинској расправи пред Среским судом у Шапцу од 16. јуна 1936. год. тужилачка страна оспорила је важности овога теста-мента, пошто је њиме окрњен законски део оставитељеве кћери Ж. Закључком од 16. јуна 1936. год. О-236/35./10. упућена је тужитељица на парницу да докаже да цитирани теста-ментат нема важности. Тужилачка страна налази неважност теста-мента у томе што је њиме повређен законски део тастаторове кћери Ж. чији закони део основан §§ 400. и 477. грађ. зак. мора остати неувредим. Она одредба теста-мента по којој брату С. даје право да не исплати у натури Ж. половину, него да јој може ову новцем у суми од 10.000 дин. исплатити вређа законски део наслеђа Ж. јер се законски део наслеђа не може у опште ограничити па ни правом исплате у новцу, а поред тога означена вредност је незнатна према вредности законског дела имања пок. Ж. Осим тога зак. део пок. Ж. ограничен је и другом теста-ментарном одредбом према којој за случај да Ж. умре без порода, њен део остаје у наслеђе туженом С. јер деца могу својим зак. делом као наследници неограничено располагати, стога свако теста-ментарно огра-

пачење тога дела од стране родитеља нема законске важности без обзира на то да ли су деца малолетна или пунолетна у часу кад родитељи чине распоред са својим имањем на случај смрти. Стога је тужиља ставила тужбени захтев да се утврди неважност тестамена и погледу поменутих двеју наредба уз накнаду парничних трошкова.

Тужена страна пориче основаност приговора тужилачке стране излажући да је тестаменат на закону основан. Именујући малолетној Ж. за случај да ова умре без порода, туженог С. за наследника, тестатор је у смислу § 464. гз. одредио наследног субститута, па пошто је од тестатора постављени услов испуњен, то је поменута наредба добила пуну важност. Сматра да би побијање тестамена због одредбе по праву исплате имало смисла тек ако би се пресудило, да она наредба о наследном субституту има важност. Стога је предложила да се тужбени захтев у целини одбије уз накнаду парничних трошкова. Оценивши горе изложено чињеничко стање које је међу странкама као неспорно утврђено, суд је нашао, да је тужбени захтев на закону неоснован. Тумачећи тастаторово завештање као његову јединствену вољу, суд је нашао, да би наредба тастаторова о С. праву да законски део Ж. исплати у новцу износом од 10.000 дин. истина вређала њен законски део у смислу § 477. гз. кад би се утврдило да део остављен Ж. вреди више од ове суме, али ова наредба постала је беспредметна и без правног ефекта тиме што је дошла до реализације друга наредба, о наследној супституцији те услед тога тужилац више нема ни правног интереса да се ова неважност утврди. По временском току догађаја пок. Ж. после његове смрти наследила би његова малолетна кћи Ж. с тиме да би добила законски део одређен јој тестаментом и без икаквих ограничења означених у завештању. Но пошто је она умрла под таквим околностима, које у смислу § 464. грађ. зак. чине наследну супституцију дозвољеном а истодобно су били испуњени услови од тастатора одређени, то је целокупни и неокрњени законски део малол. Ж. основном речене наследне супституције наследно тужени С.

Одредбом наследног супститута у смислу § 464. гз. не вређа се законски део наследника из § 477. гз. То излази већ из самог појма овог института, који долази до важности само у нарочитим у закону одређеним случајевима, када именовани први наследник нема активне тестаментарне способности, односно кад је има, али умре без тестамена и законског постоства. Именовањем другог наследника по § 464. гз. први наследник није ограничен у располагању с остављеном му имовином за време свога живота пошто тек за случај његове смрти наредба о другом наследнику ступа на снагу, а такав је случај овде, јер су странке сагласне у томе, да је пок. Ж. умрла као дете од 10 месеци старости".

По призиву тужиоца Апелациони суд у Београду пресудом од 5. марта 1937. год. Пл-1977 потврдио је пресуду Окружног суда са разлога:

„Када се из списка и доказа изведених у току поступка види, да је тастатор Ж. у своме тестаменту назначио: у случају да његова кћи Ж. умре без порода да њен део наслеђа остане његовом брату туженику С. као и то, да је тастаторова кћи умрла од 10 месеци старости дакле без порода онда се на овај случај није могло применити друго правно схватање него оно које је у пресуди првога суда. Самим тим што је својој кћери завештао пола своје заоставштине, завешталац Ж. није учинио повреду законог дела § 477. гз. о којој би могло бити говора само у оном случају да јој је оставио мање од једне половине. Ово у толико пре што је закони део установљен у корист и за добро законских наследника деце а у овом случају услед смрти тастаторове кћери Ж. закони је део постао у опште непотребан, те ни тестирањем те половине у корист брата оставиошевог није ни у колико повређена установа законог дела“.

По ревизији тужиоца Касациони суд у Београду пресудом од 20. октобра 1937. год. Рев. 1137 потврдио је пресуду Апелационог суда са разлога:

„Заступник тужиље побија призивну пресуду и као ревизијски разлог наводи погрешну правну оцену ствари — повреда из т. 4. § 597. грпп.

У првом делу ревизије жалилац тумачи прави смисао § 476.—484. гз. у којима се третира питање како завештатељ о свом имању располађати може. Према ревизији са § 476. гз. законодавац је признао сопственику имања право, да са истим за случај смрти по својој вољи може распола-

тати. Али је у томе погледу учинио извесна ограничења према рођеној деци са одредбама § 477.—480. гз. у којима је изложио са којих одређених узрока деца мушка и женска могу бити искључена из законског дела.

У чему се састоји законски део констатовано је у § 477. гз. у коме је наређено да тај закони део мора остати невредим. У погледу законског дела наслеђа, родитељи половину имања морају завештати својој деци остављајући тај део невредим — § 477. гр. зак. а са другом половином свога имања могу располагати како хоће и за ту половину наменовати својој деци и фидеикомисарног супститута, што је законодавац нагласио у § 481. и § 483. гз. а ограничење учињено на законом делу завештавања остало би у важности само ако заинтересовани не би чинили приговоре. Ово важи у погледу рођене деце, а према осталим тестаменталним наследницима тестватор може чинити и фидеикомисарних наслеђења § 481. гр. зак.

У другом делу ревизије жалилац наводи да Окружни суд у побијаној пресуди није протумачио и применио наведене јасне прописе у духу воље законодавчеве, па је зато погрешном правном оценом ствари огрешнио се о јасну одредбу т. 4. § 597. гр. п. кад је донео нападнуту пресуду. А са истих разлога незаконита је пресуда Апелационог суда, којом је прва пресуда потврђена. Према горе наведеним законским одредбама фидеикомисарна супституција није се могла применити на законски део малолетне Ж. и зато њен отац пок. Ж. по закону није имао право у основу да својој кћери одреди наследног супститута у опште, па према томе ни свога рођеног брата С. Исто тако према § 477. гз. закони део мора остати невредим а пок. Ж. није имао право да наређује исплату истог дела у новцу.

Упуштајући се у оцену ових ревизијоних навода, Касациони суд налази, да исти не стоје са разлога што је § 477. гз. прописан да само законитој мушкој односно женској деци мора остати неповредим законски део, који се састоји у половини дела оне имовине који би им по закону припао када не би било тестамена.

Према овоме, ова институција на законски део установљена је искључиво за мушку односно женску децу, те ограничење или окрњење овога дела имовине могу нападати његови титулари мушка односно женска деца, а сви остали наследници немају то право, па ни тужиља А. као наследница своје кћери пок. Ж. не може спорни тестамент нападати због окрњења законског дела њене кћери Ж. те је Касациони суд са изложеног и донео диспозитивну одлуку. Ако би се усвојило противно гледиште ревидента онда би се проширило смисао § 477. гз., те би право на закони део посредним путем добили и остали наследници на које законодавац није мислио ни желео да заштити већ је ова институција искључиво установљена ради заштите егзистенције сина односно кћери као непосредног и директног потомка тестватора“.

Предлог за амортизацију изгубљене менице не прекида ток застарелости из § 945 грађ. зак. (Пресуда Касационог суда у Београду од 1. октобра 1937. год. Рев. 1271).

У правној ствари тужиоца Ц. С. противу масе пок. Ж. Р., због дуга Трговачки суд у Београду пресудом од 2. октобра 1936. год. По 623, осудио је тужену масу на плаћање спорног дуга, са разлога:

„Према наводима тужбе тужилац је у год. 1928. дао туженицима сада пок. Ж. Р. и његовој жени Ц. Р. на зајам суму од 20.000.— са 12% год. Туженици су му на овај износ предали меницу издату у М. М. Ј. 6. фебруара 1928. год. са роком за годину дана, на којој је пок. Ж. акцептант а тужена Ц. издавалац и преноситељ. За обезбеду овога дуга туженици су одобрили интабулацију на свом имању у Цветковој ул. бр. 2 одобрену решењем Прв. суда за округ београдски И.Бр. 118/Д. 4660/28. Тужилац је доцније изгубио био поменути меницу, па је тражио амортизацију исте. Решењем овога суда бр. 12582 од 12. априла 1933. год. пом. меница оглашена је за уништену. За овим је тужилац поднео тужбу По 3303/34. противу тужене масе и тужене Ц. лично, ради издавања нове менице. Извршном пресудом овога суда бр. По 3303/34/10. од 28. септембра 1935. год. осуђени су туженици да тужиоцу издају нову меницу и то маса као акцептант, а Ц. као издавалац са местом издања у М. М. Ј. 6. фебруара 1928. год. на 20.000.— дин.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

у сребру с роком за год. дана, а у року од 15. дана. Ако туженици у поменутом року не издају нову меницу поменута пресуда ће исту заменити. Најзад је тужилац поднео тужбу По 623/36. којом предлаже да суд пресуди да су туженици дужни да му плате 20.000.— дин. на име главног меничног дуга са 12% год. интереса од 6. фебруара 1929. год. до наплате 1200.— дин. на име досуђених трошкова по пресуди овога суда По 3303/34./10. и пресуди Апелационог суда у Београду Пл. 1274/35. којом је потврђена пресуда овог суда, са 6% год. интереса од 6. фебруара 1936. год. до наплате и на име свих парничних трошкова 5.000.— дин. с тим да се том пресудом оправдава интабулација одобрена решењем Првост. суда за округ Београдски И. Но 118/Д. Но 4660/28.

Туженик даље наводи да пресуда овог суда По 3303/34. претставља меницу и исту замењује, а да она не садржи и осуду, нити обавезу туженика да утужену суму дугује тужиоцу. Како пресудом туженик Ц. није осуђена да изда меницу и као издавалац и као преносилац — индосант, то се она тужена Ц. као трасант—издавалац појављује као сопственик исте, а не тужилац Ц. па према томе нико од туженика није ни у каквој меничној обавези према тужиоцу Ц.

Наводи да тужилац неосновано тужи староце масе, а не саму масу; да сама меница по себи нема доказе о уговореној камати 12% већ да би се могла рачунати само законска камата од 6% али да је и та застарела и најзад истиче своје противтражење у износу од 13.200.— дин. а на име дужне кирије за време од 1. марта 1928. год. до конца септембра 1934. г.

Туженик предлаже да се тужилац одбије од тужбених захтева и да плати туженицима парничне трошкове.

С обзиром на резултат целокупне расправе и изведене доказе одбране закључком на расправном записнику од 2. октобра 1936. год. чији је резултат приказан на истом расправном записнику, а које је доказе суд оценио по слободном судијском уверењу у см. § 368. гр. п. п. суд је нашао да је приговор ненадлежности неоснован, а приговор пресуђене ствари основан за део тужбе да су чињенички наводи осталог дела тужбе истинити, главно тужбено тражење доказано и основано, а тужениково противтражење недоказано па је донео пресуду као у диспозитиву, а са следећих разлога.

Подноштим изводом из интабулационих књига доказано је да је уговорен годишњи интерес 12%. Међутим суд није досудио тај интерес за време до 8. априла 1930. год. налазећи да је интерес за то време застарео према § 928. д. грађ. зак. пошто је застарелост прекинута подношењем предлога за амортизацију тек 8. априла 1933. год. а доцније прекидана подношењем тужбе По 3323/34.. — 26. маја 1934. год. и подношењем ове тужбе 25 априла 1936. год. С тога је суд досудио интерес почев од 8. априла 1930. год. и то 12% до 8. фебруара 1934. г. а од тога времена само 8% год. интереса, пошто се од дана времена према уредби о максимирању камата већи интерес приватним лицима не може досудити и ако је уговорен већи интерес, а тужилац је одбио од тражења интереса за време до 8. априла 1930. год. и од интереса већег од 8% почев од 8. фебруара 1934. год.“

По призиву тужене стране, Апелациони суд у Београду пресудом од 23. априла 1937. год. Пл. 1772, потврдио је пресуду Трговачког суда у Београду, са разлога:

„да је пресуда Трговачког суда у свему правилна и на закону основана са разлога у њој изнетих.

Не стоји истакнути навод у призиву под 1) о ненадлежности трг. суда, што је меница у питању изгубила њена менична својства и постала обична грађанска обавеза. Ово не стоји са разлог, што је Трговачки суд правилно применио пропис § 167. трг. зак. и нашао да је актом тражења амортизације менице, на којој тужилац заснива свој тужбени захтев, прекинута застарелост. Првостепени суд је правилно применио и протумачио како горњи пропис, тако и пропис § 945. грађ. зак. јер је логично да тужилац, будући да је меницу изгубио, није могао подићи тужбу ради остваривања права из исте, пре но што је тражио амортизацију ове менице. Овај акт тражења амортизације несумњиво је прекинуо застарелост и он, као такав, претставља почетак гоњења судом, како се то законом тражи, — те је одлука Трговачког суда у погледу оцене застарелости у свему правилна и на закону основана“.

По ревизији тужене стране Касациони суд у Београду пресудом од 1 октобра 1937. год. Рев. 1271 делимично је уважио ревизију у погледу застарелости интереса, са разлога:

„Основан је ревизијски навод, да се пресуда позивног суда оснива на погрешној правној оцени ствари у погледу интереса досуђеног, и за време до 25. априла 1933. год. јер је исти застарео § 928. гр. зак., те по нахођењу Касационог суда има места ревизији по § 597. т. 4. гр. п. п. Ово стога, што је погрешно нахођење позивног суда, да је застарелост интереса прекинута подношењем предлога за амортизацију менице на дан 8. априла 1930. год. и тужилачкој страни досудио интерес и од тог времена, јер се тужбом за издање менице, односно предлогом за амортизацију исте не прекида ток застарелости, већ само тужбом за наплату исте, пошто се по § 945. грађ. зак. време застарелости прекида, ако онај, коме право припада, судом гони и парницу води, а поступак за амортизацију изгубљене менице не може се сматрати као судско гоњење за наплату. Према изложеном интерес за време до 25. фебруара 1933. год. има се сматрати да је застарео, јер застарелост истога у смислу § 945. грађ. зак. није била прекинута. Интерес се има досудити 12% од 25. априла 1933. год. до 26. јануара 1934. год. пошто је према есконт листи толики интерес уговорен, а од 26. јануара 1934. год. до 8. фебруара 1934. год. има се досудити 11,1/2% интереса год. по чл. 1., 3. и 5. Уредбе о максимирању каматне стопе од 22. новембра 1933. год. пошто је есконтна стопа Народне Банке била до 20 јула 1934. год. 7% год. док по означ. уредби о максимирању и одлуци Мин. Трговине и Индустрије од 9. јануара 1934. год. П.бр. 651(к) служб. новине бр. 8. од 11. јануара 1934. г. стр. 2. лица која не потпадају под чл. 1. пом. уредбе, не смеју наплаћивати, нити им суд досуђивати — чл. 5. пом. уредбе — на позајмљени новац већу камату од најниже одређене по означ. одлуци Министар. Тргов. и Индустрије, а по означеној одлуци каматна стопа за кредитне задруге и штедионице јавно-правног карактера за 4,1/2% виша је од есконтне стопе Народне Банке; од 8. фебруара 1934. год. до 14. августа исте године имају се туженици осудити на плаћање 8% год. интереса, како су досудили интерес први и други суд, пошто тужилац није изјавио ревизију на позив на пресуду првог суда, те се не може на штету тужених досудити већи интерес, и ако за то време има права на већи интерес по означеној уредби о максимирању интереса и пом. одлуци Министра Трговине и Индустрије од 14. августа 1934. год. има се досудити интерес по чл. 1. Уредбе о максимирању камате од 3. августа 1934. год. V бр. 27908 у 8% год. до наплате“.

По § 85. мен. закона акцептант, чија се менична обавеза угасила услед застарелости, остаје и даље у обавези према имаоцу менице ако се на његову штету неправедно обогати. (Пресуда Касационог суда у Београду од 3. маја 1938. год. Рев. 374).

У правној ствари тужиоца Г. Д. противу туженика М. С. и др., због дуга, Окружни суд у Пожаревцу пресудом од 14. априла 1937. год. По-214/36. осудио је туженика М. на плаћање спорног дуга а према туженом С. одбио тужбени захтев, са разлога:

„Тужилац тужбом својом, а на основу оригиналне менице издате у Голупцу 1. маја 1932. год. на 14.400.— динара са потписима С. М., трг. из Голупца, као акцептанта и С. М., као трасанта и са роком плаћања 22. фебруара 1933. год., предложио је да суд противу С. и С. изда менични платни налог.

Својим закључком од 17. децембра 1936. год. суд је усвојио овај предлог, али је по изјављеним приговорима од стране туженика овај суд својим закључком По-214/36./4. уважио приговоре туженика, менични платни налог укинуо и овај предмет пустио у ток за редовно суђење.

На усменој расправи од 14. априла 1937. год. заступник тужилачке стране остао је при тужби само према туженику С. и предложио је да га суд осуди да плати тужиоцу утужену суму, као и трошкове а према туженику С. одустао је од тражења.

Заступник туженика С. и С. предложио је да суд тужиоца одбије од тражења и према једном и другом туженику пошто је тужбено тражење застарело.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Изведени су докази предложени од обеју парничних страна а резултат истих види се на записнику Пс. 6.

По завршној усменој расправи и оцени поднетих предлога и доказа обеју парничних страна суд је у см. § 368. грпп. нашао:

Да је исказима испитаних сведока Н. и М. — § 423. грпп. као и преслушањем странака за тужиоца Ј. А. и Ч. Ђ. из Голупца и туженика С. и С. из Голупца — § 472. грпп. утврђено да је туженик С. као благајник тужилачког трговачког удружења из Голупца проневерио дужну суму и за исту издао спорну меницу.

По § 85. мен. зак. и акцептант чија се менична обавеза угасила услед застарелости, остаје и даље у обавези према имаоцу менице, ако се на његову штету неправедно обогатио, те се ова менично-правна обавеза претвара у грађанско-правну обавезу. А како по § 928. ж.) грађ. зак. у вези § 166. и 167. трг. зак. облигациони дуг застарева за 24 год., то је туженик С. дужан да плати тужилачком удружењу трговаца у Голупцу утужену суму од 14.400.— дин. са припадајућим интересом од 22. фебруара 1933. год.

Суд је одбио тужиоца од тражења да је и туженик С. дужан платити солидарно са тужеником С. утужену суму, пошто је преслушањем туженика С., као странке — § 472. грпп. утврђено да се он проневереним новцем није користио, а и тужилац је према њему одустао од тражења, те како је и заступник туженика предложио да суд тужбу према С. одбије, то је суд и пресудио као у диспозитиву под II — § 490. грпп.

Позивању заступника туженог С. на пропис § 939. гр. зак. нема места, пошто овде није у питању штета, већ дуг за обезбеду кога је служила спорна меница издата од стране туженика С.“

По призиву туженика М., Апелациони суд у Београду пресудом од 25. октобра 1937. год. Пл. 1171, потврдио је пресуду са разлога:

„Не стоји први призивни навод: да је први суд због одбијеног мен. платног налога и застарелости меничне обавезе оба туженика тужбу требао одбити.

Не стоји зато, јер је први суд на основу правилно изведених доказа: испитом сведока и саслушањем странака, правилну правну оцену дао о обавези туженика С. на плаћање дуга по тужбеном захтеву — § 21. грађ. зак. у в. §§ 423. и 472. гр. парн. пост.

Истицање призиваоца о застарелости спорне менице без утицаја је на овај спор, који је пуштен у редован ток, јер је меница постала грађанска обавеза о дугу који застарева за 24 године — § 928. ж.) грађ. зак.

Не стоји ни призивни навод под 2) о погрешној правној оцени првога суда о неправедном обogaћењу туженика С., јер се уверење суда о одлучним околностима стечено на основу правилно изведених доказа не може нападати — § 368. у в. § 372. гр. парн. пост.“

По ревизији туженика, Касациони суд у Београду од 3. маја 1938. год. Рев. 374. потврдио је пресуду призивног суда, са разлога:

„Неосновани су ревизијски наводи туженика, којима се напада пресуда призивног суда због погрешне правне оцене ствари § 597. т. 4. грпп. и то са следећих разлога:

Према чињеничком стању утврђеном у призивној пресуди, речени Миловоје издао је меницу тужилачком друштву на 14.400.— дин. због тога, што је ову суму као благајник друштва проневерио. Из ове чињенице по нахођењу Касационог суда јасно произилази, да се је именовани М. на рачун тужилачког друштва неправедно обогатио, те због тога, и ако је обавеза реченог М. по утуженој меници, услед застарелости по § 78. мен. зак. престала бити менично правна обавеза, тужени М. остаје и даље обавезан због тога, што се он према имаоцу менице неправедно обогатио — § 85/1. мен. зак., како је то утврђено чињеничким стањем изнетим у пресуди првог суда, које је чињеничко стање усвојио призивни суд. Ова пак обавеза туженог није застарела, јер од застарелости менично правног захтева па до подизања ове тужбе није протекло више од три године — § 85/II. мен. зак.

Према изложеном, и ако је призивни суд погрешно, што је, решавајући истакнуто питање о застарелости обавезе туженог, применно прописе § 928. ж.) грађ. зак. и §§ 166. и 167. трг. зак., јер овим прописима у конкретном случају нема места, — ипак с обзиром на утврђено чињенично стање у при-

живној пресуди, тужени М. је обавезан по § 85. мен. зак., да дуг од 14.400.— дин. врати тужилачкој страни, те су због тога и ревизиони наводи, којима се претставља да туженик ни по § 85. мен. зак. није обавезан да утужени дуг плати, — неосновани“.

Јован Д. Смиљанић,
секретар Касационог суда у Београду

Када је уговор о порабн био времено ограничен, онда се протеком рока, за који је био предвиђен, исти уговор обнавља, али не у целости т.ј. и у погледу новог рока, докле би имао да траје тај тако обновљени уговор. (Пресуда Касационог суда у Београду Рев. 622/38. од 28. марта 1938. год.).

Д. С. отказао је стан С. В. за први новембар 1937. год., наводећи да је закуп истекао још маја месеца 1937. г., па се у овом случају рок за отказ има одредити према месту обичаја. Противна страна у својим благовременим приговорима противу закључка суда којим је усвојен отказ навела је: да отказ не прима, јер је по уговору, који је уз приговор поднела, предвиђено да закуп траје до 1 маја 1937. г. и да је обострани отказ на месец дана пре истека, т. ј. 1. маја 1937. г., те стога предлаже да суд отказ укине.

По одржаној расправи Срески суд за град Београд пресудом П. 5903/37. од 19. новембра 1937. г. одржао је отказни закључак на снази са ових разлога: „да је отказ тужиоца туженику уписан и на закону основан и да га као таквог ваља и одржати у снази. Ово своје гледиште суд заснива на томе што се из уговора о закупу који је туженик у својим приговорима поднео види, да је закуп уговорен за време од 1. маја 1936. г. до 1. маја 1937. г. са отказним роком од месец дана пред први мај 1937. год., а коју чињеницу странке нису порекле, само док туженик тврди, да је уговор о закупу аутоматски продужен до првог маја 1938. год. јер није био отказан, докле тужилац наводи да је протеком првог маја 1937. год. самим тим престао да важи и уговор који је између странака склопљен, те да се тужени са тужиоцем не налази у оваквом уговорном односу у погледу закупа спорног закупног добра. Како пак. из уговора јасно излази, да је се отказ закупа по приложеном уговору могао учинити од обеју страна само на месец дана пред први мај 1937. год., што странке нису учиниле а уговором није предвиђено, да се у случају ако у том року ниједна од странака закуп не откаже, да се уговор аутоматски продужава до првог маја 1938. год. и то под истим условима из наведеног уговора, то се и има узети, да је између тужиоца и туженика настало не уговорно стање у погледу трајања отказа и отказног рока, па да су према томе у овом конкретном случају у погледу рока за отказ стана једино важећи рокови места у коме се отказ чини т.ј. уобичајни рок у Београду на име 15 дана пред 1. мај или 1. новембар. Па како је тужилац туженоме отказао стан 25. августа 1937. год., за 1. новембар 1937. год. а отказ је и суду и противној страни достављен тако да су им остали рокови предвиђени у § 655. гр. п. п., т.ј. 15 дана према месту обичаја, то се и отказ стана као на закону основан има одржати на снази. Суд је ценно приговоре туженика па је нашао, да су исти неумесни па их је са напред изнетих разлога одбацио“.

По изјављеном благовременом призиву Окружни суд за град Београд присудом Пл. 1501/37. од 3. јануара 1937. г. уважио је призив туженика, пресуду Среског суда преиначио и пресудио да се отказни закључак Среског суда укине са разлога: „тужилац и туженик склопили су уговор о закупу стана—локала у Косовској ул. бр. 6 и у уговору су ставили клаузулу: да закуп има да траје годину дана, но с тим, да једна и друга страна има да га откажи на месец дана пре истека, односно пре првог маја 1937. год. Дакле, странке су склопиле један порабни уговор на одређено време. Међутим, по протеклу одређеног времена ни једна од странака, ни тужилац ни туженик није отказала поменути порабни уговор у уговореном року. Туженик је и даље остао несметано у закупном добру и тужилац му је закуп отказао тек 1. септембра 1937., дакле неколико месеци по истеку за отказ одређеног времена. Па како се тужилац није користио клаузулом у уговору, да стан откаже у време и на начин како је тамо предвиђено а туженик је и даље остао у закупном добру, — има се узети да су тужилац и туженик

прећутно обновили поменути уговор о закупу. Јер с погледом на прописе §§ 655. и 644. гр. п. п. у вези § 532. грађ. зак. уговор се обнавља, било да је отказ био уговорен, било да је уговор био закључен на одређено време, ако закупца закупни предмет искоришћује после протека порабног уговора а закуподавац, то трпи. Према томе, погрешно је први суд, кад је нашао, да је после 1. маја 1937. год. између тужиоца и туженика настао један неуговорни однос и да уговор о закупу није продужен. Са изложеног суд је пресудио као у диспозитиву.

Касациони суд у Београду Рев. 622/38. од 28. марта 1938. год. уважио је ревизију тужиоца преиначио пресуду апелационог суда и пресудио да се отказни закључак Среског суда одржава на снази, дајући следеће образложење: „да је основан ревизијски разлог о погрешној правној оцени спорне ствари — § 594. т. 4. гр. п. п. — јер је неосновано налажење у пресуди апелационог суда да тужилац није могао отказати порабни уговор за 1. новембар 1937. год. зато што је уговор о пороби протеком времена, за које је била предвиђена пораба и неотказивањем у року предвиђеном у уговору био продужен, односно прећутно обновљен за још једну годину дана. Напротив, када је уговор о пороби био времено ограничен, онда се протеком рока, за који је био предвиђен, исти уговор обнавља, али не у целости тј. и у погледу рока, докле би имао да траје тај тако обновљени уговор. Пропис § 664. гр. п. п. не садржи о томе одредбу, већ то питање одлучује материјално право, а нарочито пропис § 699. у в. § 701. грађ. зак. Овај овако обновљен уговор може да траје само дотле, док се не откаже у уговорном или законом предвиђеном року за отказ. А за град Београд, то је месно обичајан рок, односно 14 дана пред 1. мај или 1. новембар сваке године. Према томе, кад је тужилац у конкретном случају отказао туженику локал за 1. новембар 1937. год. тај отказ је учињен у року који предвиђа § 699. у в. § 701. грађ. зак. па је стога погрешно апелациони суд, што је преиначио пресуду првог суда и укинуо отказ тужиоцев. Зато је Касациони суд уважио ревизију тужиоца и на основу § 604. гр. п. п. преиначио апелациону пресуду и одлучио као у диспозитиву.

Драг. Д. Герасимовић,
судија Среског суда за град Београд.

Надлежност општинских судова у грађанским правним стварима.

Већ су прошле четири године примене Закона о судском поступку у грађанским парницама од 13. јула 1929. год. па је и његова петогодишњица на домаку.

Сва критика и замерке које су чињене овом Поступку изгледа да су се у последње време свеле више на иницијативу и предлоге за измену неких одредаба у њему. Ове иницијативе и предлози уродили су већ плодом и Поступак је у неким одредбама измењен Уредбом о увођењу Закона о извршењу и обезбеђењу.

У дискусијама и предлозима за измену појединих одредаба Грпн. изгледа да се је занемарило и бацило у засенак питање надлежности Општинских судова у грађанским правним стварима.

Заиста, једном Начелном одлуком Касационог суда у Београду а у смислу § 22. Фин. зак. за 1934./35. год. скинуто је са дневног реда како поступање општинских судова тако и њихова надлежност и поступак који ће се код њих примењивати.

Према овој одлуци општинских судова на подручју Касационог суда у Београду постоје и даље и после ступања на снагу Закона о поступку судском у грађанским парницама од 13. јула 1929. год. па све до доношења Уредбе о општинским судовима по члану 7. Уводног закона за Гр. п. п. са искључивом апсолутном надлежношћу прописаном у § 6. Закона о поступку судском у грађанским парницама од 1865. године у вези са чл. 15. Уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти од 22. јуна 1921. год. а судски поступак пред општинским судовима за ово време је онај из главе I. грађ. суд. поступка од 1865. год. За исто време важи и даље и пропис § 5. тач. 4. Закона о уређењу среских и окружних судова о правним лековима с тим, да и судови правних лекова поступају по старом поступку.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Према наведеном Фин. суд. ова је одлука обавезна за судове.

Као што се види, после ове одлуке остало је једино да се чека Уредба коју предвиђа Уводни закон за Гр. п. п., а која треба да реши ово питање.

У решењу овог питања, на које је овлашћен према Уредби министар правде, свакако је најтеже питање стварне надлежности општинских судова док остали поступак сигурно не задаје тешкоће јер је сигурно да не би био задржан поступак од 1865. год. већ би био уведен нови Гр. п. п.

Ово питање стварне надлежности задаје највише тешкоће због тога што би ако не потпуно, бар гледајући на Уводни закон за Гр. п. п., а оно сигурно већи део поступка — стварне надлежности — који сада спада у надлежност општинских судова, био придодат Среским судовима. Међутим, с обзиром на већ постојећу оптерећеност Среских судова са ступањем на снагу Закона о извршењу и обезбеђењу и иначе, одлаже се неоспорно доношење горње Уредбе, па је питање докле ће се још одлагати.

За ово време, а које време већ траје дуже од четири године, у место да се за решавање спорова са вредношћу испод 500 дин. примењује нови Гр. п. п., нарочито његова наређења за маличне ствари, са својим најбољим одликама: брзином и једноставношћу, — код нас се баш за ове ствари, ову вредност спорова, примењује грађ. суд. пост. од 1865. год. који је познат са многим манама а нарочито одуговлачењем у бесконачност и шиканом коју он омогућава.

Овим поступком нарочито су погођени сиромашнији слојеви, чији се спорови у ствари у овом поступку највише крећу, па су они такође лишени благодети новог Гр. п. п. Ову околност свакако законодавац није хтео али зато исту треба увидети и једном је већ решити.

Решење овога питања, које ће под оваквим околностима сигурно још дуго трајати, било би бар привремено што би се за извесно време задржала стварна надлежност општинских судова по поступку од 1865. год. док би се за остали поступак увео поступак од 13. јула 1929. год.

Ово свакако под условом ако би се још дуго чекало на боље решење.

Војимир З. Радовић,
адв. приправник

Да ли и по ступању на снагу закона о радњама, тужба радника или надничара за наплату наднице или уговорене плате застарева у см. § 928. а. у вези § 928. в. грађ. зак. од дана заснивања дуговинског односа ако је продужаван рад или служба.

Пракса појединих судова, а нарочито Суда Добрих Људи, у погледу примене § 928 а у вези § 928. в. грађ. зак. стоји и по ступању на снагу закона о радњама на гледишту, да тужба радника за наплату његове уговорене плате застарева за шест месеци ако је продужаван рад или служба од дана заснивања дуговинског односа.

Да ли је овакво становиште појединих судова исправно или не, јесте у ствари предмет ове расправе.

Ступањем на снагу закона о радњама престале су важити одредбе свих осталих закона, које су у противности са наређењима закона о радњама.

С тога се поставља питање, да ли је одредба § 928. в. грађ. законика у противности са наређењима § 212. зак. о радњама и да ли је услед тога одредба § 928. в. грађ. законика престала даље важити ступањем на снагу закона о радњама.

Пропис § 212. зак. о радњама предвиђа на који се начин има исплаћивати текућа плата најамних радника и дословно каже: ако је текућа плата у новцу одмерена месечно или у краћим роковима исплаћиваће се најкасније последњег дана сваког месеца односно крајем појединог посла; плата одмерена по дужим роковима исплаћиваће се најкасније крајем сваког календарског месеца. Плата одмерена на час, по комаду или према појединим чинидбама да ће се за већ учињене чинидбе на крају сваке календарске недеље (седмице), а ако се ради о службама вишег реда, на крају календарског месеца. У сваком случају већ заслужена плата доспева чим се сврши службени однос.

Према томе законодавац је у случајевима где није ништа уговорено

ни нема месног обичаја, сам одредио на који начин и када се има текућа плата најамних радника исплаћивати, с тим да ако се већ заслужена зарада у предвиђеним роковима неби исплатила, иста се има исплатити по престанку службеног односа.

Из овога произлази да закон о радњама у своме пропису § 212. предвиђа, да право на тужбу ради наплате већ заслужене зараде, почиње тећи тек по престанку службеног односа.

Међутим, пропис § 928. в. грађ. зак. предвиђа супротно, наређујући да застарелост права на тужбу из § 928. а. грађ. зак. тече и ако је продужаван рад или служба, што значи да застарелост права на тужбу тече не од дана престанка службеног односа, већ од дана заснивања дуговинског односа.

Како је на тај начин одредба § 928. в. грађ. законика у противности са прописом § 212. зак. о радњама, то је и услед тога сходно пропису § 426. зак. о радњама, њена важност престала ступањем на снагу закона о радњама.

Према горе изложеном јасно се види да је погрешна пракса појединих судова када примењују и по ступању на снагу закона о радњама пропис § 928. в. грађ. законика, пошто по ступању на снагу закона о радњама одредба § 928. в. грађ. зак. је укинута прописом § 212. закона о радњама, те са тога разлога застарелост права на тужбу радника или надничара за наплату наднице или уговорене плате може само тећи од дана престанка службеног односа.

Миша Ј. Бенвенисти
адвокатски приправник из Београда

Сусед, подизањем на своје земљишту ограде од дасака уз саму новоподигнуту двоспратну кућу, да се из куће не би могло гледати у његово двориште, сметао је власника зграде у поседу зида зграде и поседу права службености осветљавања, употребе ваздуха и изгледа зграде.

Тужилачка страна је навела да је у току 1937. године подигла двоспратну зграду са приземљем у улици Принца Ђорђа бр. 16 у Г. и то тачно према издатој дозволи и грађевинском плану. У времену од 24.—30. новембра 1937. г. тужени је подигао на свом земљишту али уз саму зграду ограду од дасака која прелази висину зграде и тиме одузео потребну светлост, ваздух и изглед зграде. Сем тога са тих дасака када киша пада влажи зид услед чега се исти упропашћава и кућа постаје нехигијенска. Предложила је да се по изведеним доказима коначним закључком констатује сметање поседа зида и права службености осветљавања, употребе ваздуха и изгледа зграде, затим забрани туженику свако даље овакво и слично сметање наведених права и наложи да подигнуту ограду поруши под претњом извршења.

Тужена страна је навела да у њеној радњи што је подигла ограду од дасака на своје земљишту нема чина сметања тужиоцевог поседа; уколико би зид киснуо од ове ограде, ни ту нема сметања поседа, већ би могло постојати само питање накнаде штете. Зид тужиоцев код којег је ограда подигнута није зид зграде већ оградни зид, подигнут на отвореном простору, који и иначе није заштићен од кише. Право куће службености тужилачка страна није доказала, те ни у погледу службености осветљавања, употребе ваздуха и изгледа нема сметања поседа.

Потом је Срески суд у Г. коначним закључком П-269/37. усвојио тужбени захтев уз образложење:

Признањем парничара — § 362. Грпп. — утврђено је, да је туженик на своје земљишту, ивица свога дворишта, уз саму зграду тужиоца подигао дрвену ограду од дасака. Судским увиђајем је утврђено, да је том оградом закљоњен изглед поменуте зграде, да је осветљавање зграде и употреба ваздуха са јужне стране, на којој се налазе прозори зграде, спречено, јер је ограда подигнута преко висине зградине терасе изнад човечијег видика те нема изгледа са зградине терасе на јужну и делом на западну страну. Поред тога судским увиђајем је констатовано, (баш у време увиђаја падала је киша) да се кишне капљице приликом падања кише одбијају са поменуте ограде и наквашавају зид зграде. Мишљењем вештака М. М., дипломираног грађевинског техничара, утврђено је да се зид наквашава у већој мери од обичног наквашавања када не би ограда постојала, а исти је вештак

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.NS

WWW.UNILIB.BS

потврдио, да је подизањем ове оgrade спречено осветљавање, проветравање и изглед зграде.

Суд налази да је тужилац у фактичком поседу зида и да је тужена страна сметала тужиоца у поседу истогa, јер се подизањем оgrade зид наклашава у већој мери него када оgrade не би било, што значи да је радњом туженика повређена правна сфера мирне и фактичке државине зида тужиоцевог. Даље суд налази, да је тужилац и у фактичком поседу службености: осветљавања, употребе ваздуха — § 337. т. 10. и 11. Грађ. законика, јер је неоспорно да је тужичева зграда већ била подигнута у својој садашњој висини и да је после тога туженик подигао ограду, дакле када је тужилачка страна већ била у фактичком поседу наведених службености. Суд се није упуштао у право тужиоца на све службености, јер томе у овом поступку нема места у смислу § 551. Грпп., већ се у овом поступку имало утврдити: фактичка државина, чин сметања и благовременост тужбе, што је према наведеном и утврђено.

Иако се на јужној страни зграде, у приземљу, налази оградни зид између зграде и подигнуте оgrade, који је висок до два метра, ипак су самој згради одузете наведене службености, јер ограда прелази оградни зид својој висином и заклања целу јужну страну зграде прелазећи висином исте како је наведено.

Туженику је стајала могућност да тужбом за утврђење докаже, да тужилац нема права на ове службености те да је он овлашћен подићи спорну ограду. Сем тога могао је и у административном поступку за издавање грађевинске дозволе за грађење предметне зграде у смислу Грађевинског законика ставити приговоре на дозволу, што он није учинио према извештају Општине Г. Бр. 8593 од 23. децембра 1937. г. из којег се види да је за издавање грађевинске дозволе тужилачкој страни за подизање предметне зграде била расправа у смислу § 89. Грађевинског закона, да је на исту позван и присуствовао туженик који није ставио никакве приговоре.

Противу овога коначног закључка тужена страна је благовремено поднела рекурс Окружном суду у Тетову и предложила да се рекурс уважи, побијајући кон. закључак укине са разлога: што је тужбени захтев у супротности са постављеним принципом „ко своје право ужива никога не вређа“, затим са правом својине према коме се захтев појављује као изузетак који се према § 214. Гр. з. никада не претпоставља већ се увек мора доказати. Отуда је и тужилачка страна имала доказати постојање — егзистенцију у тужби наведених службености, а то није учинила. Без сумње да тужена страна има право подићи на свом месту уместо тарабе исту грађевину као и тужилачка страна, дакле нешто веће, те отуда може и тарабу као нешто мање што претставља искоришћавање свога права у мањем обиму. Погрешно суд налази да је тужена страна требала тужбом за утврђење да доказује непостојање права службености, као и то да је у поступку за издавање грађевинске дозволе требала да стави приговоре, јер тужена страна ништа не спори тужилачкој што би се њене нове грађевине тицало да би овде имало места примени чл. 30. Уводног законика за Грпп.

Међутим Окружни суд у Тетову закључком Пл-7/38. потврдио је коначни закључак Среског суда не уваживши рекурс тужене стране усвајајући разлоге првостепене одлуке и истичући да се у питање: да ли је тужилачка страна имала право на државину зида односно зграде и службености светлости, проветравања и изгледа, односно да ли је туженик имао право подизати ограду -- тарабу на свом земљишту — суд се није могао упуштати, јер се расправа по тужби за узнемиравање посуда у смислу § 551. Грпп. ограничава само на претресање и доказивање чињеница последњег стања посуда и насталог сметања а искључено је свако претресање о праву на посед, о наслову, поштењу или непоштењу посуда.

Напомена: Пошто је поступак на изложени начин правноснажно окончан туженик је поднео Среском суду тужбу за утврђење непостојања права наведених кућних службености у корист тужичеве зграде као повласног добра. Када буде поступак по овој тужби окончан изнећемо гледиште наше најновије судске праксе по овим интересантним и у нашем праву спорним међусуседским односима. Поготову када се има у виду да су парничари у конкретном случају исламске вероисповести, којима обичаји и вера забрањују да се жене појављују на улици и јавности без фереце.

Грађанима исламске вероисповести не продужује се рок за подношење правних лекова услед божићних празника.

По тужби тужиоца С. противу туженика А., због сметања поседа Срески суд у Гостивару одбацио је рекурс тужене странке изјављен на коначни закључак истога суда, као неблагоприятно поднесен, применом § 617. Грпп. у вези Уредбе о празницима Бр. 9862/30., јер је коначни закључак туженој страни предат 23. децембра 1937. г. а рекурс је туженик предао пошти на повратни рецeпис 8. јануара 1938. г., те је према томе рекурс поднесен по протеку рока од 15 дана и задњи дан за предају рекурса био је 7. јануар, који дан није празник за грађане исламске вероисповести да би се рок продужио — § 190. Грпп.

На овај закључак тужена страна је благовремено изјавила рекурс Окружном суду у Тетову предложивши да се закључак Среског суда у Гостивару, о одбацивању рекурса због неблагоприятности, укине и донесе одлука по изјављеном рекурсу противу коначног закључка. Као разлоге за укинуће рекурент је навео: да је последњи дан за изјаву рекурса био 10. јануар а не 7. јануар пошто су 7. и 8. јануар били божићни празници а 9. јануар недеља, у које дане суд не ради, па како је рекурс предат 8. јануара то је исти благовремен. Не стоји разлог првостепеног суда да 7. јануар није био празник за муслимане јер је тога дана био празник за суд а самим тим и за свакога ма којој вероисповести припадао који има какав посао код суда. Уредба о празницима Бр. 9862/30. односи се на верске празнике а не на ове случајеве пошто су исти регулисани прописима друге главе Грпп., који је закон доцнијег датума. Осим тога поменутом Уредбом дата су благодетења припадницима разних вероисповести у погледу рокова те се иста само у том смислу има тумачити и примењивати.

Окружни суд у Тетову закључком Пл-23/38. потврдио је закључак Среског суда у Гостивару о одбацивању рекурса као неблагоприятног а рекурс одбацио усвојивши разлоге првостепеног суда.

Напомена: Сем разлога изнетих у одлукама првостепеног и другостепеног суда за правилност истих говори и одредба § 4. Закона о празницима, где се предвиђа да се на верске празнике рад у суду врши са службеницима који у тај дан немају свој верски празник, а ако нема таквих службеника онда се одређује дежурство као и на државне празнике, те према томе неоснован је навод у рекурсу да су божићни празници празници за суд у које дане суд не ради и не би могао примити правни лек. Сем тога подноси се не морају предати непосредно у суду већ могу бити предати и пошти — § 193. Грпп.

Мишар Д. Томанић,
адв. приправник

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Седница од 4. маја 1938. год.

Председник Владимир Симић отвара седницу у 18.30 часова, па се одмах прелази на избор изасланика за годишњу Скупштину Савеза Комора, која ће се одржати 29. маја 1938. године у Дубровнику. Изабрани су: Заменик претседника Милан Живадиновић и чланови Одбора: Др. Иван Рибар, Трико Жугић, Сима Алкалај, Др. Радоје Вукчевић, Лука Пешић и Милош Царевић. За заменике одређени су: Милорад Павловић, Димитрије Крчевинац и Драгомир Ивковић. Претседник Симић по свом положају члана Пословног Одбора Савеза Комора учествује у раду Скупштине.

Решено је да се пошаље предлог за дневни ред Скупштине.

Решено је, да се у смислу акта Загребачке Коморе бр. 1385/38. заведеног у Комори под бр. 520/38. напише представка Министру Правде поводом непоштовања адвокатске тарифе од стране појединих судова на територији београдског Апелационог суда.

Одобрава се президијално решење, којим су ухапшеним адвокатима постављени привремени преузимаатељи и то: Љубиши Трифуновићу Радован Никодијевић а Драгићу Солаковићу Илија Живанчевић. Трифуновић и Со-

лаковић су од стране Управе града Београда притворени због кривице политичке природе.

Претседник Симић извештава Одбор о хапшењу адв. Марка Ђуро-вића, због политичке кривице, што Одбор прима к знању. Иначе, Ђуро-вић је већ на слободи.

Уписани су у именик адвокатских приправника: Миливоје Суђић код Илије Живанчевића адв. у Београду са почетком вежбе од 23 априла 1938. год.; Миодраг Лазаревић код Радована Јеленића адв. у Београду са почетком вежбе од 29. априла 1938. год.

Одлаже се доношење одлуке по тражењу Јована Акермана, док не поднесе уредне доказе.

Одобрава се Регини Сасон прелаз из канцеларије Самуила Демаја у канцеларију Павла Миљковића ради продужења приправничке вежбе.

Избрисани су из именика адвокатских приправника: Ђорђе Стојановић под 27. априлом 1938. год.; Милан Плавшић под 25. априлом 1936. год. с тим, да се од његовог принципала адв. Др. Драгољуба Росића из Вла-димираца тражи изјашњење зашто га није благовремено одјавио; Драгиша Јерemiћ под 6. мартом 1938. год.

Акт Милоша Качаревића адв. из Алексинца, поводом заступања адв. приправника пред Окружним судовима у крив. процесима, предаје се на реферат члану Одбора Др. Вукчевићу.

Заменик Претседника Милан Живадиновић предлаже да се Комора заинтересује за питање измене и допуна Закона о уређењу Држ. Хипотекарне Банке и тим поводом прилаже и писмено образложење. Одбор једногласно прима предлог.

Претседник Владимир Симић констатује, да поводом доношења Правилника о бесплатној вежби адв. приправника, Комора није питана и ако то највише тангира адвокатски ред и предлаже да се овим поводом на Скупштини Савеза Комора ово питање претресе. Критикује одредбу прелазних наређења, по којој се само на територији Кас. суда у Београду адв. испити полажу код Кас. суда а на територијама осталих Кас. судова код Апелационог суда. Каже, да ће и лично интервенисати код Министра Правде. Одбор прима објашњења Претседника Симића и слаже се са његовим предлозима, а он се прима, да изради елаборат за Скупштину Савеза Комора.

Седница од 11. маја 1938. год.

Претседник Симић отвара седницу у 18.30 часова и саопштава, да је од Савеза Комора добио дневни ред Скупштине Савеза, која ће се одржати 29. маја т.г. у Дубровнику, као и један реферат Скопске Коморе. Констатује, да нашој Комори нису достављени сви реферати, који ће се читати на Скупштини Савеза, док смо ми наше реферате доставили свима. Решено је, да се од Савеза траже сви реферати из дневног реда Скупштине у колико до данас нису Комори достављени, позивајући се на одлуку Пословног Одбора Савеза поводом овог питања.

Уписан је у именик адв. приправника Леон Ишах код Др. Кајона Јешуе адв. у Београду, са почетком вежбе од 2. маја 1938. год.

Одобрен је прелаз адв. приправнику Радићу Станисављевићу од адв. Борислава Штрбића код адв. Др. Димитрија Богдановића у Смедереву, ради продужења приправничке вежбе.

Избрисан је из именика адв. приправника Љубиша Најдановић под 31. мартом 1938. год. због ступања у држ. службу.

По предмету бр. 1113/38. Др. Јанко Олип извештава, да ће се обавестити код Држ. суда за заштиту државе и обавестити молиоца.

На питање адв. Милоша Качаревића из Алексинца поводом питања могућности заступања адв. приправника код Окр. судова у крив. процесима, решено је, да се обавести у смислу писменог реферата Др. Радоја Вукчевића.

Претседник Симић захваљује члану Одбора Сими Алкалају на поклону укоричених комплета Бранича за 1900., 1901., 1904., 1905. и 1906. годину.

Исто тако изјављује захвалност и Др. Љуб. Дуканцу на поклону две књиге „Порез на промет“ чији је аутор он сам.

WWW.UNILIB.RS Седница од 18. маја 1938. год.

Уписани су у именик адв. приправника: Константин Стојановић код Драгољуба Симића, адв. у Београду са почетком вежбе од 12. маја 1938. год.; Радмило Вељковић код Светислава Јаховића адв. у Крушевцу са почетком вежбе од 9. маја 1938. год.; Илија Грујић код Јакова Матутиновића адв. у Великом Орашју са почетком вежбе од 6. маја 1938. год.

Одобрени су прелази адв. приправницима: Драгутину Костићу од адв. Др. Милоша Викторовића код адв. Радоја Јосиминовића у Београду; Давиду Данону од адв. Морица Демаја код адв. Самуила Караоглановића у Београду; Миодрагу Лазаревићу од адв. Радована Јеленића код адв. Фране Галијана у Београду.

Избрисани су из именика адв. приправника: Мирко Антоновић под 15. априлом 1938. год.; Бранислав Димитријевић под 15. децембром 1936. год.; Миливоје Михајловић под 27. јуном 1936. год.; Радомир Љ. Живковић под 15. децембром 1937. год.; Душан Илић под 16. мајем 1938. год., а предмет се упућује Одбору за контролу приправничке вежбе на поступак; Панта Стојковић под 14. мајом 1938. год.; Никола Џанга под 26. априлом 1938. год.

Претседник Владимир Симић саопштава, да је по оптужењу адв. Љубише Трифуновића и Драгића Солаковића у више махова интервенисао код Управе града Београда, Држ. тужиштва при Држ. суда за заштиту државе и Министра Правде, али да је Министар Правде издао одобрење за кривични прогон за дело из § 307. Кз., а Држ. тужилац предложио истражни затвор и судско веће одбило захтев за укидање истражног затвора. Добио је обећање, да ће се истрага и оптужница завршити за месец дана и створити могућност, да се колегама суди пре судског распуста.

Исто тако Претседник Симић саопштава, да је Удружење адв. приправника у заједници са лекарима стажиијерима покренуло акцију за сазив једне конференције адв. приправника, лекара стажиијера, суплената и младих инжењера, на којој би се третирали статусна питања, која интересују све професије, а нарочито питање у вези са пројектом о принудној лекарској служби и правилником о вршењу вежбе адв. приправника. Каже да је био на једној конференцији у Лекарској комори, где су били, поред лекарске, и претставници инжењерске Коморе, и да је на његов предлог закључено, да Коморе не узимају ни иницијативу ни покровитељство, већ да удружења сама сазову конференцију и позову представнике Комора да истој присуствују, и да се за тим жеље и резолуције донете на конференцији изнесу на разматрање свакој Комори посебнице, а по том, евентуално и на разматрање представницима свих Комора у заједничкој седници. Одбор се сложио са оваквим поступком.

Заменик претседника Милан Живадиновић саопштава да је у вези са тражењем Коморе да се одобри Правилник Добротворног фонда био у Министарству правде код начелника Др. Ташнера и инспектора Др. Бјелчића, који су му саопштили примедбе Министарства на овај Правилник. Стављене примедбе су стилистичке природе, осим једне, која се односи на објављивање Правилника, који је, према нашем пројекту, имао да буде објављен преко нашег часописа, а по примедбама Министарства у Службеним новинама. Мишљења је, да се ове примедбе усвоје, осим оне која се тиче објављивања у Службеним новинама. За ову примедбу предлаже, да се претходно прибави извештај колико би уредиштво тих новина тражило за штампање, и у случају да цена није претерана, да се ова примедба прихвати, а у противном, да се Министарство умоли да од исте одустане, пошто ни остале Коморе нису своје Правилнике о Добротворном фонду објављивале преко Службених новина. На крају напомиње, да Министарство не тражи да се предложене измене и допуне изнесу на решавање пред Скупштину, већ пристаје, да одобри Правилник са предложеним изменама и допунама на предлог самог Одбора Коморе.

По саслушању овога извештаја и пошто се у детаљима упознао са примедбама Министарства правде, Одбор Коморе је решио, да се примедбе Министарства усвоје, с тим, да претседништво са Министарством правде реши питање објављивања Правилника према цени огласа у Службеним новинама сходно предлогу Заменика претседника Милана Живадиновића.

Седница од 8. јуна 1938. године.

Претседник Владимир Симић отвара седницу у 18.30 часова и чини следећа саопштења:

1) Сарадник листа „Политика“ г. Симиша Пауновић посетио га је по овлашћењу дирекције и умолио, да у вези сазива Св. Архијерејскога Синода саопшти јавности у виду једног интервјуа гледиште Адвокатске Коморе о црквеним и брачним правилима. Одбор се слаже са тим, да претседник такав интервју саопшти преко „Политике“ и да се у истом по могућности истакне и питање заступања странака у брачним споровима од стране адвоката а исто тако и питања која су третирана у предлогу Одбора Коморе поводом ових Правила предатом Министру правде.

2) Претставници адв. приправника, лекара стажiera, инжењера стажiera и незапослених свршених филозофа ступили су у контакт у циљу заједничког рада за заштиту њихових професионалних интереса, па су преко једног делегата посетили и њега као и претседника инжењерске и лекарске коморе са молбом, да коморе предузму иницијативу за одржање једне широке конференције, на којој би се расправљала питања која њих интересују. Каже да им је саопштио своје мишљење а на име: Адвокатска Комора као таква не може преузети иницијативу у том смислу да она сазива такву конференцију чланова разних корпорација, већ да ту конференцију треба да сазову управе тих корпорација и на њу позову претставнике Комора, који ће саслушати жеље и излагања на конференцији, то саопштити надлежним одборима и даље поступити по прописима закона. Одбор се слаже са оваквим гледиштем претседника Симића и овлашћује га, да у том смислу у овој ствари и даље поступи.

3) Опширно износи ток VIII годишње скупштине Савеза Комора у Дубровнику, што је све изложено и у записнику са ове скупштине, а који ће бити публикован у Браничу за месец јуни т.г. Нарочито истиче, да су претставници наше Коморе преузели иницијативу у критици начина доношења као и саме садржине Правилника о вежби адв. приправника; као и у погледу доношења резолуције у вези са истрагом код полицијских власти због политичких крив. дела, као и поступком према осумњченима код ових истрага. Савезна скупштина прихватила је предлог резолуције наше Коморе. Ова два питања нису била на дневном реду већ су покренута под тачком „евентуалије“.

Молба Др. Владимира Орела за упис у именик адвоката предаје се члану Одбора Др. Јанку Олипу на реферат за идућу седницу.

Одбија се молба Др. Драгана Трохара за упис у именик адвоката са седиштем у Београду као и молба за продужење рока за поступање по тражењу Коморе да поднесе доказе да није осуђиван и да се не налази под истрагом.

Избрисан је из именика адвоката Раде Старовић из Београда под 1. јан. 1937. год. пошто се понова вратио на судијску дужност.

Уписан је у именик адвоката Војислав Бранисављевић са седиштем у Кладову у смислу примедаба Касационог суда у Београду.

Прима се на знање извештај Љубише Трифуновића да је пуштен из притвора и да не постоји више потреба за привременим преузимањем његове канцеларије, па се адвокат Радован Никодијевић разрешава ове дужности.

Уписани су у именик адв. приправника: Димитрије Суботин код Др. Миленка Стојића, адв. у Београду са почетком вежбе од 22. маја 1938. год.; Василије Калајић код Др. Богољуба Јовановића, адв. у Београду са почетком вежбе од 24. маја 1938 год.; Василије Раичковић код адв. Петра Раичковића без наплате уписанине.

Одобрава се Душану Илићу упис у именик адв. приправника на вежби код адв. Јована Велимировића у Београду, с тим, да се овај упис у ствари сматра као прелаз из канцеларије адв. Александра Трифунца.

Одобрени су прелазу адв. приправницима: Миодрaгу Миленковићу од адв. Милоша Качаревића из Алексинца код адв. Др. Јанка Баричевића у Београду; Живојину Поп Коцићу од адв. Др. Јоже Равника код адв. Др. Ненада Грисогона у Београду.

Исправља се решење Одбора Бр. 1505/38. којим је адв. приправник Милан Плавшић брисан из именика адв. приправника под 25. априлом 1936.

год., с тим, да ово брисање важи у ствари од 3. априла 1936. год., пошто је тога датума постављен за судијског приправника.

Одобравају се президијелна решења о упису у именик адв. приправника: Танасија Младеновића код адв. Антуна Бојанића у Београду са почетком вежбе од 20. маја 1938. год.; Ерика Криша код Др. Винка Зорца у Београду, са почетком вежбе од 20. маја 1938. год.; Драгослава Јовановића код адв. Драгољуба Симића у Београду, са почетком вежбе од 21. маја 1938. године.

Одобрава се президијелно решење о прелазу адв. приправника Константина Стојановића од адв. Драгољуба Симића код адв. Милоша Царевића у Београду.

Седница од 22. јуна 1938. год.

Претседник Владимир Симић отвара седницу у 18.30 часова и чини следећа саопштења:

1) Неки адв. приправници на бесплатној вежби код Окр. суда за окр. београдски покренули су питање рачунања њихове вежбе за време судског распуста, када они по распореду претседника суда неће бити на раду. У вези са овим питањем неки од њих поднели су молбе да им се то време одобри као осуство, с тим, да им се исто урачуна у судски стаж. Да би се отклониле појединачне молбе и претерана администрација, предлаже, да Одбор донесе једну начелну одлуку, која да гласи:

„Одбор Адвокатске Коморе у Београду сматра да се време, које адв. приправник проведе на стажу код било кога суда има рачунати као време проведено на судском стажу од дана када је тамо ступио, па до дана када прекине стаж у суду, тако, да се и време судског распуста, у колико обухвата суд. стаж таквог приправника, рачуна у овај стаж и то, како онај део када такав приправник по распореду претседника односно старешине суда дежура, тако и оно време када он по том распореду није дежуран.

Одбор прима једногласно овај предлог у свему као своје начелно гледиште.

2) У понедељак 20. ов. мес. одржана је конференција Удружења адв. приправника, на којој је, поред секретара Луке Пешића и члана Одбора Др. Радоја Вукчевића, био и он присутан. На тој конференцији претседник Удружења Војислав Лукић прочитао је један реферат поводом Правилника о вежби адв. приправника, после чега је настала дискусија и на крају примљена резолуција, коју је Лукић предложио. Резолуција, укратко, тражи да се Правилник укине и да се иста саопшти Одбору Коморе ради даљег поступка. На овој конференцији, поред Др. Вукчевића, узео је реч и он и изложио, укратко, гледиште, које се своди на следеће:

а) Да је тешко очекивати укидање донетог Правилника, било да то учини Министар правде, било да се поништење Правилника издејствује у редовном административном судском поступку. Ово нарочито због текста § 128. Зак. о адвокатима;

б) Да је Правилник донет без икаквог консултовања Адвокатских Комора и Савеза Комора, па и без сарадње претседника Апелационих судова у земљи, и да се такав поступак мора осудити;

в) Да су нарочито одредбе првог дела овог Правилника тешке и неоправдане, јер се од адв. приправника тражи да бесплатно служи у суду и бива премештан по разним судовима у земљи по одлуци претседника Апелационог суда, т. ј., органа, који је ван аутономије адвокатског реда;

г) Да је створена паралелна надлежност Одбора Коморе и претседника Апелационог суда у погледу издавања уверења о потврди стажа адв. приправницима, што је, такоер, противно аутономији адв. реда по Закону о адвокатима; и

д) Да је без икаква оправдања одредба тога Правилника, да се на територији Касационог суда у Београду неће полагасти испит у смислу Закона о адвокатима све док се не донесе нов Грађ. законик за целу земљу

Рекао је, да Комора може у смислу напред изнетих приговора поступити, а исто тако изложити неке друге опаске које ће вероватно приликом проучавања Правилника од стране Одбора за проучавање пројекта Уредаба и Закона бити учињене.

Одбор се слаже са овим излагањем претседника и доноси одлуку да се Правилник заједно са резолуцијом конференције Удружења адв. приправника упути Одбору за проучавање пројеката уредаба и закона, да тај Одбор формулише гледиште Коморе, што ће се изнети на решење Одбору Коморе а исто тако саопштити и Савезу Комора.

3) Присуствовао је 17. ов. мес. претресу код Државног суда за заштиту државе по оптужењу адв. Драгића Солаковића. Колега Солаковић осуђен је на годину дана строгог затвора. По његовом мишљењу ова пресуда је претерана, јер огрешење колеге Солаковића о Закон ни по садржини летка, који му је стављен на терет, ни по објективним чињеницама утврђеним у вези са растурањем тога летка, није било угрожавање државног поретка као јавног добра нити намерно вређање носиоца краљевске власти у држави. Радило се о једном обичном летку политичке садржине који је колега Солаковић у својој канцеларији и једино са својим компаноном Љубишом Трифуновићем читао и третирао, па је ова тешка казна потпуно несразмерна са његовим поступком, што са жаљењем констатује.

Одобравају се президијелне одлуке и то:

О упису Владана Батавेलића у именик адвоката са седиштем у Београду од 15. априла 1938. год. и о упису Јована Акермана у именик адв. приправника код адв. Др. Вјекослава Кисовца у Београду са почетком вежбе од 22. априла 1938. године.

По молби Др. Владимира Орела решено је да се претходно испита, да ли је молилац у време када је био судија могао по Законима за Словенију постати адвокат, па ако је могао, онда га уписати у именик адв. са седиштем у Београду, а ако није онда га од тражења одбити без нове одлуке одборске.

Уписан је у именик адвоката Славко Црнојачки са седиштем у Београду.

Одобрено је Милану Чобановићу пресељење из Београда у Лозницу.

Избрисани су из именика адвоката: Јован Ђорђевић из Београда под 15. јуном 1938. год. услед одрицања а за преузиматеља његове канцеларије одређен је Димитрије Крчевић, с тим, да ликвидира и ствари канцеларије Миливоја Драгомировића, преузиматељ чије канцеларије је био Јован Ђорђевић; Љубомир Гломaziћ под 5. јуном 1938. год.; Гојко Ничић из Зајечара под 2. јуна 1938. год.; Исак Нафуси из Београда под 11. мартom 1938. год. пошто је душевно бољестан.

Овим поводом Сима Алкалај предлаже да се од Среског суда тражи да Комори увек јави за сваки овакав случај затварања адвоката у болницу за душевне болести, као и да се умоли Министар правде да позове и остале среске судове да то исто у будуће чине.

По тражењу Илије Живанчевића решено је, да се он разреши дужности привременог преузиматеља канц. Драгића Солаковића, пошто је његов компаноун Љубиша Трифуновић на слободи, с тим, да у будуће привремени преузиматељ буде Љубиша Трифуновић.

Избрисани су из именика адв. приправника: Милован Јовановић под 27. априлом 1938. год.; Михајло Гајић под 30. августом 1937. год.

Одобрава се осуство адв. приправницима на бесплатној вежби код Окр. суда за окр. београдски и то:

Марку Алву од 15. октобра до 15. новембра 1938. год.

Биро-у Золтану од 1. јула до 15. јула 1938. год.

Предрагу Радивојевићу од 1. јула до 31. јула 1938. год., с тим, да им се ово осуство урачуна у приправничку вежбу код суда.

Како је данашња седница последња пред судски распуст, то Одбор једногласно доноси одлуку да у времену од 1. јула до 15. августа 1938. год. претседништво Коморе обавља све послове, доноси потребна решења и пуноважно одлучује по свима предметима који дођу на решавање.

Др. Иво Матијевић, О законском заложном праву породавца, Београд, 1938., стр. 1—98.

Питање наплате и обезбеђења закупнине добија све више значаја у приватно правном саобраћају, нарочито у градовима, у којима се све више изграђују куће које се дају под закуп (кирију, на употребу или порабу). Врло су чести случајеви у пракси да се кирија не плаћа уредно и да власник зграде мора да тражи судским путем наплату њену, користећи се законским заложним правом које му закон признаје. О овом питању имамо врло интересантну и исцрпну расправу, чији је натпис горе исписан. Она је у толико више значајна, што нови грађански законик за целу државу још није донесен, те вреди партикуларно право. Писац је о томе водио рачуна и изложио ова партикуларна права, истичући оно што је заједничко у овој законској установи. Новим законом о извршењу створена је нарочита правна ситуација у погледу законског заложнога права закуподавца, па је писац и то узео у обзир у својој расправи, као и уредбу од 4. јуна 1937. која се односи на заложно право његово. У опште узевши имамо пред собом једну добру расправу о овом интересантном питању која ће много помоћи разјашњењу законских одредаба.

Др. Драг. Аранђеловић

Recueil Universel des lois et decrets, Genève, Centre d'information législative internationale, 1938. године.

Недавно је основан у Женеви један институт под именом *Међународни центар за обавештења о законодавној активностима држава*. Његов је часопис она велика збирка од неколико стотина страна, која се пролаје на француском и енглеском језику, и која садржи све најновије законе, уредбе, прописе разне врсте, као и међународне уговоре из свих држава света.

Рад овога института посвећен је првенствено обавештавањима међународног карактера свих правних прописа и регламентације правних, економских и друштвених односа у свима могућим државама ма које величине и ма каквог утицаја биле оне у међународном животу. Међутим циљ овакве једне врсте обавештења и информације, јесте, да се изближе упозна менталитет и стремљења савременог друштва не само у Европи већ и у целој свету, и да се према томе утврди, упозна и одмери и цивилизаторска улога појединих држава па чак и континената.

Да би се овај циљ постигао, који је иначе од неопходне користи и упоредног праву, потребно је уколико је то могуће, — а томе се тежи и то је јесте главни задатак института —, да се сваке године прикупи и изда једна збирка која би садржавала материјал овакве врсте. Његови оснивачи полазе од идеје, да је у данашњем модерном свету изукрштено политичких, економских и социјалних односа тако велика и сваком даном све већа, да је се све то морало правно регулисати и систематисати. Државна интервенција у свима овим односима толико је порасла, да се осећа потреба за сређивањем и систематисањем свих ових прописа чији је број огroman. Но како су сви ови прописи, било законодавног, било уредбеног или уговорног карактера расејани по службеним новинама и збиркама разних држава, то их је у великој већини случајева тешко дознати и набавити, тако да они остају недоступни и непознати, те се тако оскудева у једном материјалу корисном за проучавање.

Да би се попунила ова празнина, а у напред изложеном циљу, институт је узео на себе прикупљање оваквог једног материјала и његовог концентрисање у повременим годишњим збиркама. По замисли његових оснивача, овакв један материјал, поред његовог чисто научног циља у изучавању упоредног права, помоћу позитивних законских текстова и осталих уредаба и прописа, има још један практични циљ, с погледом на правну политику и правну технику разних земаља, и као такав могао би корисно да послужи државницима и администраторима, судијама и адвокатима, као и сваком другом који се већ по своме позиву мора интересовати овим пословима. Овакв један материјал, подвлаче нарочито оснивачи овога института, бацтиће и једну бољу светлост на методе у проучавању упоредног права, и створити бољу могућност за оцену питања о јединству и изједначању права, које се не сме схватити апсолутно. Исто тако он би допринео и бољем

разумевању, зашто су исте правне материје у разним земљама на разне начине уређене и регулисане и тиме допринеo бољем упознавању обичаја, морала и свести дотичног народа. Ту је истину открио још у половини 18 в. Монтескје која се још и данас показује као тачна и један сигуран метод изучавања.

Међу покретачима овога института, налазе се најпознатија имена научних радника из целог света. Основан је и један почасни одбор од најугледнијих претставника науке, међу којима и наш најугледнији правник и научник проф. г. Слободан Јовановић.

Ова прва збирка за 1938 г. као прва свеска, садржи материјал законодавног, уредбеног и уговорног карактера из свих држава, које су у току 1938 год. показале у томе погледу активности. Материјал је подељен систематски на следећи начин: Међународно право (конвенције и тарифе); уставно право; економија и финансије; административно право; грађанско право; трговачко право; социјално право (уговори о раду, инспекције рада, арбитражни судови итд.); кривично право и грађански и кривични судски поступак. Цео овај материјал је необично обиман, готово огроман и садржи веома много интересантних података нарочито из домена међународног и социјалног права.

Др. Данило Ј. Данић

E. Giraud: La Crise de la démocratie et le renforcement du pouvoir exécutif, Paris, Sirey, 1938.

Ово дело проф. Жиро-а, изашло је као осмо по реду у издању билбиотеке Међународног института за Јавно право у Паризу. Овај Институт недавно основан у Паризу, замишљен је као центар и највиши форум за изучавање и претресање најважнијих питања и проблема из јавног права и њему најтежње сродних дисциплина. Око њега су сакупљена највиша научна имена из ове области права из целог света, и он је досада, ценећи по радовима института, показао оне резултате који су од њега очекивани.

У низу расправљања главних и важних проблема из јавног права и политике, угледало је света и ово дело проф. Жиро-а, који држи катедру Јавног права на Университету у Рену, и који је већ познат са својим осталим радовима из уставног и административног права.

Овај његов последњи рад у виду велике монографије о питању кризе демократије, претставља једну објективну научну расправу, о овоме иначе тако актуелном питању, нарочито после Светског рата, које је расправљано са разних страна и са разних гледишта, како у научним радовима и стручним расправама, тако и на пољу практичне политике, у дневним политичким листовима, у парламентарима, на јавним скуповима и у програмима политичких странака.

Заиста овакво једно питање, које се по интересу које оно претставља тесно додирује са практичном политиком, и које је у наше дане постало идеолошком осномом неких нових политичких и друштвених стремљења после Великог рата, није тако ни погодно ни лако за објективан научни претрес или искључиво стручњачку расправу. О томе сведочи данас изванредно обилна литература, која се о овоме питању појавила у Европи и Америци, са повременим и спорадичним отисака и пледирањем за једно или друго гледиште, за или против демократије, вођена често са једном врстом предубеђења. Међутим дело проф. Жиро-а, чини у томе један велики изуметак. Оно је остало на чисто научном становишту, и у њему је писац покушао да на један сасвим објективни начин изнесе критику демократије као система и начела државне управе, и да укаже на неке њене слабе стране које су почеле да је дискредитују, на основу објективних факата и чињеница и на основу непристрасног искуства које је у томе погледу стечено у разним државама и код разних народа.

Расправљајући овај проблем, писац у првом делу своје расправе констатује, да је демократија од свога увођења па до данас имала нераван пут у своме развiku. Победоносна према традиционалној монархији, она је данас у сталном страху од диктатуре. Тако је она постепено дошла у кризу, и како је она бар код цивилизованих и напредних народа, била један нормалан облик владавине, са њеном кризом, настаје где више где мање и криза савремене државе. По мишљењу пишећом, криза демократије наступила је поглавито услед тога, што су се крајем прошлога века, а нарочито у току XX в. после светског рата, проширили задаци и улога државе, специјално на економском и социјалном пољу. Томе је опет био узрок све већи и шири развикак ових односа због наглог полета индустрије и новчане привреде, што је све изменило социјалне и економске услове

живота, и створilo једну ширу и вишу свест код народних маса, са којима је данас све теже управљати него раније, када друштвени односи нису били тако сложени.

У другом делу ове своје интересантне расправе, према свему што је напред изнео, писац расправља о односу између законодавне и извршне власти. Он ту долази до закључка, да би демократија, да би се одржала, морала имати јаку извршну власт, много јачу но што је то до сада редовно био случај. У савременој држави, чије су функције и задаци из горе речених разлога нагло нарасли и тако компликовале сложеност државног апарата, није више могуће остати при старој техници доношења закона. Законодавно тело као гломазно и са спорим поступком, није више у стању да нормално одговори хитним и брзим државним потребама. Зато га треба растеретити, и опуномоћити извршну власт да ефикасније учествује у законодавним пословима. Сем овог чисто техничког момента, има један још важнији, а то је политички моменат т. ј. однос између законодавне и извршне власти. Писац нарочито има на уму и критикује традиционално француско схватање, у коме је извршна власт у апсолутној зависности од законодавне. То међутим чини, да су владе слабе, без веће иницијативе и нестабилне, краткога века. У неким државама ово се осетило на време, те је у пракси све чешћи случај преносења једног дела законодавних функција са парламента на владу, на извршну власт. Све је већи пораст т. зв. управног уредбеног законодавства: уредбе са законском снагом, уредбе по нужди и привремени закони постају готово нормалан случај. Међутим, овакав начин рада донекле користан и потребан, демантује демократско начело сувереност законодавних органа. У демократијама онако како су оне спроведене у пракси на континенту (Енглеска се оставља на страну, пошто је она успела да измири парламентарни режим и јаку ауторитативну владу), законодавни орган је преоптерећен, јер су њему остављени не само сви законодавни послови, па и они најмање важни по материји, већ и мешање у ствари извршних органа са добрим делом иницијативе и у томе правцу. Отуда слабост и неодлучност извршне власти и тромост и застој у пословима, како у овима из ресора законодавства тако и онима из ресора извршног и административног.

На крају своје расправе писац предлаже извесне мере за поправку оваквог једног стања, а то је учвршћење и ојачање извршне власти. Оно би се имало састојати у томе, што би се владе учиниле сталнијим и дуготрајнијим, те према томе и способнијим за вођење државних послова и извођење програма државне политике. То би учинило да се унесе више плана и система као и континуитета, у спровођењу и извршењу државних послова. Са тим у вези, писац предлаже уздицање ауторитета парламента, који данас није на високом нивоу. Парламенат ипак данас има и сувише власти према влади, нарочито у француској, али му недостаје потребан ауторитет ни према земљи ни према влади.

Интересантно је, на који начин мисли писац да се ово постигне. Пре свега, да би се могла одржати демократска форма владавине, која је претежно изражена у парламентарном режиму, треба разбити заблуду да парламентаризам изискује слабе владе. Напротив цео проблем и лежи у томе, јер прави парламентаризам као онај у Енглеској, захтева јаке и ауторитативне владе. Зашто то не би био случај и у другим државама, које би на тај начин уздигле свој демократски поредак? Неке демократије као Швајцарска и Америка имају јаку и солидну извршну власт, и то је по мишљењу писца баш и учинило да се тамо демократија устали и одржи. Да би се ово постигло писац предлаже: а) с погледом на извршну власт, да би јој требало осигурати већу слободу акције, шире дискрециону власт и већу независност према парламенту, ширу и ефикаснију законодавну иницијативу; б) с погледом на парламенат, сузити праксу посланика да се мешају у административне и извршне послове владе; умањити лични политички утицај посланика на министре; уздићи персонални ниво парламента. У овоме погледу нарочито, дати широко право шефу државе распуштање парламента а не држати га зависним од Сената као што је данас случај у француској. Француски парламентарни режим и пати од тога, што се он у току свога постојања постепено претварао у парламентарну диктатуру, те поред осталих незгодних страна има и ту, што стално обара владе и кочи њихов рад на штету правилног спровођења опште државне политике; с) Најзад и личносно првога министра, треба да буде са више угледа и ауторитета, који би требао да буде вођ владе, прави шеф министарства, који ће одржавати јединство погледа у спровођењу државне политике и одржавати ону потребну везу између шефова ресора која данас недостаје кабинетима.

Но поред свега овога што писац сматра неопходно потребним ради отклањања кризе демократије, он ипак највише настоји на томе, да се што више растере функције и послови парламента као тела одвећ гломазног и спорог у решавању, те да се они делегирају извршној власти, која би те послове путем уредаба и уредаба по нужди, и стручније и брже свршавала. Парламенту оставити само најважније законодавство, оно које се тиче најбитнијих државних интереса, као и контролу над владиним радом, која би се вршила с времена на време, а тај би парламенат по мишљењу пишевом требао да има више ауторитета и поверење целе земље. На тај начин парламенат би остао у својој нормалној улози, а извршна власт постала јака и динамична, онаква каква треба она да буде у сваком режиму па и у парламентарном, као што је то већ постигнуто у председничком и директорском систему, американском и швајцарском, који су успели да споје демократски начин управе са јаком извршном влашћу.

Писац је у овој својој великој монографији расправљао само о кризи демократије, и то поглавито у оним државама са парламентарним режимом. Истина, у почетку своје расправе писац је био наговестио и кризу савремене државе, али тај проблем у току своје расправе није ближе додиривао, што свакако претставља једну осетну празнину у овоме иначе врло интересантном делу. Осим тога, и реформа извршне власти коју писац предлаже, не изгледа само по себи довољна да отклони тешкоће које је писац сасвим правилно уочио и истакао, ако се не би и нова економска и друштвена структура данашње државе имала у виду са оним читавим низом социјалних реформи које су данас готово свуда на дневном реду.

Др. Данило Ј. Данић

Библиотека Политика и Друштво. — Француска, 14. јули 1938. год. Збирка расправа и чланака посвећених Француској. — Издавачка задруга Политика и Друштво. Стр. 198.

Издавачка задруга Политика и Друштво сматрала је да ће најбоље да подвуче значај Француске ако на дан њеног националног празника 14. јула 1938. год. пружи читаоцима велики низ расправа и чланака из пера наших најбољих јавних радника, посвећених Француској. Ти радови носе имена г.г. Слободана Јовановића, Ђорђа Тасића, Милана Жујовића, Недељка Дивца, Младена Јосифовића, Михаила Петровића, Љуб. Радовановића, М. Константиновића, Радоја Кнежевића, Милоша Радојковића, Младена Жујовића, Ивана Ђаје, Синише Станковића, Вој. Арновљевића, Јована Ђорђевића, Бож. С. Марковића, Бран. Миљковића, Ђорђа Поповића, Миленка Живковића, Гргура Јакшића, Владимира Симића и Михаила Илића. Сви су они посвећени Француској као носиоцу највећих духовних вредности, написани топло и искрено од људи који су убеђени да је данас потребно више него икада писати о Великој Француској којој ми много дугујемо, нарочито у духовном погледу. Читалац добија преставу кад прочита ову ретку збирку радова о правној вредности Француске и потпуно објективно разуме зашто је та Француска толико код нас омиљена и зашто цео народ наш стреми Француској, пружајући јој на сваком кораку знаке пажње и поштовања. 14. јули заиста ове године није могао бити достојније престављен, па ће ова мала збирка врло значајних радова, благодарећи лакоћи излагања и популарној цени, доћи у руке и оних најмањих, који инстинктивно воле Француску. Њима треба објаснити да љубав према Француској има пуно оправдање, јер је то једна велика земља, која је увек предњачила у човечанству и која у овим мутним временима има да одигра значајну улогу.

Споменица Конгреса Правника у Новом Саду 1938. год. Уредио **Др. Илија А. Пржић**. Београд. Издање Конгреса Правника, 1938. год. стр. 328.

За овогодишњи Конгрес правника, који ће се одржати у Новом Саду 10. и 11. септембра 1938. год. спремна је Споменица у којој су оштампани сви радови по питањима која ће бити на Конгресу изучена. Тако, по питању: Како да се у новом Грађанском законнику уреди правни положај ванбрачне деце, наилазимо радове г.г. Др. Драгољуба Аранђеловића, Др. Бертолда Ајзнера и Милоша М. Јовичића; по питању: Које се законодавне мере могу препоручити за одржање недељивости сељачког поседа, на-

лазимо радове г. г. Др. Милана Ившића, Др. Живојина Перића, Др. Радмила Ј. Белића, Др. Антона Урбанца, Јована Димитријевића и Др. Мехмеда Ружића; по питању: Реформе прописа Грађанског парничног поступка о пресуди услед изостанка и пропуштања налазимо радове г. г. Др. Јована Савковића, Др. Срећка Џуље, Др. Мирослава Мухе, Др. Видана О. Благојевића, Будимира Плакаловића и Др. Дионисија Године; по питању: Треба ли повишавати казне у Кривичном законнику за извесна дела и да ли треба смањити размак између максималне и минималне казне, налазимо на радове г. г. Др. Миодрага М. Аћимовића, Бранка Гослара, Др. Тихомира Васиљевића и Др. Боривоја Д. Петровића; по питању: О потреби кодификације раднога права, налазимо на радове Др. Ива Полића, Др. Милана Бартоша, Др. Стојана Бајића и Др. Јанка Костла; и најзад, по питању: О упослењу стручног правног особља налазимо реферате г. г. Др. Рудолфа Андрејке и Стојана Јовановића.

Овим радовима претходи један рад уредника г. Др. Илије А. Пржића под насловом: Улога Војводине у развоју нашег права, који представља свечану тему по угледу на слично поступање када су одржати Конгреси правника у Скопљу и Дубровнику.

Конгреси наших правника, и поред свих пролазних и непролазних тешкоћа у свима манифестацијама нашег државног и приватног живота, одржали су се као организација која је, благодарећи разумевању оснивача и вођа, увек била изнад политике, ако није по среди политика у вези са правом. Ценећи све правнике подједнако и примајући их у своје окриље и као референте и као учеснике у другим манифестацијама, без обзира на њихово племенско порекло и њихово политичко уверење, Конгрес је остао највиша манифестација правне свести наших правника и нашег народа. Зато је он увек привлачио пажњу оних који овако високе напоре умеју да цене, па зато не сумњамо, да ће и Конгрес у Новом Саду, с погледом на теме и референте, пожњети велики успех, у коме погледу, Конгресни одбор са разним одборима правника из Новог Сада није жално жртве и напоре да успех омогући.

Др. Ђура Поповић: Увод у Међународно право, Београд. Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон А. Д. 1938. Стр. 156.

Књига г. Др. Поповића професора Универзитета у Суботици, није само намењена његовим слушаоцима на Правном факултету, већ је дело ширег значаја, како то писац у предговору преставља, будући да се у њему обрађују најактуелнији проблеми садашњице у вези са међународним правом. Томе много доприноси и јасноћа у излагањима, стил веома лак и систематска обрада предмета.

Многобројне идеје у овоме Уводу изложене својствене су само писцу. Његова излагања нису шаблонска, по већ установљеном систему. Она имају за циљ да нам науку Међународног права преставе као живу, друштвену науку, науку, која регулише односе друштвених заједница, држава.

Писац полази од опште појаве удруживања у природи и у томе смислу излаже уређење термита, према Метерлинку, које не познаје рат као сретство расправа спорних питања између јединки истих врста. Можда је то уређење држава у будућности. Та природна потреба, нагон за удруживањем, разлог је што људи стварају заједнице. Пошто заједнице не могу једна поред друге живети док своје односе не регулишу, то је настала потреба за санкционисањем тих односа у виду утврђених правила, што је у главном предмет Међународног права.

Писац своја излагања дели на седам поглавља: закон удруживања и постанак права, проблем правних субјеката, међународно-правне функције органа, извори и кодификација међународног права, предмет, подела и школе у међународном праву, однос и положај међународног права према другим правним гранама и рекапитулација основних особина међународног права. У кратким излагањима писац свакоме проблему посвећује оно што је најважније, наравно кроз своја схватања. Навешћемо само два места из ове интересантне књиге: рат као санкција међународног права

(стр. 73.) и важност међународног права у поређењу са интерним (стр. 144.—145.): „Рат је санкција силе а не санкција права. Вековно стремљење човечанства иде баш ка томе да силу стави у службу права“. Лига народа замишљена је као одбрана међународног права. Док су биле њене чланице, државе нису могле несметано да злоупотребљавају своје право на штету других држава. Италија, Јапан и Немачка могле су да предузму акције ван међународног права само пошто су иступиле из чланства Лиге народа. „Криве се Лига народа и међународно право што постоје државе које имају такве концепције које онемогућавају сваки правни поредак заснован на сили а не на праву. То је исто тако као кад би се кривило кривично право и тражило да се оно укине зато што постоје друмски разбојници и крадљивци. Једно је пак право баш у толико потребније, у колико у заједници постоје чланови који правни поредак неће да поштују. Поред свега тога данас је свет обузела права аберација. Свет види кршење међународног права, али за ово не криви кршитеља него право. Он види три државе које не поштују своје уговоре и обавезе, а не види стотине уговора који се и данас поштују и извршавају. Ако три велике и моћне државе неће данас да поштују право него злоупотребљавају своју силу, одијум треба да падне на њих, а не на међународно право. Јер на крају крајева, ово гажење међународног права мора довести до новог, општег рата, који ће погодити, као најстрашнија санкција међународног права, као народе држава кршитеља тако и народе држава које су седеле крштених руку док је право гажено. Све се на свету плаћа, па ће народи у врло скорој будућности имати да пред историјом, у једном новом и крвавом рату, плаће свој дуг према међународном праву, које се сада тако издашно багателише и гази. А после тога, када нова страдања буду уразумела народе, створиће се нова организација мира и реда, без које човечанство више не може да одржи свој садањи стандард живота, у садањем ступњу технике и цивилизације“. Ми се потпуно слажемо са пишчевим закључцима и када би се многи одговорни државници повратили у школу да уче основе права и правног уређења држава, можда би много мање било несреће у свету. Зато ово дело г. **Др. Поповића** треба да читају не само студенти већ и сви они који ма чиме управљају судбином народа, јер је веровати, да ће после јасних пишчевих излагања, који ништа не крије већ каже све што мисли, боље управљати судбином народа, имајући више смисла за одговорност.

Др. Борислав Т. Благојевић: Основи науке о држављанству. Београд, 1938. Стр. 150. Издање Библиотеке Југословенског удружења за међународно право, књига XXIX и Издавачког и књижарског предузећа Геце Кона А. Д.

Стални сарадник нашег часописа и плодан правни писац г. **Др. Борислав Т. Благојевић**, доцент Правног факултета у Суботици обогатио је нашу правну књижевност новим делом из науке о држављанству.

Писац је се држављанством бавио у више монографија које је објавио по разним часописима. Те расправе је систематисао па им је дао нов проширен облик и на тај начин пружио читаоцима преглед установа у вези са држављанством. У фини механизам држављанства и многобројна спорна питања у вези са њиме, г. **Др. Благојевић** је ушао са свом сунтилношћу. Проблеме је свестрано испитао и своја излагања поделио на увод, стицање, престанак, формирање југословенског држављанства и сукобе држављанства.

Између многобројних питања којима је се писац бавио, да се у овом кратком приказу задржимо на правној природи држављанства. Ово је питање интересовало многе правнике и постоје разни системи у правној науци. Писац је узео само једно учење чувеног професора и правника г. Андре Веса о уговорној природи држављанства да би боље објаснио своје противно схватање о домену искључиво резервисаном држави и њеном правном поретку када је у питању држављанство. Истина, у овом другом случају, држава даје места и вољи појединца, али у крајњој линији, резервише себи последњу реч. Г. Вес, као изразити преставник француске правне науке и ученик школе природног права, на чијем се челу налазио Жан Жак Русо, није могао друкчије формулисати своје учење. Оно је,

као и сва француска учења, либерално и преставаља индивидуалистичко схватање односа појединца са државом, где се у првом реду води рачуна о појединцу. Ми смо опет под стварном или претпостављеном владом државе као такве. Наша воља се утапа у ону државну. Држава нас ништа не пита када нас узима под своје окриље и сматра нас својим поданицима.

Ми би били за систем у коме би се воља појединца у питањима држављанства више поштовала. Држављанство је један у ствари формуларни уговор, уговор по престанку, који држава нуди или намеће појединцима, али тај уговор не треба да буде тежак за грађане, да га они подносе као један терет. Мора се водити рачуна и о појединцу и његовом престанку.

И многи други проблеми изучени су стручно, са јаким аргументима за схватање које се прихвата и брани. Нарочито два питања су јасно изложена, оно у вези са стањем лица без држављанства и оно које се појављује код лица са више држављанства. Случајеви у пракси врло често изазивају многобројне правне проблеме за чије решење писац нуди објективна и добро образложена решења.

С погледом на слабо обрађену науку о држављанству код нас и на стручна излагања пишчева, можемо препоручити ово дело свима онима, које питања у вези са држављанством интересују. Поред теориских поставки, за теориске студије, постоје многобројна практична решења, те је тако ова књига и један практични приручник за питања о држављанству.

Др. Фрањо Жилић и Др. Мирослав Шантек: Прописи о наследној и даровној такси. Загреб, 1938. Издање „Типографије“ Д. Д. (Латиницом).

У претераном напору да се од такса наплати што више, дошли су нови прописи о наследној и даровној такси, као и такси за пренос непокретног имања услед смрти или услед даровања међу живима, који код нас ступају на снагу 1. јануара 1939. год. и који ће имати за ефекат поскопљивање послова обављених пред судом. Велико је питање међутим, да ли ће овакав начин наплате такса донети држави онај приход који је она од њих очекивала.

Коментатори г.г. **Др. Жилић и Др. Шантек**, пошто су дали одличан коментар ванпарничног поступка, протумачили су и ове нове прописе стручно и зналачки, по већ утврђеном систему приликом коментарисања ранијих закона. Њихова објашњења, уз одговарајуће зак. прописе, биће драгоцене за оне на које ће се исти прописи примењивати, јер су јасна и тачна, као и веома прегледна. Она ће допринети, да се многа спорна питања у вези са применом ових прописа правилно реше пред судом, те су зато за препоруку, нарочито адвокатима.

Др. Љубомир С. Дуканац: Порез на промет. — Београд, 1938. Издање пишчево.

У низу радова и дела која је у последње време објавио г. **Др. Љубомир С. Дуканац**, недавно изабрани доцент Правног факултета у Београду нарочито се истиче рад који приказујемо. И ово дело има све квалитете ранијих пишчевих дела о којима је било речи када смо их у Браничу приказивали, т. ј. солидну документацију, одлично познавање проблема, нарочито са научно-теориске стране и лак стил.

Са све већим државним потребама држава је проналазила све веће изворе прихода. Тако је опорезован и промет који иначе тешко подноси порески обвезници. Али овај порески облик врло је погодан за државне власти, јер му је наплата релативно лака, без обзира на поремећаје које он својим постојањем изазива.

Писац своја излагања отпочиње теоријом о подели пореза на непосредне и посредне, у науци веома спорној, са свом ширином и документацијом. Из тих излагања видимо, да питање није само теориско, већ да има своје далекосежне практичне последице. Ово нарочито још и с тога, што наше државне власти нису на чисто са тим, у коју категорију долази порез на промет, што се види и из расписа које писац објављује. Овај порез махом се појављује у несрећеним временима и тешким државним

финансијама и ишчезава са побољшањем општих привредних прилика. Преваливање на потрошаче врше порески обезбници онда кад је пореска стопа ниска, док је то много теже извести код високе пореске стопе. Порез на пословни промет има разна дејства: пре свега економско, а затим социјално. Он има реперкусију на унутрашњу и спољну трговину и зато са њиме треба обазриво поступати.

У колико се овај порез односи на слободне професије, вредно је прочитати пишчева излагања на страни 167. и 168., јер ми порески обезбници и не слутимо како тај порез изгледа према нама припадницима слободне професије.

Из веома детаљних статистичких података — табела, види се значај овог пореског облика у погледу приноса, како код нас, тако и у многим другим државама. Табела на страни 237 означава, да наша држава заузима прво место са стопом од 2,5% са општим порезом на пословни промет испред девет других држава. Иначе, пореска стопа код других држава креће се око 2% и испод тога, из разлога, што је овај порез непопуларан, па га државе избегавају или га свде на најмању меру.

Најзад, у завршном делу књиге, писац нам пружа кратак преглед одредаба и финансиских ефеката са обртним порезом у Краљевини Србији.

Горње дело по себи је врло интересантно, значајно и корисно и треба да га консултују у првом реду адвокати, јер ће много боље после тога бранити интересе својих клијената. Материју из пореза не треба само технички обрађивати, како се то до сада у главном радило, већ јој треба дати ширу научну обраду. Само упућени у најмање детаље у вези са порезима и пореским системима, можемо се успешно бранити од претераног порезивања. У томе погледу књига г. **Др. Дуканца** драгоцен нам је помогац.

Јован М. Радуловић и Атанасије Д. Јанаћковић: Таксени зборник са коментаром. Књига прва: пречишћено издање Закона о таксама са Правилником за његово извршење, књига друга: пречишћено издање Закона о судским таксама са Правилником за његово извршење, књига трећа: катастарске и друге таксе. Издавачко и књижевско предузеће Геца Кон А. Д., Београд, 1937. стр. 1014. — Додатак уз Таксени зборник са коментаром са свима изменама и допунама до краја априла 1938. год. од истих писаца и у издању истог предузећа. Београд, 1938.

У место да Закон о таксама, да би га свако могао разумети и правилно применити, буде прост и јасан, уведена је необична пракса, да тај закон буде толико компликован, да га је тешко разумети и правилно применити од самих правника и таксених стручњака, а да не говоримо о нестручњацима и неправницима. Разна објашњења, упустава, расписи у ову материју уносе још већу збрку. Зато је се у вези са Законом о таксама развила необична правна литература, која се манифестује на тај начин, што стручњаци из ове материје скупљају сав законски и ванзаконски материјал и објављују га у виду коментара, те тако чине, да га могу корисно употребити сви они који долазе у додир са Законом о таксама.

Таксени зборник који приказујемо, благодарећи систематској и стручној обради материје, чини знатне услуге правницима, додаток допуњава стање нашег таксеног законодавства са крајем априла 1938. год. закључно.

Како је приход државе од Закона о таксама веома знатан, то је сав њен интерес, да Закон буде јасан, да се често не мења, да га раде судски и таксени стручњаци и да његов дух и смисао не кваре нестручњаци путем нестручних, истина ретких, објашњења. Када се тако Закон о таксама обради, онда му неће бити потребна стручна коментарисања. Али како ускоро таквог закона нећемо имати, то нам је Таксени зборник са додатком у редакцији г. г. **Радуловића и Јанаћковића** добро дошао, јер су они зналачки објаснили многе нејасне одредбе и дали му коментаре у вези са расписима, објашњењима и судском праксом. Кроз овај стручан коментар видимо колико је тешка ова материја и са колико је пажње треба обрађивати, па зато овај Зборник препоручујемо нарочито правним практичарима, адвокатима и судијама, који ће у њему наћи све што им је потребно у вези са применом Закона о таксама.

WWW.UNILIB.RS Томислав Хан: Таблице по Закону о судским таксама. Загреб, 1938. Штампа „Типографије“ Д. Д. (Латиницом).

Као практичан правник, примењујући Закон о судским таксама, приређивач ове таблице г. Томислав Хан судија, уочио је, да судијама и адвокатима треба у виду таблица по свима тарифним бројевима израчунати износе које имају да плате, јер иначе, за сваки појединачни случај, ово рачунање односи доста времена а може бити и погрешно. Преко зналачки састављеног регистра, у коме су побројане све материје на које се Закон о судским таксама односи, лако је са овим Таблицама руковати, јер се увек читалац упућује на односни тарифни број и стубац таблице. Зато верујемо да ће ове таблице бити добро примљене од правних практичара — адвоката и судија, јер су њима и упућене.

Др. Никола С. Стјепановић: Општа теорија о Главној контроли Краљевине Југославије, с нарочитим обзором на теорију поделе државних функција и принцип поделе власти. — Друго издање са додатком. — Београд, 1938. Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон А. Д. Стр. 180.

У другом издању са додатком излази горње дело универзитетског доцента у Суботици г. **Др. Николе С. Стјепановића**, које је као докторска дисертација одбрањено на Београдском правном факултету. Прво издање приредио је сам писац, а друго г. Геца Кон, који је оценио значај овог дела јединственог у својој врсти у нашој правној књижевности. Тако ова књига може доћи до руку сваког правника који жели да се упозна са Главном Контролом као врло важном институцијом своје врсте, на жалост мало познатом у ширим правничким круговима.

Г. **Др. Стјепановић** није непознат нашим читаоцима. У Браничу смо објавили неколико његових запажених радова о Главној контроли, који су му послужили као материјал за израду ове докторске дисертације. Тада су наши читаоци могли да цене пишчеву стручност, па према тим радовима могу да преставе његово систематско дело о Главној контроли.

Две одвојене партије карактеришу ово дело: прва, највећа и најглавнија посвећена је атрибуцијама Главне контроле и односу њеном према теорији поделе државних функција и поделе власти, а друга интересантнија за нас практичне правнике у додатку описује ближи рад Главне контроле с погледом на праксу.

Да се задржимо само на неколиким опажањима у вези пишчевих излагања у глави IV посвећених Главној контроли посматраној као целини. У погледу начела поделе власти, ми не прихватамо учење о подели функција, већ сматрамо, да код нас постоји подела државне власти на законодавну, управну и судску. Ослонац за ово схватање налази се у нашем Уставу и у природи самих власти. Што то код нас није доследно спроведено, није ни пишева ни наша кривица. Али морамо тежити да се власти код нас организују на начелу поделе власти а не на начелу поделе функција. Те власти, замешћене као одвојене и независне, тек би имале тако да координирају своју власт како би тежиле једном општем циљу: бољој државној управи и бољој заштити појединца. Главна контрола, услед недоследно спроведеног начела поделе власти, највише је од тога трпела. Она, као највиша рачунска институција, фактички би морала бити слободна и независна у своме раду. То се постизава независношћу чланова Главне контроле од управне и законодавне власти на тај начин што ни једна неће имати превагу у погледу њиховог именовања и што ни једна од њих неће имати никаквог утицаја на рад Главне контроле. Да ли је то тако, писац нам је дао и сувише убедљив одговор. И ми са писцем налазимо, да у систему поделе власти, с погледом на атрибуције које Главна контрола има, треба Главну контролу поставити у ред органа законодавне, а никако извршне власти. Њено би право место заиста било уз законодавну власт, али, да би јој ово место обезбедили и нарочито, да би јој обезбедили потпуну независност, морамо тежити, да се донесе један модеран закон о Главној контроли, којим ће се загарантовати непокретност и слободан избор председника и његових чланова а из реда стручних лица, првенствено виших чиновника Главне контроле. То је закључак који се намеће сваком објективном читаоцу после прочитања горње књиге г. **Др. Стјепановића**.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Милорад В. Кукољац: Земљишнокрњижно право — основни појмови. Београд, 1938. Издање Француско-српске књижаре А. М. Поповића. Стр. 114.

Писац ове књиге г. **Милорад В. Кукољац** као судија — повереник за оснивање земљишних књига, имао је прилике, да изблиза практично види разне прописе у вези са земљишним књигама, па је уочио како добре тако и рђаве стране овог новог законодавства и у виду општих појмова објаснио законску материју, нарочито за ширу публику, која се у њој тешко налази. Зато пишева излагања имају општи, популаран карактер. Он није имао претензије да расправља многобројна спорна питања у вези са земљишнокрњижним правом, којих на жалост има веома много, већ је хтео да пружи публици и правницима један згодан приручник у коме ће, без много детаља, наћи све оно што им је потребно када примењују земљишнокрњижне законе.

С погледом да је овако популарно дело недостајало нашој правној књижевности, његова појава се мора поздравити, нарочито кад дело долази од једнога судије, који је уочио многе недостатке и многе тешкоће приликом примене земљишнокрњижних закона.

Нашим читаоцима у осталом г. **Кукољац** није непознат, јер је баш из области земљишнокрњижног права објавио у нашем часопису неколико запажених радова и тиме се истакао као стручњак. Ми с тога не сумњамо у успех дела које приказујемо.

Др. Видач О. Благојевић
адвокат.

Мишовић Б. Милутин, судски капетан: Чланци и расправе из области војног кривичног законодавства. Београд 1938., стр. 147.

Наша војна кривично-правна литература, сем дела проф. Живановића Основи Војног кривичног права (Општи део 1924.), веома је оскудна како у чланцима тако исто и у монографијама, те је сваки прилог овој књижевности добро дошао. Писац горњих чланака и расправа је познат са својим радовима из области војног кривичног права и законодавства, те његово горње дело значи један важан прилог овој књижевности, у толико пре што је он и практичар, чиме ће бити објашњени многи проблеми из војног кривичног законодавства. У поменутој збирци чланака и расправа писац је скупио већ објављене радове у разним стручним правним и војним часописима, који су били запажени од стручњака, који се баве овом граном правне науке и законодавства. Тако у ову збирку долазе следећи чланци и расправе: Када почиње и када престаје својство предпостављености и право заповедања; Једно спорно питање у војној правној литератури о својству предпостављеног и подчињеног у основној јединици; Млађи чинио или рангом као предпостављени; Обим предпостављености помоћника појединих команданата и старешина и њихово право и власт дисциплинског кажњавања; Дисциплинско расправљање кривичних дела; Условна осуда и војно кривично законодавство; Обим важења одредаба посебног дела кривичног законика за војна кривична дела; Положај малолетника у војном кривичном законодавству; Да ли је одредба § 120. крив. зак. derogирана одредбом § 66. Војног крив. зак.; Изузете старешина надлежних за стављање под истрагу и војни суд; Притвор и истражни затвор према војним лицима од стране грађанских власти. Као што се види писац је у овим радовима обрадио најинтересантнију партију војног кривичног права. Нарочито је важно питање које се излаже у чланку: Дисциплинско расправљање кривичних дела. Питање да ли се може једно војно кривично дело и његов кривац третирати као војни дисциплински преступ и његов извршилац казнити као дисциплински кривац, је једно од веома важних питања у војном кривичном праву и писац говори о овом питању, даје правилну солуцију. Исто тако јавило се је као спорно питање и питање примене условне осуде на војне кривце, с обзиром на одредбе вој. крив. зак. по коме писац даје такође правилну солуцију. И остале расправе, као што је расправа о положају малолетника у војном кривичном праву, су од интереса, јер се у њима на један јасан и прегледан начин излажу питања спорна у науци војног кривичног права у односу на Опште кривично право (Грађанско кривично право), те су вредне пажње.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Желети је да нам писац и даље даје радове из ове гране Науке кривичног права и на тај начин обогати нашу веома оскудну литературу из области војног кривичног права.

Доленц—Маклецов: Законик о судном казненском поступању, с кратким појаснили. Љубљана. 1938. г. стр. 400 (на словеначком).

Писци познатог: Система целокупног кривичног права Краљевине Југославије (на словеначком 1934, на српско-хорватском 1935), који смо приказали у „Правосуђу“ 1937. г.) ових дана су издали пречишћено и са свима изменама и допунама издање Кривичног судског поступка. Текст је пропраћен кратким коментаром уз одговарајуће одлуке наших највиших судова о извесним спорним питањима. На крају књиге дат је хронолошки преглед прописа који су измењени и допуњени, те се на тај начин има јасна слика о тенденцијама законодавца при вршењу реформе кривичног судског поступка. Поред тога књига има исцрпан регистар тако да се у материји законика може веома лако снаћи сваки практичар. Сама техничка израда књиге је веома укусна и са мало штампарских грешака, што је реткост у нашој издавачкој делатности.

Према овој краткој напомени може се видети од какве је практичне и научне важности ово издање кривичног судског поступка, те се може топло препоручити свима практичарима који се интересују за материју о којој је говор.

Др. Бор. Д. Пеировић

БЕЛЕШКЕ

Конгрес правника у Новом Саду

Конгрес правника Краљевине Југославије одржаће се у Новом Саду од 10. до 12. септембра ове год. Отварање Конгреса обавиће се у суботу 10. септембра у 10 часова пре подне у свечаној сали Културног дома у Новом Саду. Истог дана по подне и у недељу пре подне радиће се у секцијама а у недељу после подне приликом закључења Конгреса прочитаће се предложене резолуције. 12. септембра приредиће се неколико излета за учеснике Конгреса. За сада су предвиђени излети до Вуковара и Борова, кроз Фрушку Гору, до Суботице и Палића, а једна група учесника изјавила је жељу, да посети Београдски сајам, који ће се у то време одржавати.

Г. Министар саобраћаја својим решењем Бр. 17097 одобрио је попуст у пола цене свима учесницима овог Конгреса. Учесници ће купити при одласку на основу конгресне легитимације возну карту до Новог Сада са попустом од 50% нормалне цене и железничку легитимацију образац К. 13, коју су дужни оверити на полазној станици. На основу потврде Конгресног одбора о учествовању на Конгресу може се купити возна карта са попустом од 50% за произвољну релацију и за произвољан број пута у сврху излета и повратка. Ова повластица важи од 8. до 17. септембра ове год. за све возове.

Пријаве за Конгрес правника примаће у Београду г. **Александар Вучићевић**, адвокат, секретар Конгресног одбора — Београд, Коларчева ул. бр. 8. Чланарина износи за све дипломиране правнике 80.— дин. (у шта се рачуна и члански улог за Удружење правника) а за чланове њихових породица 50.— дин. Пријаве се примају најдаље до **5. септембра о. г.** Споменница Конгреса је готова и биће достављена члановима одмах чим се пријаве и уплате члански улог. Моле се учесници да приликом пријаве изјаве да ли желе да им се стан резервише у хотелу, а исто тако, да јаве за случај, да већ имају резервисан стан у Новом Саду.

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

† ЕДГАР АЛИКС (EDGARD ALLIX)

Друге половине месеца јуна 1938. године француска наука изгубила је једног од својих одличних претставника: у Паризу је умро Едгар Аликс, декан Правног факултета париског Университета, у шездесет четвртој години.

Пок. Аликс је универсално познат као професор финансиских наука и један од најснажнијих фискалних стручњака Француске.

Проф. Аликс је пореклом из Нормандије. Захваљујући својој обдарености и вредноћи брзо је направио универзитетску каријеру, уживајући поштовање својих колега, наклоност својих ученика, дивљење својих читалаца и пажњу својих слушалаца. Писао је доста, а од свих списа најважније му је одлично и опсежно дело *Traité des sciences financières*, које је доживело више издања и из кога су црпље знање многе генерације правника, привредника и финансијера, како из саме Француске тако и из других земаља.

Као професор пок. Аликс је уживао велике симпатије иностраних слушалаца његових предавања и на њих је обраћао нарочиту пажњу, свестан француске величине, имајући смисла за гостопримство и уверен да „за Француску нема боље инвестиције од пресађивања француског духа и француске културе међу синове других народности“, које је речи потписани чуо из уста пок. Аликса, 1935. године, приликом делења награда на Правном факултету у Паризу, на једној свечаности која доста личи на традицију српске школе о Светом Сави. Проф. Аликс је уживао симпатије и југословенских студената на Правном факултету у Паризу, који су га уважавали и често умољавали да им он буде председник тезе и били врло задовољни ако им се он налазио у комисији приликом одбране тезе. У том погледу проф. Аликс је уживао међу југословенским кандидатима за докторат из финансиских наука ону репутацију коју кандидати за докторат из међународног јавног права осећају за г. *Geouffre de la Pradelle* или кандидати за уставно и државно право за г. *G. Gidel-a*, али је исто тако пок. Аликс био задовољан Југословенима, љубазно се примао да им буде председник тезе и радо учествовао као члан жирија када Југословени бране докторске тезе, дајући им често и предговоре за друго издање њиховог рада, које је намењено широј публици.

И поред велике љубави за наставу науке о финансијама и врло видног успеха у њој, проф. Аликс није се у својој делатности ограничио на професорски рад. Он је у исто време узимао видног учешћа у раду разних друштва за проучавање привредних и финансиских проблема. Тако је био и председник Друштва политичке економије у Паризу, на чије закључке обраћају озбиљну пажњу финансиски, привредни и политички кругови Француске, па и иностранства.

Свестрано познавање финансиских, фискалних и економских питања учинило је да је пок. Аликс био помоћник пок. Пола Думера (*Paul Doumer*), бившег председника Француске Републике, када је овај био министар финансија, којом је приликом проф. Аликс сарађивао једино као бунтарски и финансиски стручњак, не упуштајући се у политичку борбу између странака. Поред тога, скоро све владе у Француској питале су за савет проф. Аликса, јер је он, поред дубоког познавања проблема, оличавао „добар смисао, душевну снагу, јасност, логику, уравнотежено расуђивање, савесност и карактерност“ као што то тачно подвлачи колега проф. Аликса г. Жозеф Бартеlemi (*Joseph Barthélemy*) у своме чланку о пок. Аликсу, који је објавио париски лист „Тан“ (*Le Temps*).

Због своје љубави према студентима, несумњиве компетенције и жеље за усавршавањем француске школе, пок. Аликс је учествовао у Саветодавном комитету за вишу наставу, у коме је његова сарадња била драгоценост.

Одајући признање научном раду пок. Аликса *Institut de France* изабрао га је за свога члана (*Académie des sciences morales et politiques; Section: Economie politique*).

Пок. Аликс био је *Officier de la Légion d'honneur* и имао многих других одликовања, од којих су нека добијена за време рата (*La Croix de guerre*).

Проф. Аликс је оснивач Удружења правника француског језика и Удружења бивших ђака и пријатеља Правног факултета у Паризу.

Нема сумње да смрт проф. Аликса претставља велики губитак за Француску. Ова је тога свесна и зато су на сахрани пок. Аликса узели учешћа најистакнутији претставници француске науке, привредног и политичког живота, када су о заслугама проф. Аликса говорили: г. *Fortuna* i *Strowski*, у име Академије моралних и политичких наука; познати цивилиста г. *Georges Ripert*, у име професора; и ректор париског Универзитета г. *Roussy*, у име министра просвете. Можда су студенти највише жалили смрт проф. Аликса, а тумач њихове туге био је г. *Arnaud*, претседник Удружења студената права.

Пок. Аликс сахрањен је у *Granville-u* (*departman Manche*) у Нормандији. Југословенско правништво саосећа у великом губитку који је задесио науку драге нам демократске земље Француске.

Др. Бошко К. Перих.

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Б р а н и ч ћ е д о н о с и т и с а д р ж а ј е с в и х п р а в н и х ч а с о п и с а к о д н а с .

А р х и в з а п р а в н е и д р у ш т в е н е н а у к е , о р г а н Б е о г р а д с к о г п р а в н о г ф а к у л т е т а . У р е д н и к **Др. Михаило Илић**. Садржај бр. 6 књ. XXXVI, за јуни 1938. год. — Чланци: Др. Петар Струве: Економско тумачење историје и историско схватање друштвеног, нарочито економског, живота; Др. Ђорђе Тасић: Је ли могућна политичка географија; Др. Ђорђе Ж. Мирковић: Одлучивање о удававању од дужности члана управе деоничког друштва због стављања под судску истрагу; Др. Миодраг Бујић: Криминални побачај и социалне индикације побацивања; Милорад В. Кукољач: Судско и административно извршење одлука управних власти и других јавноправних установа. — Правна политика од Др. Милана Ф. Бартоша. — Међународно-правна хроника од Др. Илије А. Пржића. — Економско-финансијска хроника од Др. Тихомира Ј. Марковића.— Судска хроника од Тихомира М. Ивановића; Јована Д. Смиљанића; Ивана Д. Петковића; Ставре Филиповића; Леона Амара; Драгомира Д. Герасимовића; Митра Д. Томањића; Миливоја Зарића. — Оцене и прикази. — И т д .

Ј г о с л о в е н с к и е к о н о м и с т . Г л а в н и у р е д н и к **Др. Душан М. Пантић**. Садржај бр. 6. Год. III, за јуни 1938. год.: Инж. Здравко Васковић: Нови програм грађења железница; Никола Марковић: Смерови светске трговине. — Привредни и друштвени живот. — Преглед штампе. — Оцене и прикази. — Белешке.

М ј е с е ч н и к , г л а с и л о П р а в н и ч к о г д р у ш т в а у З а г р е б у . У р е д н и ц и : **Др. Едо Ловрић** и **Др. Иво Политео**. Садржај бр. 5. Година LXIV, за свибањ (мај) 1938. год.: О праву на амнестију за приватне деликте по чл. 30. Устава од год. 1931. од Др. Анте Гропуза; Уморство или убојство од Др. Франка Кларића; Савремени назори о постанку и значају дводиобе римскога процеса од Др. Маријана Хорвата; О тумачењу § 5. тач. 6, и § 7. овршне новеле из год. 1876. у вези с § 113. закона о извршењу од 9. септ. 1930. од Еугена Вечека; Условно осуда и мјера безбедности из §-а 55. кривичног закона од Александра Миловића. — Оцјене и прикази. — Правосуђе. — Друштвене вијесте. — Књижевност.

О д в ј е т н и к , О р г а н а в о к а т с к е К о м о р е у З а г р е б у . У р е д н и к **Др. Иво Политео**. Садржај бр. 6. Год. XII, за липањ (јуни) 1938. год.: Кад млади постану старији; Извешће са скупштине Савеза Адв. Коморе Југославије, одржане дне 29. маја у Дубровнику; Резолуције са скупштине Савеза А. К.; Однос између судске и управне власти у извршном поступку. — Реферат Д-ра Р. Вукчевића; Узроци неуспјеха, увјети успјеха. — Реферат Др. И. Политео; О хонорару супститута; Још о одвјетницима у Њемачкој; Је ли јавни бележник овлашћен бранити у кривичном поступку? — Написали Др. Жилић — Др. Шантек; За усавршавање јудикатуре. — Вијести Адв. Коморе у Загребу. — Разно. — Попис чланова пореских одбора.

Правосуђе, часопис за судску праксу и законодавство. Уредник Стојан Јовановић. Власници и издавачи Др. Иво Матијевић и Стојан Јовановић. Оснивачи Др. Иво Матијевић, Др. Фердо Чулиновић и Стојан Јовановић. Садржај бр. 6. Год. VII, за јуни 1938. год.: Паул Минц: Организација судова и државног тужиоштва у Летонији; Др. Милан Шкерљ: Неколико питања из новог Закона о привредним задругама; Др. Стојан Јеремић: Замена дужничких исправа новим облигацијама; Франо Сарделић: О супарничарству; Др. Милован Пинтеровић: Разликовање између дјела из §§ 204. и 205. К. з.; Др. Боривоје Д. Петровић: Рад проф. Др. Т. Живановића на Науци Кривичног права и осталим научним дисциплинама (поводом тридесетогодишњице научног рада); Др. Лука Кравина: Кедај гре признати засебному удележенцу легитимацију субсидијарнега тожилца; Станојло М. Јоксић: Искључење судије Среског суда (на основу § 29. од. 1 к. п. у. у в. §§ 399. и 406. к. п.); Ханс Бауер: Тужиоци у поступку пред Среским судом и субјекти потпуног призива. — Судије и судство. — И т. д.

Садржај бр. 7. Год. VII, за јули 1938. год.: Сигурд Денемарк: Судство у Шведској; Др. Милан Шкерљ: Неколико питања из новог Закона о привредним задругама; Милорад В. Кукољац: Противизвршење по новом Извршном поступку; Анто З. Турина: О изједначењу положаја ванбрачне са положајем брачне деце у породично-правном и наследно-правном систему; Др. Боривоје Д. Петровић: Рад проф. Др. Т. Живановића на Науци Кривичног права и осталим научним дисциплинама (поводом тридесетогодишњице научног рада); Миљивоје А. Николић: Дерогација § 375. а. српског Казненог закона; Др. Душан Ј. Стојановић: Тумачење прописа §§ 318. и 319. К. з. и § 366. од. 1. бр. 3. К. з. и разлика између ових прописа; Братислав Ђелошевић: Збирно кривично дело; Ђорђе А. Клајн: Принцип легалитета у Кривичном праву. — Белешке. — И т. д.

Полиција, часопис за политичко-управну, полициску, судску и самоуправну праксу. Уредник Васа Лазаревић са Уређивачким одбором. Садржај бр. 5. Год. XXV, за мај 1938. год.: Оправдање Друштва за заштиту ослобођених осуђеника и малолетника од Душана Ж. Јанковића; Расматрања о условној осуди од Ј. Кулаша; Ко је опаснији као злочинац, човек или жена? од Душана С. Станића; Да ли је дужност и право судија да цене уставност закона према Југословенском уставу? од Душана П. Мишића; Пренос предузећа, повериоци и наш нови Т. З. од проф. Л. Таубера; Поводом петогодишњице оснивања катедре за идентификовање крађа са обијањем од Р. Гавриловића; Задатак жандармериских школа од Звонка Радића; Социјално и здравствено стање Београда према статистичким подацима у 1935. и 1936. години од Сергије Бубељ-Јароцког. — Пракса.—Судска пракса. — Самоуправна пракса. — Полицијска пракса. — И т. д.

Садржај бр. 6. Год. XXIV редовно заседање међународне криминалне полицијске комисије у Букурешту од С.; Немачка штити радну снагу своје омладине од Франца Селтеа; Расматрања о условној осуди (наставак) од Др. Ј. Кулаша; Ко је опаснији као злочинац: човек или жена? (свршетак) од Душана С. Станића; Пројекат закона о иступима од Секуле Н. Кецојевића; О важности III части казненог законика за Краљевину Србију од Н. Оцокољића; Социјална заштита деце и криминалитет малолетника од Сергије Б. Јароцког. — Пракса. — Судска пракса. — Самоуправна пракса. — Полицијска пракса. — И т. д.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Број 101-XXXIII, од 7. маја 1938. год.: 242) Указ о отварању Потпуне женске гимназије у Карловцу. — 243) Царински правилник за међународне сајмове узорака. — 244) Правилник о полагању државног стручног испита чиновничких приправника Државне класне лутрије. — 245) Правилник о устројству Државне огледне станице за јужне културе у Тополици код Бара. — 246) Измене и допуње у Правилнику за извршење одредаба тар. бр. 62 таксене тарифе уз Закон о таксама од 24. априла 1936. године бр. 2000/III, обнародованом у „Службеним новинама“ од 25. маја 1936.

WWW.UNILIB.RS

године бр. 117/XXV. — 247) Измене у Општем правилнику о повлашћеној возњи. — 248) Прагматика пољопривредног помоћног особља радника Државног добра Беоље. — 249) Наредба о формуларима за пријаве и одјаве на осигурање за чланове приватно друштвене болесничке благајне „Меркур“ у Загребу. — 250) Допуна Правилника о регулисању промета девиза и валутама. — 251) Допуна члана 22. Општег правилника о повлашћеној возњи. — 252) Конвенција о заштити, чувању, оправљању и поновном подизању граничних каменова и других знакова између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске. — 253) Приступ Бирманије и енглеске колоније Адена конвенцији о унификацији извесних правила о међународном преносу ваздухом. — 254) Примена члана 11. става 2. Међународне Конвенције за упрошћавање царинских формалности, потписане у Женеви, 3. новембра 1923. године. — 255) Телефонски саобраћај.

Број 104.-XXXIV, од 11. маја 1938. год.: 256) Уредба о протоколу и примени Конвенције о пограничном промету између Југославије и Румуније од 13. маја 1937. године, са допунским протоколом, потписаним 5. новембра 1937. године у Београду. — 257) Уредба о повластицама за подизање фабрике алуминијевог оксида, фабрике алуминијских легура и проширење фабрике алуминијума. — 258) Уредба о изменама и допунама Уредбе о скупном порезу на пословни промет број 16100 од 14. марта 1931. године, са свима њеним доцнијим изменама и допунама. — 259) Преглед државних расхода и прихода за месец март 1938. и за период април 1937.—март 1938. по буџету за 1937./38. годину. — 260) Станица за контролу буради у Јесеницама. — 261) Оснивање Катастарске управе за Срез темнићи са седиштем у Варварину.

Број 111.-XXXV, од 19. маја 1938. год.: 262) Указ о промени Општине јошаничке у Општину лепосавску. — 263) Указ о премештању Општине горњодреничке из села Бањице у село Коморан. — 264) Уредба о емисији 6% државног зајма за јавне радове и земаљску одбрану. — 265) Уредба о Техничко-полицијском надзору над бродским котловима. — 266) Аутентична тумачења појединих одредаба Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова. — 267) Аутентично тумачење Уредбе о заштити новчаних завода и њихових веровника. — 268) Упуство о раду и дужностима Среских санитарских референата. — 269) Допуна става 2. члана 109. Правилника о телеграфској служби у унутрашњем саобраћају. — 270) Допуна Општег правилника о повлашћеној возњи. — 271) Допуна члана 20. Правилника о унутрашњој телефонској служби. — 272) Ограничење дозвола за увоз лекова из иностранства. — 273) Наредба о отварању старинарских радња у Београду. — 274) Исправка у Уредби о протоколу о примени Конвенције о пограничном промету између Југославије и Румуније. — 275) Исправка Уредбе о територијалној надлежности нових окружних судова.— 276) Исправка Уредбе о извршењу Закона о оснивању нових окружних и среских судова.

Број 116.-XXXVI, од 26. маја 1938. год.: 277) Указ о претварању Државне дворазредне трговачке школе у Пожаревцу у Државну трговачку академију. — 278) Уредба о изменама и допунама Уредбе о утрошку властитих прихода Државне филмске централе. — 279) Правилник о раду и пословању у Националном институту за гориво и руде. — 280) Статут фонда организације учитељица народних и стручних школа. — 281) Издавање диплома о завршеним испитима и факултетској спреми. — 282) Таксирање баждарских листова морских бродова. — 283) Деоба Пореске управе у Нишу. — 284) Ратификација Новог Зеланда Конвенције о правима удруживања и коалирања пољопривредних радника и Конвенције о примени недељног одмора у индустријским установама. — 285) Ратификација Новог Зеланда Конвенције о незапослености. — 286) Ратификација Новог Зеланда Конвенције о обештећењу несрећних случајева при раду. — 287) Отказ Индије Конвенције о незапослености.—288) Ратификација Новог Зеланда Конвенције о принудном или обавезном раду.—289) Ратификација Новог Зеланда Конвенције о најму морнара. — 290) Приступ Ирске Конвенцији за уређење лова на китове. — 291) Поставаљење браника на путним прелазима. — 292) Телефонски саобраћај. — 293) Исправка указа о промени на-

WWW.UNILIB.RS

зива општине јошаничке. — 294) Исправка Уредбе о емисији 6% државног зајма за јавне радове и земаљску одбрану. — 295) Поправак.

Број 122.-XXXVII, од 3. јуна 1938. год.: 296) Уредба о ослобођењу људства од војне дужности. — 297) Уредба о условима под којима се стижу и губе права на лични и породични додатак жандарма. — 298) Уредба о изменама и допунама Уредбе о Државној фабрици шећера на Чукарици. — 299) Аутентично тумачење Уредбе о управи и о заступању опште племенске заједнице, братства и сеоских општина на подручју Великог суда у Подгорици. — 300) Аутентична тумачења Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова. — 301) Правилник о делокругу рада Стручног контролног одбора при Заводу за унапређење спољне трговине. — 302) Ценовник Државне производње лекова биолошког порекла Београд—Загреб. — 303) Одлука Управне комисије Аграрног фонда у Базелу по предметима исплате предујмова тужиоцима, мађарским држављанима, који имају да приме отштету за земљиште експроприсано по аграрној реформи од Аграрног фонда. — 304) Постављење браника на путним прелазима.

Број 126.-XXXVIII, од 8. јуна 1938. год.: 305) Упустава за израду предлога буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за 1939./40. год. — 306) Упустава за израду бановинског буџета са Правилником о извршењу за 1939./40. год. — 307) Упустава за састав буџета градских општина за буџетску 1939./40. годину. — 308) Упустава за састав општинских буџета за буџетску 1939./40. год. — 309) Правила о дужностима суплената-волонтера. — 310) Правила о пријемном испиту ученика при упису у I разред учитељских школа. — 311) Аутентично тумачење чл. 7. ст. 3. Уредбе о накнади путних трошкова за службена путовања судских службеника, која су извршена у интересу и о трошку приватне странке, а на њен захтев. — 312) Измене и допуне Таксеног и пристојбинског правилника. — 313) Поправка граница к. о. Буџак и к. о. Бања Лука. — 314) Право инсталатера водних и канализационих постројења на продају предмета из њиховог делокруга рада. — 315) Измена чл. 22. Општег правилника о повлашћеној војњи и превозу. — 316) Телефонски саобраћај. —

Број 128.-XXXIX, од 10. јуна 1938. год.: 317) Уредба о Институту земаљске одбране. — 318) Указ о образовању Општине лепоглавске. — 319) Уредба о вођењу и разгледању задружног регистра као и о поступку у погледу преноса уписа из постојећих регистара у нове регистре. — 320) Уредба о националним парковима. — 321) Аутентично тумачење ст. 8. чл. 3. Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова. — 322) Аутентично тумачење ст. 1. чл. 4. Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова. — 323) Правилник о раду помоћног особља у јавној и приватној служби.

Број 131.-XL, од 15. јуна 1938. год.: 324) Правилник о допунским течајевима за нудије. — 325) Правилник о исхрани и становању посаде и уређењу здравствене службе на поморским бродовима Краљевине Југославије. — 326) Правилник о лекарском прегледу особља на поморским бродовима Краљевине Југославије. — 327) Стављање ван снаге Упутства о раду и дужностима среских санитетских референата. — 328) Услови за бесцарински увоз потрошног материјала за производњу електролитичног бакара у Борском руднику. — 329) Објашњење одредаба тач. 2. и 3. § 19. Финансијског закона за 1938./39. годину. — 330) Укидање чл. 5. Правилника о давању дозвола за производњу биолошких производа. — 331) Продужење трговинског и конпезационог споразума са Грчком. — 332) Исправка Уредбе о споразуму између Југославије и Италије.

Број 136.-XLI, од 21. јуна 1938. год.: 333) Уредба о силосима. — 334) Правилник о подацима које осигуравајуће предузеће мора приложити молби за дозволу рада. — 335) Правилник о установљењу и вођењу регистра вредности математичких резерви. — 336) Правилник о висини преносних премија за поједине гране осигурања. — 337) Правилник о овлашћеним актуарима. — 338) Наредба о сузбијању калифорниског штита на територији Управе града Београда. — 339) Допуна Правилника о унутрашњој телефонској служби и телефонске тарифе. — 340) Решење опште сед-

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

нице Државног савета. — 341) Измена повеља ратификације допусног протокола уз Уговор о трговини и пловидби од 14. јула 1938 године. — 342) Приступ Кубе конвенцији о телекомуникацијама. — 343) Ратификација Француске Конвенције о телекомуникацијама. — 344) Приступ Норвешке регланима Конвенције о телекомуникацијама. — 345) Телефонски саобраћај. — 346) Исправка у Наредби о установљењу Таблице опасности.

Број 138.-XLII, од 23. јуна 1938. год.: 347) Уредба о државном и бановинским путним фондовима. — 348) Уредба о мелиорационом фонду. — 349) Уредба о изменама у Уредби о обиму рада грађевинских радња. — 350) Уредба о изменама и допунама о додељивању државног шумског земљишта и ликвидацији узурпација у ранијој Босни и Херцеговини. — 351) Уредба о допуни Уредбе о унапређењу свиларства. — 352) Исправке.

Број 139.-XLIII, од 24. јуна 1938. год.: 353) Правилник о обавезном преничању осигурања у иностраној валути у осигурања на динаре. — 354) Упутства за примену тач. 4. и тач. 11. чл. 9. предлога закона о општој царинској тарифи.

Број 142.-XLIV, од 28. јуна 1938. год.: 355) Правилник о наплати путне таксе за железничке превозе робе у колским товарима. — 356) Правилник о уређењу и распореду радног времена на поморским трговачким бродовима Краљевине Југославије. — 357) Решења Опште седнице Државног савета од 31. маја и 3. јуна 1938. године бр. 15075/38.

Број 143.-XLV, од 29. јуна 1938. год.: 358) Уредба о продужењу важности четвртог става § 55. Закона о држављанству. — 359) Уредба о одлагању плаћања Савеза српских земљорадничких задруга у Сарајеву и о давању бескалатне позајмице истом савезу. — 360) Уредба о државној гаранцији за кредите Савезима аграрних Заједница задруга у Новом Саду, Петровграду, Осјеку, Загребу и Скопљу. — 361) Правилник о заради сталних монополских радника. — 362.) Правилник о радовима који се могу вршити на терет државног и бановинских путних фондова, односно путног фонда територије Управе града Београда. — 363) Измене и допуне Правилника о употреби народне снаге за управна подручја општина градова: Београда, Земуна и Панчева. — 364) Правилник о изменама и допунама Правилника о вршењу судске приправне службе и о полагању судског испита. — 365) Измене Правилника за садњу и откуп дувана. — 366) Образовање Пореске управе са седиштем у Вргином Мосту. — 367) Стављање ван снаге Указа о издавању села Гориче из општине Медари и припајању општини Драгалић. — 368) Међународна конвенција о фискалном режиму страних моторних возила. — Приступ Велике Британије за извесне протекторате, колоније и прекоморске британске територије. — 369) Телефонски саобраћај.

Број 144.-XLVI, од 30. јуна 1938. год.: 370) Правилник за извршење Уредбе о државном путном фонду. — 371) Правилник о руковању државним путним фондом. — 372) Правилник за извршење Уредбе о мелиорационом фонду. — 373) Правилник о руковању мелиорационим фондом.

Број 145.-XLVII, од 1. јула 1938. год.: 374) Закон о изменама и допунама Закона о грађењу и проширењу здравствених установа од 16. марта 1931. године. — 375) Указ о припајању Личког Новог Села, среза нашичког, општини Ђурђеновац. — 376) Указ о отварању Генералног консулата Краљевине Југославије у Хамбургу. — 377) Указ о отварању посланства Краљевине Југославије у Рио де Жанеиру. — 378) Уредба о изменама и допунама у Закону о уређењу Државне хипотекарне банке. — 379) Уредба о образовању пословних резерви и резервних фондова код осигуравајућих предузећа и делимичном улагању истих у државне хартије од вредности. — 380) Уредба о течном гориву. — 381) Уредба о допуни Уредбе о полагању вишег стручног испита за звање примарног лекара. — 382) Промена имена села Студенец Иг — у Иг. — 383) Телефонски саобраћај.

Број 150.-XLVIII, од 7. јула 1938. год.: 384) Указ о издавању места Раб из Општине рабске. — 385) Уредба о повластицама за подизање топионице цинка у Шапцу. — 386) Уредба о повластицама за подизање топионице:

олова у Звечану. — 387) Уредба о преношењу права и обавеза у вези са фузијом на Трепча Мајнс Лимитед. — 388) Приступ Португалије међународним конвенцијама о превозу путника, робе и пртљага железницама. — 389) Отказ од стране Белгије размене изјаве између Србије и Белгије о узајамном саопштавању података добијених пописом становништа. — 390) Преглед државних расхода и прихода за период април 1937. — мај 1938. — 391) Обуштава редовног прегледа дрогерија. — 392) Укидање прелаза Брце и отварање прелаза Хума на сектору царинарнице у Ђевђелији. — 393) Припајање извесних општина Пореској управи у Вршцу. — 394) Укидање забране увоза из Турске зечева, кунића и других глодаваца. — 395) Телефонски саобраћај.

Бр. 151.-XLIX, од 8. јула 1938. год.: 396) Закон о изванредној државној помоћи Обрену Савићу. — 397) Уредба о уплати накнадних улога за случај прелаза из друге у државну службу. — 398) Правилник о најмањем броју посаде на поморско-трг. бродовима Краљевине Југославије. — 399) Решење Мин. савета о измени бр. 171. увозне царинске тарифе.

Број 154.-L, од 12. јуна 1938. год.: 400) Указ о издавању засеока Лазе из Општине трнавске и припајању Општини рудњанској. — 401) Уредба о контроли воћа и воћних прерађевина намењених извозу. — 402) Уредба о почеку. — 403) Уредба о државној интервенцији на тржишту пшенице у економској 1938./39. години. — 404) Уредба о нормализацији. — 405) Аутентично тумачење Уредбе о заштити новчаних завода и њихових веровника. — 406) Допуне Правилника о контроли квалитета бухача. — 407) Наређење о увозу ловачких чаура из иностранства. — 408) Укидање путног прелаза са браницама.

Број 155. LI, од 13. јула 1938. год.: 409) Уредба о допунском протоколу из Југословенско-Турску Конвенцију о трговини и о пловидби од 28. октобра 1936. — 410) Уредба о класификацији угоститељских радњи и максимирању цена у тим радњама. — 411) Уредба о изменама и допунама Уредбе, са законском снагом о ограничењу отуђивања непокретне имовине на подручју Апелационог суда у Љубљани. — 412) Правилник о организацији и раду опоравилишта на Метаљци. — 413) Аутентично тумачење Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова. — 414) Припајање општине сенајске Пореској управи у Младеновцу. — 415) Телефонски саобраћај. — 416) Исправке у Уредби о преношењу повластица, права и обавеза. — 417) Исправке у Уредби о повластицама за подизање топионице цинка у Шапцу. — 418) Исправке у Уредби о повластицама за подизање топионице олова у Звечану.

Број 157.-LII, од 15. јула 1938. год.: 419) Уредба о геолошком институту Краљевине Југославије. — 420) Правилник о контролисању и регулисању продајних цена мешавина бензина са алкохолом, као моторног погонског сретства. — 421) Објашњење о царинењој машина за текстилну индустрију — укидање алинеје 2, 3, 4, и 5 коментара иза Бр. 639. — 422) Поправка границе између кат. општине Зденчина, општине Клипча — Село, среза јастребарског и кат. управне општине Шишљавић, среза Карловачког.

Број 160.-LIII, од 19. јула 1938. год.: 423) Правилник службеничког потпорног фонда Савеза здравствених задруга о осигурању службеника здравствених задруга и Савеза здравствених задруга за случај болести. — 424) Правилник о фонду за унапређење производње шећерне репе. — 425) Припајање К. О. Вел. Грета, Конак, Стари Лец, Сеченово, Хајдучија, Милетићево и Крива Бара, Катастарској управи у Петровграду. — 426) Исправка у Правилнику о наплати путне таксе за железничке превозе робе у колским товарима. — 427) Исправка у Уредби о производњи семена шећерне репе.

Бр. 163.-LIV, од 22. јула 1938. год.: 428) Уредба о оснивању акционарског друштва „Југословенски челик“. — 429) Уредба о контроли производње увоза, извоза, поделе, употребе и утврђивања откупне цене меласе. — 430) Уредба о измени и допуни тар. бр. 99а Закона о таксама. — 431) Правилник за вршење лекарске службе у Братинским благајнама. — 432) При-

пајање Управне општине Ласиње Катастарској управи у Глини. — 433) Телефонски саобраћај. — 434) Исправка у Правилнику о фонду за унапређење производње шећерне репе.

Број 164.-LV, од 23. јула 1938. год.: 435) Указ о промени имена Општине влашкоалске у „Општина јасеновачка у Оџаку“. — 436) Указ о издвајању места Моловин из Општине сотске и образовању самосталне општине моловинске у Моловину. — 437) Указ о издвајању места: Бедњица, Залуђе, Вишњица Горња, Вишњица Доња, Вишњичка Јазбина и Злогоње из општине Цветлин и образовању самосталне општине са седиштем у Вишњици Доњој. — 438) Правилник о оцењивању слушалаца Музичке академије у Београду. — 439) Правилник о владању, похађању часова и оправдању изостанака у Музичкој академији у Београду. — 440) Правилник о владању ученика Средње музичке школе у Београду, похађању часова, казнама и начину кажњавања. — 441) Правилник о годишњим, поправним и завршним испитима у Средњој музичкој школи у Београду. — 442) Конвенција о ропству.

Број 170.-LVI, од 30. јула 1938. год.: 443) Уредба о Протоколу између Краљевине Југославије и Конфедерације Швајцарске о узајамном промету робе и о регулисању плаћања, са трговинским споразумом и завршним протоколом, потписаним у Берну 27. јуна 1938. год. — 444) Уредба о допунском протоколу уз трговински и компензациони споразум од 22. августа 1938. год. између Краљевине Југославије и Краљевине Грчке, потписан у Атини 29. јуна 1938. год. — 445) Уредба о допунама Уредбе П број 3399/у од 31. јануара 1938. год. о обављању предузећа за дезинсекцију и дератизацију отровним средствима. — 446) Измена члана 1 Правилника за извршење одредаба Закона о одликовању орденом Карађорђевог звезде са мачевима. — 447) Исправка у ценовнику државне производње лекова биолошког порекла Београд — Загреб. — 448) Укидање Уредбе о измени чл. 10. Уредбе о провађању прописа Закона о лову у Приморској бановини.

НОВЕ КЊИГЕ

J. M. Péritch: *Echange international des renseignements concernant les antécédents judiciaires des inculpés.* Citta di Castello 1938, p. p. 11. — *Les Allemands et les colonies.* „Revue Mensuelle“. Genève, 1938.

Др. Милан Шкерљ: Неколико питања из новог Закона о привредним задругама. (Посебни отисак из „Правосуђа“ бр. 6. и 7. за 1938. г.). Београд, 1938. Стр. 20. (Латиницом).

Др. Мехмед Беговић: Муслимани у Босни и Херцеговини. Библиотека Политика и Друштво. Издање Француско-српске књижаре А. М. Поповића. Свеска 18. Стр. 37.

Јован М. Радловић и Атанасије Д. Јанаћковић: Додатак уз Таксени зборник са коментаром (са свима изменама и допунама до краја априла 1938.). Издање Издавачког и књижарског предузећа Геца Кон А. Д. Стр. 1021—1128.

Др. Боривоје Д. Петровић: Рад проф. Др. Т. Живановића на Науци Кривичног Права и осталим научним дисциплинама. (Поводом тридесетогодишњице научног рада). Посебни отисак из „Правосуђа“ бр. 6. и 7. за 1938. г. Београд, 1938. стр. 13.

Др. Страхинја М. Суботић: Мотив и његов значај у Кривичном праву и Југословенском кривичном законнику. Криминално-политичка студија. Издање пишчево. Нови Сад, 1938. стр. 266.

Др. Борислав Т. Благојевић: Основи Науке о држављанству (*La Zationalité*). Издање Библиотеке Југословенског удружења за међународно право. Св. XXIX. Београд, 1938. стр. 148.

Др. Никола С. Стјепановић: Општа теорија о Главној Контроли Краљевине Југославије с нарочитим обзиром на теорију поделе државних функција и принцип поделе власти. Друго издање са додатком. Издање Издавачког и књижарског предузећа Геца Кон А. Д. Београд, 1938. стр. 180.

Др. Иво Матијевић: О законском заложном праву порабодавца. Београд, 1938, стр. 98. Издање пишчево. Штампарија „Светлост“. (Латиницом).

Др. Фрањо Жилић и Др. Мирослав Шантек: Прописи о наследној и даровној такси. Загреб, 1938. стр. 91. Тисак „Типографије“ Д. Д. Загреб. (Латиницом).

Томислав Хан: Таблице по Закону о судским таксама. Загреб, 1938. Издање „Типографије“ д. д. Загреб. (Латиницом).

Библиотека Политика и друштво: Француска — 14. јули 1938. Свеска 19 — посвећена Француској. Београд, 1938. стр. 198.

Споменица осме главне скупштине Конгреса правника Краљевине Југославије у Новом Саду 10. и 11. септембра 1938. год. Уредио **Др. Илија Пржић**. Београд, 1938 стр. 328. Издање Конгреса правника.

Charles Bernard: Le Séquestre de la propriété privée en Temps de guerre. Appendice Tome VI. Paris, 1938.

Љуб. Радовановић: Закон о лекарима, са свима осталим прописима који се тичу праксе, службе, права и дужности лекара. Збирка закона издавачког и књижарског предузећа Геца Кон а. д. Св. 37. Београд 1938.